

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08927

SHMERL NAR

Solomon Simon

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

LIBRARY
 YESHIVAH OF FLATBUSH
 1264 CONEY ISLAND AVE.
 BROOKLYN 30, N. Y.

ארויסגעגעבן פון
פארלאג מתנות
באם
שלום עליכם פאָלק אינסטיטוט

Copyright, 1931
by
Solomon Simon,
New York

Myold Printing Co., Inc.
161 Grand St., New York

7058

LIBRARY
YESHIVAH OF FLATBUSH
1264 CONEY ISLAND AVE.
BROOKLYN 30th ST.

געווידמעט ליפע לעהרער,
וואָס דורך זיין מי ווערט
געשאַפן אַ אידישע קינדער
ליטעראַטור אין אמעריקע

א י נ ה א ל ט

- 9—8 ————— שמערל נאר
- 16—10 ————— שמערל נאר כאפט א נגב
שמערל נאר אין דער גרויסער וועלט
באם פרינץ אין פאלאץ
דער נס
- 23—17 ————— שמערל נאר כאפט א שווינדלער
רעב זלמן און זיין שאטן קלמן
דער משרת ווערט באלעבאס
שמערל נאר נארט אפ דעם שווינדלער
- 39—24 ————— טרוקענע קיבלאך
דער קוילן ברענער און זיינע צוויי טעכטער
א צעבראכענער אקס
דאס וואלד מיידל
שלום בענקט נאך בלומקען
בלומקע באקט קיבלאך
שמערלען געפעלן די קיבלאך
בלומקע אין דער גרויסער שטאט
בלומקע באליידיקט אן ארימאן
שמערל נאר בעט קיבלאך
- 47—40 ————— דער פארויכערטער
א מענטש געבענטשט מיט אלץ
א שלעכט הארץ
א שווערער ווינטער
דעם רב'ס ווערטער ווערן מקוים
שמערל נאר ראטעוועט איגדאלן
- 52—48 ————— שמערל נאר קומט אהיים
שלום שעפסל
די מעשה מיטן עפל
שלום שעפסל קומט מיט א נייס פון שטאט

שמערל נאר פארן קייסערלאכן סענאט 53—63

שמערל נאר אין דער היום
גראף הארוואט
דער צופאל מיט הארוואטס פערד
אין גראפס פאלאץ
רעשעס
דער גאלדענער פויגל אין אייזערנעם שטויגל
שמערל נאר פארן קייסערלאכן סענאט

קיינער ווייסט נישט אלץ 64—72

שמערל נאר לערנט זיך אויס ליינענען אידיש
צוויי מאדנע ווערטער
די מוסטעריע
ווייטער אין וועג
קעניג כאפאלץ און זיין מיניסטער מארדים
שמערל נארס אומשולדיקע פראגע

שמערל נאר ראטעוועט א שטאט מיט אידן 73—82

דער טויטש פון די צוויי ווערטער
שמערל נארס גרויסע שרעק
שמערל נאר פירט אויס א שליחות
דער קרעמער גרעבאניק
גרעבאניק שיכורט זיך אן
די ערשטע נאכט פון פסח אין שול

אין יענע יארן 83—95

שמערל נאר באגעגענט א מאן מיט א רויטער בארד
א געשפרעד
א כאפטע בלינדע בעטלער
און נעמיראוו
דאס געזאנג פון די בלינדע בעטלער
איוון איר צופיל
רעשעס גיסט אויס זיין ביטער הארץ

שמערל נארס טויט 96—104

חלומות
די זינגענדיקע פיראמידע
א רוף פון ערגיץ ווייט
שמערל נארס ענטפער
א מצבה

שמעון נאָר

ש מ ע ר ל נ א ר .

אמאל איז געווען א מאן מיט א פרוי, האבן זיי געהאט זיבן קינדער, זעקס זיינען געווען שיינע, געראטענע און קלוגע. דער זיבעטער איז געווען א מיאוסער און א נאר.

האבן פאטער און מוטער ניט געוואוסט וואס צו טאן מיט זייער נארישן זון. וואס מען האט אים געלערנט איז געווען פון איין אויער אריין דורכן אנדערן ארויס, וואס מען האט אנגעזאגט דעם קעצישן מוח, האט ער אלץ פארגעסן.

ערגער פון אלץ איז געווען, וואס אלע קינדער האבן זיך מיט אים גערייצט — אים גערופן אפגעריסענער נאר, קעלבערן פנים, פארשלעפטע קרענק און נארישער באק. שמערל נאר פלעגט ווערן אין כעס, כאפן א שטיין, א שטיק האלץ — רעכט איינעם דעם קאפ צו שפאלטן. פלעגן זיך די קינדער צעלויפן, באהאלטן זיך, און פון באהעלטעניש אים נאכזינגען:

שמערל נאר איז

הויך און דאר,

שמעקט מיט האר, (הויך)

כאטש אין קוימען שפאר.

אז שמערל פלעגט עס דערהערן, פלעגט ער זיך צעוויינגען אויפן קול, אהעקלויפן צו דער מאמען און מרוקן:

— מאמע, מע רייצט זיך מיט מיר! מאמע, מע רופט מיך שמערל בעקל! מאמע, זיי זאגן אז איך בין הויך און דאר און שמעק מיט נאר! מא-א-א-מע-ע-ע....

— גענוג שוין צו וויינען, פארשוין מיינער, — פלעגט די מאמע אויף אים אנשרייען, — זיי ניט קיין נאר, וועט מען פון דיר ניט לאבן!
— ווי זאל איך ניט זיין קיין נאר?

שמעל נאר

— זיי קלוג!

— איך קאן ניט!

איך ווייס, צאצקע מיינע, אט-דאס איז דאך מין אומגליק. וואס
מוט מען מיט דיר, וואס מוט מען מיט דיר?!
שמערל איז געוואקסן און מיט אים איז געוואקסן זיין נאר. זעקס
קינדער — א ברכה פאר לייטן, נאר איינער א שלומיאל, א גאטס
שטראף, עפעס דארף מען דאך טאן!
וואס מוט מען טאקע? אט איז שמערל אויסגעוואקסן, א הויכער
בחור, שמארק ווי אייזן, מיט א פנים ווי א לאקשנברעט, וואס מוט
מען מיט אים?!

— שיקט אים אויף דער וועלט — האבן לייט געראטן. — שיקט
אים אויף דער וועלט. ער וועט זיך רייבן צווישן מענטשן, וועט זיך
פון אים עפעס אויסרייבן.

— כ'לעבן א גומע עצה. — האבן פאטער-און-מוטער געזאגט.
— זאל ער אנווען א וועלט. וואס איז דער תכלית אים האלטן אין דער
היים, און קינדער זאלן אים נאכזינגען „שמערע מערע“, „שמערל
בעקל“, און דער יונג זאל ווערן ווילד, רעכט מענטשן צו הרגענען?
האבן טאטע-מאמע זיך א כוח אנגעטאן, אויפגענייט שמערלעך
א נייעם אנצוג און א פאר שיק, געקויפט א היטל, צורעכט געמאכט
עטלאכע העמדער, אריינגענייט אין זשילעט עטלאכע מטבעות, און
אויסגעריכט זייער זון דעם שלימזל אין דער ווייטער וועלט אריין.

שמערל נאר כאפט א גנב

שמערל נאר אין דער גרויסער וועלט

 מערל האט זיך געלאזן אין וועג אריין און איז געגאנגען פון שטאט צו שטאט. יארן זיינען אריבער. די שיד האבן זיך שוין לאנג צעריסן, פון אנצוג זיינעם איז געווארן שמאמעס. דאס שיינע הימל האט שוין געהאט א לאך אין רעכטן מיטן, און שמערלען איז שוין אויסגעוואקסן א בארד. אבער קלוגער איז ער ניט געווארן.

שמערל האט שוין לאנג פארגעסן אן זיין טאטע-מאמע. פארגעסן אן זיין היים. ער איז געווארן אן איינגעהויקערטער בעטלער מיט א נארישן שמייכל און א דערשלאגן פנים. האט געטראגן א מארבע אויף די פלייצעס, א שמעקן אין האנט, און געהאט א לאנגע בארד מיט קאלטענעס.

גייט אמאל שמערל אין וועג מיט זיין שמעקן אין האנט און מיט דער מארבע אויף די פלייצעס. גייט ער אזוי, די פיס מיט שמאמעס ארומגעבונדן, די הויזן מיט א שמריק פארצויגן, ביז ער קומט אן אין א גרויסער שטאט.

אנגעקומען אין שטאט אריין, גייט שמערל איבער די רייכע גאסן. דאס הימל איבער די אויגן אנגערוקט. קלאפט מיטן שמעקן איבערן ברוק, שלעפט די פיס, זוכט ערגעץ א פלאץ וואו צו קריגן עפעס עסן און אפרוען. גייט ער אזוי און שמעלט זיך ניט אפ און קוקט זיך ניט אום: ער ווייסט שוין אז רייכע האבן ניט ליב קיין ארימעלייט און ער באמערקט ניט ווי אלע קוקן אויף אים מיט ליבשאפט. ביסלאכווייז האט ער זיך דערשלעפט ביז ערגעץ א הינטער-געסל

שמערל נאר כאפט א גנב

פון ארימען קווארטאל און אָנגעקלאַפט אין אַ מיר. אָנגעקלאַפט
און בעט:

גוטע מענטשן, האָט רחמנות,
העלפט אַ קבצן אין זיין נויט,
שענקט אַן אכיון אַ נדבה,
גיט אים כאָטש אַ שטיקל ברויט.

און מאַדנע! שמערל איז געוואוינט געווען אז מען זאל אים
ארויסוואַרפן אַ שטיקל דאָר ברויט אַדער אַ קליינע מטבע, אַדער גאָר
אָוועקטרייבן, אָבער דאָס מאַל איז אים דער באַלעכאָס אַרויסגעקומען;
אַקעגן און אים פאַרבעטן אין הויז אַריין.

שמערל נאָר פרייט זיך: טאַקע, בעסער נעכטיקן אין אַ הויז,
ווי ערגעץ אויפן גאַס! און דערווייל באַמערקט ער ניט אז אַלע קוקן
אַרויס פון די פענצטער מיט קנאה'דיקע בליקן, און אז אַסך מענטשן
האַבן זיך אַרומגעקליבן אַרום הויז.

האַט מען שמערלען אַריינגענומען אינעווייניק, אים אָוועקגעזעצט
אויבנאָן, דערלאַנגט אַ גוטן מאַלצייט און אַ גלאַז וויין צו פאַרטרינקען.
ווייסט ניט שמערל פון קיין חכמות: מען גיט עסן, עסט ער, מען
גיט וויין, טרינקט ער. גיט אים נאָר, וועט ער זיך לאָזן וואוילגיין!
אַפגעגעסן, אַפגעטרונקען, האָט שמערל זיך דערפילט מיט און
שלעפּערדיק. האָט ער אָנגעשפאַרט דעם קאַפּ אויפן טיש און איז
איינגעשלאָפן.

איז געוואָרן שטיל אין הויז שאַ, — ער שלאָפט, און שמערל
שלאָפט און כראָפעט. חלומט פון געבראַטענע הינער מיט יאַיכלאָך
און מאַנדלען, און וויין צום פאַרטרינקען. רינט באַ אים פון מויל די
סלינע — אַ מחיה.

אויסגעשלאָפן זיך, אויפגעשטאַנען, רייכט זיך שמערל אויס די
אויגן און זעט צוויי מענטשן מיט גאַלדענע קנעפּ אויף די מונדירן
שטייען לעבן אים, אויסגעצויגן ווי סטרונעס און אז זיי האָבן דערזען
אז ער איז שוין אויפגעשטאַנען, זיינען זיי צו אים צוגעגאַנגען
און געזאָגט:

— גרויסער, געטלאכער מאן! מיר זיינען געשיקט געווארן צו דיר פון זיין מאיעסטעט דעם פרינץ. זיי גנעדיק און זאג אונדז ניט אָפּ. קום מיט אונדז גלייך אין פּאלאץ אַרײַן. אַ גרויס אומגליק איז געשען, דער שאַצקאַמער פון פרינץ איז באַגאַנב'עט געוואָרן, און קיינער קאַן ניט געפינען די גנבים. מיר האָבן געבראַכט אַן ערנוואַך פון סאַלדאַטן דײַך צו באַגלייטן צום פּאלאץ. קום מיט אונדז.

שמעל מיט זיין קעלבערנעם מוח האָט ניט פאַרשמאַנען אַז מע נעמט אים אָן פאַר פאַרוש דעם זעער, אַ הייליקער מאַן, וואָס איז געווען באַרימט מיט זיינע ליכטיקע אויגן. מע האָט געזאָגט אַז פאַרוש קען זען דורך דיקע ווענט אין אייזערנע טירן. ער האָט ניט פאַר-שמאַנען זייערע רייד. ער האָט בלוז געוואוסט אַז מע הייסט אים גיין. און אַז מע הייסט גיין, מוז מען פאַלגן.
גיט מען.

גייען די צוויי באַדינער פאַראוים, נאָך זיי שמעל. נאָך שמעלרען — פיר מיניסטערן מיט גלאַנציקע צילינדערס. נאָך זיי — הונדערט-און-צוויי-און-פּופּציק סאַלדאַטן פּוסגייער מיט אַנטבלויזטע שווערדן.

גיט שמעל, עס קלאַפט אים אַ צאַן אָן אַ צאַן, אַכער ער גייט ער טראַכט מיט זיין קעצישן מוח'ל: וואָס מען וועט דאַרטן מאַן מיט אים, וועט מען טאָן, נאָר מען זאָל אים כאַטש פריער געבן עפעס אַפּצוּעסן.

אַנגעקומען אין פּאלאץ, האָט מען פאַר זיי געעפּנט די טויערן מיט גרויס פאַראַד. וואונדערלאַך-שיינע דאַמען זיינען געשמאַנען אויף די טרעפּ, מיט בלומען אין די הענט צו באַגעגענען דעם הייליקן מאַן. דער פרינץ אליין איז אַרויסגעקומען און געפרעגט:
— פאַרלאַנגט איר עפעס, הייליקער מאַן?

פאַרשטייט שמעל אַז מען פרעגט אים צי ער וויל עפעס, צע-זינגט ער זיך מיט זיין שמענדיקן ניגון:
גוטע מענטשן, האָט רחמנות,
העלפט אַ קבצן אין זיין גויט.

שמערל נאר כאפט א גנב

שענקט אן אביון א נדבה.

גיט אים כאַטש א שטיקל ברויט!

האַט ער דער פרינץ אַ קאַמאַנדעווע געטאַן: אַ מאַלצייט פאַרן געטלאַכן מאַן! און מען האָט גענומען טראַגן שמערלעך פון פּויגלמילך. אַפּגעגעסן, אַפּגעטרונקען, איז שמערל איינגעשלאָפּן. געשלאָפּן איז ער געשמאַק, מיט אַ כראַפּען און אַ סאַפּען, און געחלומט האָט ער פון געבראַטענע טייבעלאַך, פון מאַנדלען-יאַיכלאַך, פון גוטע וויינען און זיסע פּרוכטן. און אין פאַלאַץ איז שאַ-שמיל: דער געטלאַכער מאַן, דער הייליקער פאַרוש, דער זעער, שלאָפט.

כאַם פרינץ אין פאַלאַץ

א יבערן גאַנצן פאַלאַץ איז געווען שמיל, נאַר אין קיך האָבן דריי באַדינער אַפּגעהאַלטן אַ באַראַטונג. זיי דרייען האָבן עס באַ-גנב'עט דעם שאַצקאַמער, און באַהאַלטן דאָס גאַלד, זילבער און בריליאַנטן אונטער אַ בוים אין גאַרטן. וואָס זאָלן זיי איצט טאָן? פאַרוש דער זעער וועט זיכער דערוען מיט זיינע ליכטיקע אויגן וואו דער אוצר איז באַהאַלטן, און ווער עס האָט דאָס געטאַן, וועט מען בינדן, אַריינזאָרפן אין תּפּיסה און שפּעטער הענגען. מען דאַרף עפעס טאָן. רופּט זיך אַן דער עלטסטער און דער קלינסטער פון די דריי גנבים:

— הערט, גאַראַנים, שרעקט זיך גיט. אויב מיר זיינען געווען אזוי קלוג, און מיר האָבן געקאַנט באַגנבענען דעם שאַצקאַמער, קאָנען מיר איבערקליגן אויך פאַרוש דעם זעער. מיין עצה איז, אַז איינער פון אונדז זאָל זיך באַהאַלטן אונטער זיין בעט און היטן אַלע זיינע שריט. וועלן מיר זעען אַז ער איז געפאַלן אויף אַ שפּור, וועלן מיר וויסן וואָס צו טאָן.

— גוט, האָבן די אַנדערע צוויי צוגעשטימט.

— און איצט, מאַכט דער עלטסטער צום אינגסטן, — גיי דו לויג

זיך אַוועק אונטערן בעט און היט אים.

— פאַרוואָס איך? — האָט דער אינגסטער געמענהט. — איך

שמעל נאר

האָב דאָך די שלעסער ניט געבראַכן. איך בין דאָך נאָר געשמאַנען
באָ דער מיר און געהיט, אַז עמיצער זאָל ניט אַנקומען. גיי דו, דו
האַסט דאָס גאַנצע שטיקל אַרבעט אָפגעמאַן.

— ווייסט איר וואָס, — מאַכט דער עלטסטער, — לאַמיר
וואַרפן גורל.

— גוט.

האַט מען געוואַרפן גורל, איז געפאַלן, אַז דער אינגסטער זאָל
זיך באַהאַלטן אונטערן בעט און נאַכקוקן פאַרוש דעם זעער.

דער נם

ו שמערל איז אויפגעשמאַנען, זיך אויסגעגענעצט, אויסגעצויגן
די ביינער, האָט מען אים דערלאָנגט אַ גוט גלאַז מיי. האָט
ער עס אויסגעטרונקען, צוגעביסן מיט טייערע זעמעלאַך, און
גענומען שפאַצירן איבערן צימער.

שפאַצירט ער אַזוי אַרום, די הענט פאַרלייגט אויף הינטן —
ניטאָ וואָס צו טאָן. זעט ער גאַנצע פאַליצעס מיט ביכער, ווערט
ער נייגעריק, ער ווייסט אַז קלוגע מענטשן קוקן שמענדיק אַריין אין
ספרים, וועט ער אויך כאַפן אַ קוק, נעמט שמערל אַראָפּ אַ בוך,
מוט עס אַ בלעטער, פאַרשטייט ער ניט קיין וואָרט, ער האָט זיך
קיינמאַל ניט געלערענט ליינען, מוט ער אַ וואָרף דעם ספר אויפן
דיל, לויפט גלייך צו אַ באַדינער און הויבט דאָס בוך אויף, נעמט
שמערל אַרויס אַן אַנדער בוך, מוט ווייטער אַ בלעטער, זעט גאַרניט,
און ווידער אַ וואָרף דעם ספר אויפן דיל, לויפט צו דער באַדינער
און הויבט ווידער אויף דעם בוך, איז שמערלעך געפעלן געוואָרן די
שפיל האָט ער גענומען בלעטערן יעדן בוך וואָס האָט זיך געפונען
אין צימער.

צום פרינץ האָט מען דערטראָגן אַז פאַרוש דער זעער זוכט עפעס
אין אַלע ביכער און קאַן ניט געפינען. האָט דער פרינץ באַפוילן אַז

מען זאל ברענגען נייע ביכער פאר פארוש דעם זעער: אפשר וועט
ער דארט געפינען וואס ער זוכט.

שמערל האט אויפגענומען די נייע ביכער ווי די אלמע. א בלע-
מער געטאן, געכאפט א קוק — און א ווארף אויפן דיל. און אלע
וואונדערן זיך און ווארטן, וואס וועט דא זיין? וואס וועט דא זיין?

צווישן אלע ביכער וואס מען האט דעם שומה געבראכט האט
זיך פארוואלגערט א קינדערש צאצקע-ביכל: א דין ביכעלע מיט
רוימע מאוועלאך און מיט אסך בילדער. איז דא א ס שמערלעך
געפעלן געווארן. האט ער דאס ביכל א ביסל לענגער געהאלטן
איידער ער האט עס געעפנט. האבן אלע געווארט מיט א פאר-
כאפטן אטעם.

שמערל האט אן עפן געטאן דאס ביכל, זיך אריינגעזעצט אין א
וויכער שטול, און אנגעהויבן פאמעלאך באקוקן די בילדער. קוקט
ער און קוקט, זעט בילדער פון אלערליי חיות, פרייט זיך שמערל ווי
א קינד: אט דאס איז א ביכל! איצט זעט ער פארוואס אלע האבן
ליב ביכער.

האט שמערל אזוי געבלעטערט דאס ביכל און זיך אפגעשמעלט
אויף א זייט וואו עס איז געווען אויסגעמאלן א גרויסער שיינער
הונט. דער הונט איז געווען אויסגעמאלן ווי ער ליגט אויסגעצויגן
האלב-דרעמלענדיק, אנגעשפארט מיטן קאפ אויף די לאפעס. קוקט
שמערל אויפן הונט און קאן זיך זאגן ניט אנקוקן. אזוי שייך ווי א
לעבעדיקער! קוקט ער פריער מיט ביידע אויגן, דערנאך מאכט ער
צו איין אויג, כדי צו זען דעם הונט בעסער. דוכט זיך אים אז דער
הונט איז א לעבעדיקער, נאר אט אזוי זיך איינגעשלאפן.

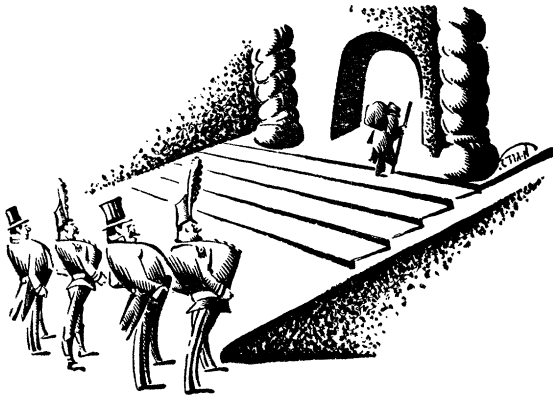
ווארט שמערל, לאמיר זען ווי לאנג קאן דער הונט ליגן אזוי
רואיך! ער ווארט און ווארט, פינף מינוט, צען, פופצן, א גאנצע שעה.
דער הונט שטייט ניט אויף, ווערט שמערל אין כעס, כאפט זיך אויף
פון שטול מיטן ביכל אין האנט, קוקט שארף אויפן הונט, און
שרייט אויס:

שמערל נאר

— שטיי אויף, דו פוילער הונט! ארויס, און שטיי אויף! וואס מיינסטו, דו וועסט דארט אייביק אזוי ליגן?
דער באדינער אונטערן בעט איז געבליבן א פארצימערטער.
מיין גאט, דאס הייסט געטלאך! און ער איז ארויסגעקראכן פון אונטערן בעט, איז געפאלן שמערלעך צו די פיס מיט א געוויין און א געיאמער:

— געטלאכער מאן, איך האב ניט גע'גנב'עט, דאס האבן מיינע חברים געטאן. זיי האבן באהאלטן די גנבה אונטערן עפלבוים אין גארטן.

האט מען באלד געכאפט די דריי גנבים, געבונדן אין קייטן און פארשפארט אין תפיסה. און שמערל נאר האט מען אנגעלאדן מיט מתנות ווי נאר א פריניץ קאן. האט שמערל נאר אנגעשטאפט זיין טארבע מיט די מתנות, אזוועק ווייטער אין דער גרויסער וועלט אריין, א בעטלער ווי אלע בעטלער, אבער...

שמערל נאר כאפט א שווינדלער

רעב זלמן און זיין שאטן קלמן

רעב זלמן, דער גרויסער גביר, איז געווען א מענטש א פארנעם. געווען הויך, געהאט א גרויסע באַרד, קלוגע אויגן, א ברייטן שמערן און האט ליב געהאט גיין געקליידעט זויבער און שיין. האט ר' זלמן געהאט א משרת קלמן, א פערד-אַנטרייבער. איז קלמן אויך געווען א שיינער יונג מיט א רויט בערדל און שוואַרץ-פלאמענדיקע אויגן, האט אויך ליב געהאט גיין אַנגעטאָן ריין, און האט שמענדיק געטראָגן זיין באַלעבאַס אלטע קליידער.

א גוטער משרת איז קלמן געווען. אַפּגעהיט די פּערד, געהאַלטן דעם פּאַיעטאָן ריין און שיין אויסגעפּוצט. דאָס היי אין שטאַל איז שמענדיק געווען פּריש, דער האַבער ניט פּאַרלעגן. די עמער צום אַנ-טרינקען די פּערד האָבן געגלאַנצט.

קלמן פּלעגט אויך פּאַלגן א גאַנג, ער איז געווען אַן ערלאַכער יונג, קיינמאַל ניט געטרונקען, פּלעגט גיין אין צייט שלאָפּן. מיט איין וואָרט: א גוטער משרת.

איין חסרון האט געהאט קלמן, ער פלעגט ליב האָבן נאַכמאַכן זיין באַלעבאַס זלמן. ער פלעגט טראָגן זיין באַלעבאַס קליידער, און גיין פּונקט ווי ער, די הענט פּאַרלייגט אויף הינטן. איין אויג האַלב צוגעמאַכט, איין אַקסל אויפּגעהויבן, און דעם קאַפּ אַביסל אָן א זייט. פלעגן מענטשן לאַכן: זלמן און זיין שאטן.

אייןמאַל אין א הייסן זומער-טאָג פּאַרט ר' זלמן מיט זיין אַנ-טרייבער קלמן ערגעץ אין א ווייטער שטאַט צוליב געשעפט, דער טאָג איז א שיינער אַבער זייער א הייסער. די פּערד לויפן שנעל, אַבער ס'איז פּאַרט הייס. זיצט זיך ר' זלמן ברייט פּאַנאַנדערגעשפּיליעט,

פילט זיך גוט און צופרידן, און ברומט זיך א לידל.

ברומט אים נאך קלמן ווארט און ווארט.

בייט ר' זלמן דעם ניגון און די ווערטער.

זינגט אים קלמן ווידער נאך ווארט און ווארט.

טוט זלמן א קרעכץ: אַך ס'איז היים, אַ חמימה!

זאגט אים נאך קלמן: א, ס'איז היים, אַ חמימה!

ווערט שוין זלמן אין כעס און רופט זיך אָן:

— כהמה, פערד, יאַלאַפּ איינער, ווייסט נאָר ווי צו שטופן די

נאָז וואו מען דאַרף ניט, אַ מענטש אַ זינער! אפשר ווייסטו ווי

ווייט מיר זיינען פון דער סאַזשעלקע? דאַכט זיך אַז דאָ אין וואַלד

געפינט זי זיך.

— ניט ווייט, באַלעבאַס.

— ווי ניט ווייט?

— נאָך אַ צען מינוט פאַרן.

— גוט, טו טרייב די פערד. דאַרטן וועלן מיר זיך אַפּשטעלן און

זיך אַפּבאַדן, אַ היץ אַזאַ!

— גוט, באַלעבאַס.

זיינען זיי צוגעפאַרן צו דער גרינער סאַזשעלקע. אַפּגעשטעלט

די פערד, איז ר' זלמן אַראָפּ פון וואַגן, אויסגעקליבן אַ פאַרבאַרגן

פלאַץ צווישן די קוסטעס, זיך אויסגעטאַן און אַריין אין וואַסער.

קלמן האָט געטאַן דאָס זעלבע.

דער משרת ווערט באַלעבאַס

ר עב זלמן האָט זיך געבאַדן אַ לאַנגע צייט. אַז ער האָט זיך גענוג

אַנגעשוואומען, דאַן איז ער אַרויס פון טייכל צוריק צווישן די

קוסטעס זיך אַנטאַן. ער קוקט אַהער, ער קוקט אַהין, — ניטאָ די

זאַכן, זוכט ער בעסער, קוקט פאַרויכטיקער, — ניטאָ. עפעס ליגן יאָ

אין פעלד קליידער, אַבער דאַכט זיך ניט זיינע. ער הויבט אָן צו רופן

קלמן, קלמן, — ניטאָ קיין ענטפער, וואָס קאָן דאָס זיין? וואונדערט

ש מ ע ר ל נ א ר

ער זיך. האט זיך ר' זלמן ארומגעדרייט א שטיקל צייט, טראכט ער ס'איז קיין תכלית ניט: ווי גייט עס א מענטש אזוי ארום אדם-נאקעט. האט ער אנגעטאן די קליידער וואס ער האט געפונען און איז ארויס אויפן שליאך. זעט ער די פערד זיינען אויסגעשפאנט, שטייען און קייען געשמאק האבער. און אין פאיעמאן זיצט קלמן, אנגעטאן אין ר' זלמן'ס קליידער. זיצט און רויכערט א פאפיראס און בלאזט דעם רויך. ווערט ר' זלמן אין כעס:

— העי דו, שמייסער, וואס איז דאס פאר א חוצפה? צוגענומען מיינע קליידער און מיך געלאזן א נאקעטן. אראפ דו שייגען איינער. מו אויס מיינע קליידער, נעם דיר דיינע שמאמעס, און שפאן איין די פערד.

קוקט אים דער שמייסער אן מיט איין אויג און זאגט זיך געלאסן: — דו ביסט, זעט אויס, אראפ פון זינען, קלמן. ווי רעדט מען עס אזוי צו א באלעבאס?!

— צו א באלעבאס? ! — קאכט זיך דער גביר, — וואס, דו האסט ניט דערקענט דיין באלעבאס זלמן?
— דו ביסט ר' זלמן?

— ווער דען? דו ביזט עס?
— אודאי בין איך זלמן. אר-ווא, אר-ווא, — מאכט קלמן א מינע, — מיין שמייסער איז אראפ פון זינען.
— דו ביזט אראפ פון זינען.

— הער זיך איין, קלמן, — זאגט דער שמייסער רואיק, — דו טענה'סט אז דו ביזט זלמן, זאל זיין אזוי, אבער דערווייל שפאן איין די פערד און לאמיר פארן. ס'איז שוין שפעט.
— איך זאל שפאנען די פערד! ?

— ווער דען? און ווידער, ווילסט ניט, שפאן ניט. בלייב דא אליין אין וואלד. וועלף האבן ליב מענטשן.

זעט שוין ר' זלמן אז ער איז אריינגעפאלן. שפאנט ער איין די פערד, זעצט זיך אויף דער קעלניע, און הויכט אן פארן. און קלמן זיצט זיך ברייט אין פאיעטאן און זינגט.

שמערל נאָר כאַפּט אַ שווינדלער

— שווייג, — בייזערט זיך ר' קלמן, און טרייבט ווייטער די פּערד, ענטפערט קלמן שפּאַטיש: — בהמה, פּערד, יאָלאָפּ איינער, ווייסט נאָר ווי צו שמופּן דיין נאָז וואו מען דאַרף ניט. אַ מענטש אַ זוינער.

שווייגט נעכאָך ר' זלמן און טרייבט די פּערד. זיינען זיי געפּאַרן אַ נאַכט מיט אַ מאָג, ביז זיי זיינען געקומען אינדערפרי אין אַ גרויסער שטאָט. פּאַרפּאַרן אויף אַן אַכסניא, אין קלמן, אָנגעטאָן ווי אַ סוחר, עלעגאַנט און שיין אַראָפּגעשפּרונגען פון וואָג, און געהייסן ר' זלמןען אויסשפּאַנען די פּערד. אָבער ר' זלמן האָט זיך אויפגעשטעלט און גענומען שרייען:

— געוואַלד, אידן, ראַטעוועט, אַט-דער משרת האָט מיך באַרויבט. זיינען מענטשן זיך צוזאַמענגעלאָפּן, דערציילט זיי ר' זלמן זיין ביטער האַרץ, און קלמן שטייט פון דער ווייטנס און לאַכט:

— נאַרישקייטן, מײן משרת איז אַראָפּ פון זינען. אַט זעט, איך האָב מיט זיך אַלע מיינע פּאַפירן און דעם ביימל מיט געלט. ווען איך וואַלט געווען דער משרת און אים באַרויבט, וואַלט איך דאָך אים געווען דער'הרגעט און אַריינגעוואָרפּן אין טײך אַרײן. מיר זיינען געווען ווייט פון אַ שטאָט. קיינער וואַלט דערפון ניט געווען וויסן. איך זאָג אייך, אידן, ער איז מײן משרת און איז פּשוט אַראָפּ פון זינען. האָבן די מענטשן געזען אַז קלמן רעדט איידל, געלאַסן, האָט שיינע מאַניערן, האָבן זיי אים געגלויבט. זעען זיי אָבער אַז דער אַנטרייבער שטייט פּאַרט און שרייט געוואַלד, זאָגן זיי אַז מען זאָל גיין צום רב, ער זאָל פּסקענען ווער עס איז גערעכט.

שמערל נאָר נאַרט אָפּ דעם שווינדלער

קומען זלמן און קלמן צום רב און לייגן פאַר זייערע מענות. הערט דער רב אויס, קוקט זיך צו צו זיי ביידין, און זעט ווי ביידיע האָבן כמעט דעם זעלביקן אויסזען, די זעלבע מינעס, טראַכט ער אַז עפּעס איז דאָ ניט גלאַט, אָבער ווי אַזוי קען מען אויסגעפינען

דעם אמת? זיצט ער און טראכט און טראכט און קאן זיך ניט דערטרראכטן.

דערווייל האט זיך צוזאמענגעקליבן אן עולם מענטשן מען רעדט מען טענה'ט און מען קאן קיין מאַלק ניט דערגיין.

אינדעם, קומט אן אן אַרימאָן, אַנגעטאָן אין אַלמע צעריסענע קליידער, גייט און שמעלט זיך אָפּ באַ די הייזער און זינגט אַ לידל:

גוטע מענטשן, האָט רחמנות,
העלפט אַ קבצן אין זיין נויט,
שענקט אן אביון אַ נדבה,
גיט אים כאַטש אַ שטיקל ברויט.

האָט איינער פון עולם דערקענט דעם אַרימאָן: — ס'איז דער אייגענער וואָס האָט אַנטדעקט די גנבים באַ אונדזער פרינץ, — האָט ער געזאָגט. — ער איז אַ לאַמעדוואָונויק. לאַמיר דערציילן דעם רב.

רופט דער רב אַריין שמערל נאָר אין הויז, און דער עולם שפאַרט זיך אויך אַריינצוגיין.

— זאָל מען אַריינברענגען דעם סוחר מיט זיין אַנטרייבער, — האָט דער רב באַפוילן.

האָט מען אַריינגעבראַכט ר' זלמען און קלמען, און ביידע האָבן ווידער פאַרגעלייגט זייערע טענות. הערן אַלע נאָך אַמאָל אויס די טענות, און שמערל נאָר הערט כלומר'שט אויך. אין דער אמת'ן ליגט אים אַבער אין קאָפּ די קיך. עס קומט פון דאָרט אזא גוטער ריח פון פוטער-געבעקס.

נאָכ'ן טענה'ן שיקט דער רב אַרויס ר' זלמען און קלמען, און ווענדט זיך צו שמערל נאָר:

— נו, רבי, ווער איז גערעכט?

— ווער איז גערעכט? — חזר'ט שמערל נאָר איבער.

— איך מיין ווער איז פאַרט דער באַלעגאַלע און ווער איז דער סוחר?

שמערל נאָר כאַפּט אַ שווינדלער

— דער סוחר איז דער סוחר און דער באַלעגאַלע איז דער
באַלעגאַלע. — ענטפערט שמערל נאָר.

— אַבער יעדער איינער מענה'ט דאָך אז ער איז דער סוחר!

— עס קאָן ניט זיין ביידע זאָלן זיין סוחר. — ענטפערט
שמערל נאָר.

— אַבער אזוי מענה'ן זיי דאָך, און ווי קאָן מען אויסגעפינען
דעם אמת?

פאַרשטייט ניט שמערל וואָס מען וויל פון אים. וואָס הייסט
מען ווייסט ניט? זאָל מען אַריינרופן דעם באַלעגאַלע, דערנאָך דעם
סוחר און זיי פּרעגן. און ער גייט טאַקע באַלד צו צום פענצמער
און צעשרייט זיך:

— באַלעגאַלע, משרת, קום אַהער!

קלמן, פון געוואוינהייט, האָט זיך גלייך אַ כאַפּ געטאָן און איז
צוגעלאָפּן. ער האָט זיך גלייך באַטראַכט וואָס ער האָט אָפּגעטאָן.
אַבער עס איז שוין געווען צו שפעט צו כאַפּן צוריק. דער עולם האָט
דערזען און פאַרשטאַנען אז דער פאַרשטעלטער סוחר איז דער
אמת'ער באַלעגאַלע. האָט מען קלמנען געכאַפּט און אַריינגעזעצט
אין תּפּיסה.

ר' זלמן האָט זיך שטאַרק געפּרייט און געגעבן שמערלען אַ העלפּט
פון זיין געלט און דעם פּאָיעטאָן מיט די פּערה, אַ באַלוינונג פאַר זיין
גרויסער חכמה.

שמערל נאָר לאָזט זיך לאַנג ניט בעטן, נעמט דאָס געלט און
שפּאַרט אַריין אין טאַרבע, פאַרקויפט דאָס פּערה און דעם פּאָיעטאָן,
און לאָזט זיך אין דער ווייטער וועלט אַריין.

גייט שמערל נאָר, אַ בעטלער מיט אַ זאַק אויף דער פּלייצע, אַ
שמעקן אין האַנט, אַ בעטלער ווי אַלע בעטלער, אַבער —

טרוקענע קיכלאך

דער קוילן ברענער און זיינע צוויי טעכטער

מיף, מיף, אין וואלד, אויף א בארג, צווישן צוויי טאלן האט אמאל געלעבט א קוילן ברענער מיטן נאמען בוני. אן ארימער איד געווען. געלעבט אין א קליין שטיבעלע אויפן שפיץ בארג און געצויגן זיין חיונה פון וואלד. זיין פרוי איז מיט יארן צוריק געשטארבן, איז ער געבליבן מיט צוויי טעכטער. די עלטערע האט געהייסן שרה און די אינגערע בלומקע.

שרה, די עלטערע, איז געווען שמיל ווי א טויב און ארבעטזאם ווי א מוראשקע. בלומקע איז געווען א שטיפערקע, אן אומרויאקע. צוויי שוועסטער פון איין טאטע-מאמע אנדערש אין כאראקטער און פארשידן אין אויסזען. שרה, א טונקעלע מיט צוויי ברוינע אויגן און א לענגלאכן פנים. בלומקע, א בלאנדע מיט בלאע אויגן און א קיי-לאכעדיק פנים.

דער טאטע פלעגט צוועק א בליאסק אויף טאג אין וואלד צו זיין ארבעט, האקן בויער, צוזאמענלייגן דאס האלץ אין א סקירדע, ארויפלייגן גרינע צווייגן אויף דער סקירדע, אויף די צווייגן פלעגט ער ארויפשימן ערד, זאמד, מאכן א קליינע עפענונג פון אונטער דער סקירדע און אונטערצינדן דאס האלץ. נאכדעם ווי דאס האלץ האט זיך אביסל פאנאנדערגעברענט האט ער פארשמעלט די עפענונג און אראפגענומען אביסל ערד פון די צווייגן, האט דאס האלץ ניט גע-ברענט אזוי שנעל, נאר זיך גערויכערט. ס'איז ניט געווען גענוג לופט. פלעגט ברענען א סקירדע האלץ א חודש, צוויי ביז ס'איז פארוואנדלט געווארן אין האלץ-קוילן. שפעט אין א שמילער זומער נאכט, אדער אין א ווינטערדיקן קלארן אונט, פלעגט מען זען א רויך

טרוקענע קיכלאך

זיך שלענגלען אין וואַלד, — איז אמאָל אַ פאַרבלאָנדזשעמער דורכ-
פאַרער פאַרפאַרן צום קוילן ברענער. עס פלעגט אַבער טרעפן זעלמן.
געוויינטלאך פלעגן זיי זיין אין גאַנצן אַליין. — דער מאַמע
אין וואַלד, שרה אין הויז און בלומקע פלעגט אַרומלויפן אין וואַלד
און אין פעלד. זי פלעגט אַרומלויפן אַ באַרוויסע, מיט אַ הוילן קאַפּ,
ניט מורא געהאַט פאַר ווינט און רעגן. יאָגן זיך נאָך שמעטערלינגען,
פויגעלאַך. נאַכקרימען דעם גרילצן פון גראַז-שפּרינגער, דעם מרוקן
פון העזעלאַך און טרילען פון פויגעלאַך.
אַ וואַלד מיידל.

אין אַונט פלעגט זי אַריינפאַלן אין שטוב מיט אַ געשריי :

— עסן, שרה !

— שאַ, יעצט איז זי דאָ, האָט שרה געענטפערט, און וואו ביסטו

געווען אַ גאַנצן טאַג, שוועסטער ?

— ערגעץ ניט, האָט בלומקע געענטפערט.

— טאַקע ערגעץ ניט, האָט שרה באַמערקט, דאָ אין שטוב

אודאי ניט, נו, אז ערגעץ ניט, טו פאַרוואַס איז די הויט פון דינע פיס

צעריסן, און דו ביסט טויט מיד און הונגעריק ? אויף דעם באַנק ביסטו

זיכער ניט געזעסן.

— געשוואומען אין אַזערע — האָט בלומקע געענטפערט.

— גאָר ניט מורא געהאַט ?

— פאַר וועמען ? איך קאָן שווימען ווי אַ פיש.

— וואו נאָך ביסטו געווען ?

— ערגעץ ניט, ערגעץ ניט, איך וויל עסן.

עס ווייס נאָר שרייען עסן — — עסן.

— אַזוי, האָט בלומקע געענטפערט אַ באַליידיקטע — איך קאָן

קרייען ווי אַ האָן, האַווקען ווי אַ הונט און טרעלן ווי אַ פויגעלע.

ווילסט הערן ? און בלומקע צעלאָזט זיך ווי אַ קאַנאַריקל.

— נו, שאַ, שאַ, נאָ עס, פאַרשטאַפּ דאָס מויל.

אַזוי האָבן געלעבט די צוויי שוועסטער. אַפט געשריען איינע

אויף די אַנדערע, זיך געכייזערט אַבער זיך באַמת ליב געהאַט.

יארן זיינען פאריבער. די מיידלאך זיינען אונטערגעוואקסן און געווארן שייך; שייך ווי דער וואלד אין פרילינג און הנעוודיק ווי די בלאע קארן-בלימלאך. און אזוי ווי די קארן-בלימלאך זיינען באהאלטן צווישן די זאנגען, אזוי זיינען די מיידלאך געווען באהאלטן אין וואלד. קיינער האט זיי ניט אנגעקוקט. קיין לעבעדיקער מענטש ניטא ארום. הימל און וואלד, בויער און מאך, צווייגן און פעלד-בלומען.

א צעבראָכענער אַקס

רעפט עפעס אמאל אין א זומער טאָג :

א רייכער סוחר מיטן נאָמען שמואל איז געפאָרן מיט זיין זון שלום אויפן שליאך. דער טאָג איז אַ הייסער, דער וועג זאָמדיק. די פערד גייען פאמעלאך. דער סוחר זיצט אין וואָגן און דרימלט און דער זון זיצט אויף דער קעלנע און דרימלט. פאָרט דער וואָגן פאָ-מעלאך און שאַקלט זיך. וויגט איין די סוחרים אין שלאָף. קומט דער וואָגן צו צו אַ וואַרצל פון אַ בוים, טוט זיך דער וואָגן אַ טרייסל. כאַפט זיך אויף דער זון פון שלאָף זעט ער ווי די פערד שלעפן זיך. ווערט ער אין כעס און הויכט אָן קאָטעווען די פערד. צעווילדעווען זיך די פערד און צעטראָגן זיך. פאָרטשעפעט זיך אָן אַקס אָן אַ בוים און צעברעכט זיך אין צווייען. בלייבן זיי שטיין. זיי האָבן ניט קיין האַק צו מאַכן אַ נייעם אַקס און אַרום און אַרום איז נאָר בוים און מאַך, מאַך און בוים.

שטייט דער זון ווי אָן אַפגעמאַלטער און דער טאָטע בייזערט זיך : האָט אימיצער געזען אַזא ווילדן יונג ? שמיסט, קאָטעוועט די פערד. וואָס זיינען נעבאָך די שמומע היות שולדיק אַז ס'איז היים און דו האָסט איינגעדרימלט ? וואָס, די שמומע היות איז ניט היים ? און וואָס פאָר אַן איילעניש איז אויף דיר געוואָרן ? אַט האָסטו אָן איילעניש. — געבליבן שמעקן אין מיטן. געבליבן שמעקן ווי אַ פלאַקן. קאָנסט זיך ניט רירן פון אַרט. דער זון שווייגט, וואָס קאָן ער ענטפערן ? דער טאָטע איז גע-

ט ר ו ק ע נ ע ק י כ ל א ד

רעכט. און דער פאטער האט גערעדט און גערעדט און איז אנשוויגן געווארן, וואס איז דא צו ריידן? קיין האק האט ער ניט און אן א האק קאן מען ניט מאכן קיין אקס. איז שלעכט. שוויגן זיי ביידע.

דאס וואלד מיידל

 ווייגן זיי און דער וואלד רוישט. רוישט און ווארפט אן א פחד, א שרעק. ס'איז טאקע א העלער זומער טאג אבער פון ביידע זייטן זיינען בוימער. פון פארנט בוימער, פון הינטן בוימער. א שטיק בלאער הימל פון אויבן, אפאר זון שטראלן דורך די צווייגן און ארום איז וואלד און וואלד. טראגט זיך א באהאלטענע שרע-קעדיגקייט פון וואלד און זי שפארט אן צו די צוויי מענטשן אויפן שליאך.

שטייען זיי ביידע דערשראקענע, און מיט אמאל דערהערן זיי א געזאנג פון וואלד. א געזאנג פון א מיידל:

זאג נאר דו איינער,
דערצייל עם נאר מיר,
פיר האט ער פיר
און ס'איז ניט קיין מיר (חיה).

דאס קול שמעלט זיך אפ ווי עם ווארט אויף אן ענטפער. קיין ענטפער קומט ניט. הערט זיך ווייטער דאס קול, שוין ניט זינגענדיק:

— שא, ווייסט ניט, קאנסט ניט טרעפן די רעמעניש? איך וועל דיר געבן אנדערע סימנים:

ער האט אויך פעדערן
און ס'איז ניט קיין פויגל.

— כא, כא, כא, צעלאכט זיך דאס קול: ווייסט נאך אלץ ניט?

ש מ ע ר ל נ א ר

גלצמפ איינער!—ס'איז א בעט. ס'האט פיר פים און ס'איז ניט קיין
היה. ס'האט פעדערן — אין די קישנס און פערענעם. און ס'איז ניט
קיין פויגל.

דערשרעקן זיי זיך נאך מער. הערן זיי ווייטער :

— זאג נאך דו איינער,
דערצייל עם נאך מיר.
העכער ווי א הויז,
נידעריקער ווי א מויז,
זיס ווי צוקער
בימער ווי גאל ?

— ווייסט ניט יאלצפ איינער, גלצמפ, דאס איז דאך א בין.
פליט העכער ווי א הויז, ס'איז דאך קלענער ווי א מויז. טוט א בים
איז עם בימער ווי גאל, און עם גיט האַניק וואָס איז זיס ווי צוקער.
און דער סוחר און דער זון זעען ווי פון וואַלד גייט אַרויס אַ מיידל,
אויף איר לינקן אַקסל שטייט אַ וועווערקע און דאָס מיידל טענה'ט
זיך אויס מיט דער חיה'לע. אַז דער זון דערזעט דאָס מיידל דער-
שרעקט ער זיך און טוט אַ געשריי :

טאַטע !

טוט אַ שפרונג די וועווערקע גלייך אויף אַ בוים און דאָס מיידל
פאַרשווינדט צווישן די בויםער.

ווערט דער סוחר אין כעס און צעשרייט זיך :
— וואָס האָסטו זיך אַזוי צעליאַרמט מיין זונעלע ?
ענטפערט שלום אָפ :

— אַי, טאַטע, ס'איז אַ רוסאַלקע.

— וואָס פאַר אַ רוסאַלקע, זאָגט דער טאַטע, נאַרישקייטן ליגן
דיר אין קאַפּ. — רוסאַלקעס, וואַלד מיידלאַך. איך פאַר שוין דרייסיק
יאָר איבער וועלדער און האָב נאָך קיינמאַל ניט געזען קיין רוסאַלקע.
ס'איז אַ אידישע טאַכטער. האָסטו איר ניט געהערט זינגען און
ריידן אידיש ?

ט ר ו ק ע נ ע ק י כ ל א ד

און דער פאטער הויבט אן רופן :

מיידל, מיידל, בא אונדו האט זיך אן אקס צעבראכן. אפשר
ווייסטו וואו מיר קאנען קריגן א האק צו מאכן אן אקס ?

קינער ענטפערט ניט פון וואלד.
ביזערט זיך ווייטער דער מאמע :

א זון האב איך א גולם. פריער ווערט ער אין כעס און שלאגט
די פערד, דערנאך דערשרעקט ער זיך און שרייט. וואס וועלן מיר
יעצט טאן ?

באווייזן זיך אפאר ליכטיקע בלאע אויגן צווישן די קוסטעס,
דערנאך א בלאנד גאלדן קעפל, נאכדעם א געבלומט קליידל ; —
דאס וואלד מיידל.

זאגט דער סוחר שמיל :

האב קיין מורא ניט, וואלד מיידל, מיר זיינען אידן. אן אקס
האט זיך בא אונדו צעבראכן, קיין האק האבן מיר ניט. אפשר קאנסטו
אונדו העלפן ?

ענטפערט ניט דאס מיידל, נאר טוט אמצאך מיטן האנט :
קומט.

גייען זיי איר נאך. קומען צום שמיבל. קומט זיי שרה אנטקעגן
און דערלאנגט זיי א האק. מאכן זיי א נייעס אקס און פאריכטן דעם
וואגן. ווערט אבער שפעט. בלייבן זיי נעכטיקן.

אין אונט קומט דער פאטער. דערזעט דעם סוחר מיטן זון.
פרייט ער זיך — וועט זיין מיט אימיצן א ווארט אויסריידן. מען
קאן אויך הערן עפעס ניים פון דער וועלט.

עסט מען וועטשערע. די מיידלאך דערלאנגען דאס עסן און
נעמען צו פון טיש. אפגעגעסן, גייען די מענער ארויס אין דרויסן
זעצן זיך אויף דער הילצערנער באנק, פאררויכערן און פארברענגען.
די מיידלאך בלייבן אין שטוב. דער קוילן ברענער און דער סוחר
פארברענגען. דער זון אבער הערט ניט וואס מען רעדט. ווארפט

ש מ ע ר ל ג א ר

שמענדיק די אויגן צו דער שטוב. קאָן זיך ניט אַפּרייסן פון דער שיינער בלומקען. און פון שטוב ווייזן זיך אַפּאַר בלאַע אויגן און שמייכלען אין דער לבנה ליכט. אינדערפרי, אַ שפּראַץ אויף טאַג שפּאַנען די סוחרים פּערד און וואַגן און פּאַרן אַוועק אהיים.

שלום בענקט נאָך בלומקען

כאַרן די סוחרים און דער מאַמע זעט אַז זיין זון איז טרויעריק. שווייגט, רעדט ניט קיין וואָרט—דעם קאַפּ אַראָפּגעלאָזן. די אויגן האַלב צוגעמאַכט — אַ מענטש איז פאַרבענקט. טרויעריק. מיינט דער פּאַטער אַז דעם זון פאַרדריסט די מעשה מיטן אַקס. זאָגט דער מאַמע:

נו, זון מיינער, ניט כדאי זיך נעמען צום האַרצן. מילא פאַרפּאַלן. אַפּגעטאַן אַ נאַרישקייט.

ענטפּערט ניט דער זון. שווייגט. פאַרבענקט. טרויעריק. קוועטשט דער מאַמע מיט די פליצעס און שווייגט אויך. קומען זיי אהיים. זעט די מאַמע ווי איר זון איז עפעס פאַרבענקט. הויבט זי אַן פּרעגן, פאַרשן. אַ מאַמעס האַרץ דערפּילט. דערציילט איר דער זון:

כ'האַב געזען אין וואַלד אַ מיידל, איז זי שיין ווי זיבן זונען און קלוג ווי דער טאַג. איך קאָן זי ניט פאַרגעסן, מאַמע. — וואָס מיינסטו אַ וואַלד מיידל, מיין זון, פּרעגט די מאַמע, אַ רוסאַלקע?

— ניין ענטפּערט דער זון, אַ אידישע טאַכטער איז זי — און דערציילט איר די גאַנצע מעשה. רופט זיך אַן די מאַמע צום טאַטן:

— נו, וואָס שווייגסטו? גיי צוריק אין וואַלד, זע, אפּשר קאָן דאָס מיידל אויך ניט פאַרגעסן אונדזער זון און ס'איז אַ באַשערטע זאך פון גאט.

ט ר ו ס ע נ ע ק י כ ל א ד

פאלגט דער סוחר זיין ווייב. שפאנט איין פערד און וואַגן און צוריק אין וואַלד.

געקומען אין וואַלד געזען דעם קוילן ברענער און דערציילט אים :
— מיין זון קאָן אייער מאַכטער בלומקען ניט פארגעסן.

ענטפערט בוני דער קוילן ברענער און זאָגט :

— יא, בלומקע איז אויך טרויעריק און פארבענקט. זי קאָן ניט פארגעסן אייער בחור.

— נו, איז דאָך גוט, זאָגט דער סוחר.

ענטפערט בוני :

— ס'איז גוט אָבער ס'איז ניט זייער גוט. איך האָב דאָך אַן עלטערע מאַכטער און עס פירט זיך באַ אידן אז די אינגערע מאַכט מען ניט חתונה פאר דער עלטערער.

— איר זייט גערעכט, זאָגט דער סוחר. טאָ זעט מאַכט חתונה די עלטערע מאַכטער. נאָט אייך צוויי טויזנט גילדן, פאַרט אין שטאַט געפינט אַ שידוך און זעט אז באַלד זאָל זיין די חתונה. אין אַ חודש אַרום וועל איך צוריקקומען מיט מיין זון.

בלומקע באַסט קיכלאָך

בונקט צום חודש, צו דער מינוט קומט דער סוחר מיט זיין בן יחיד צום קוילן ברענער שמעלן חופה.

בוני נעמט אויף די געסט מיט גרויס כבוד און זאָגט :

אַ גרויסן דאַנק אייך, מחותן, פאר אייער געלט. איך האָב געטאָן אַ גוטן שידוך. באַ מיר זיינען נאָך געבליבן אַפאַר רענדלאַך וועל איך פאַרן אין שטאַט איינקויפן אויף דער חתונה. איך וועל קויפן סחורה פאר דער כלה'ס אויסשטייער — אַ ווייס חופה קלייד, און אַ סאַמעטן קלייד פאַרן פאַרשפיל. נו, איך וועל אויך ברענגען בראַנפן, זען אַנבאַקן לעקאָך — פילן פיש, שטאַפן העלדולאָך — מאַכן אַ חתונה זוי עס פאַסט פאַר אַ גביר.

שמעל נאר

ענטפערט שלום דעם סוחרס זון און זאגט :

איך וועל ניט ווארטן קיין מאָג ביז איר וועט צוריקקומען פון שטאָט. איך דארף ניט קיין פאַרשפּיל און איך וויל ניט קיין לעקאַך און בראַנפן. איך וויל ניט קיין קליידער און וויל ניט קיין צירונג. איך וויל מען זאָל שמעלן אַ חופּת.

— אַז אייך איז ליב איז מיר ניחה, ענטפערט דער קוילן ברענער, אַבער מען דארף דאָך האָבן עדות, כאַטש איין עדות. און דאָ זיינען פאַראַן בוימער אַלערליי אַבער ניט קיין פרעמדע מענטשן. מען מוז דאָך האָבן אַ פרעמדן פאַר אַן עדות.

— איך וועל אַרויס אויפן שליאַך אַפּוואַרטן אַ דורכגייער און ברענגען אים פאַר אַן עדות, האַט געענטפערט דער סוחר. געזאָגט און געמאָן. ער איז אַוועק צום שליאַך.

זאָגט בוני דער קוילן ברענער צו זיין מאַכטער ; מאַכטערשי ליבע, דער מחותן איז אַוועק צום שליאַך זוכן אַדורכ-פאַרער, דערווייל מאַך עפעס צו פאַרבייסן. אביסל שנאָפּס איז געבליבן, וועט זיין צו מאַכן אַ ברכה.

— איך קאָן ניט באַקן קיין שטאַטישן לעקאַך, ענטפערט בלומקע, אַבער קאַרענע טרוקענע פּלעצלאַך קאָן איך מאַכן, טאַטעשי!
— גוט, זאָגט בוני, באַק וואָס דו קאַנסט.

שמעלען געפעלן די סיכלאַך

מייט דער סוחר אויפן שליאַך און קוקט אויס די אויגן. זעט קיינעם ניט. ס'איז ווייט פון אַ יישוב. וואַרט ער אַ שעה, צוויי דריי ס'ווערט שפעט. זעט ער מיטאַמאַל אַן אַרימאָן אַנקומען. עס גייט אַ איד מיט אַ פאַק אויף די פלייצעס.— אַ נאַרישעוואַמער איד, אַ צעקודלמע באַרד, אַ גרויסער שמעקן אין האַנט, לאַנגע גרויסע שטיוול אויף די פיס און מאַפּטשעט איבערן שליאַך. טראַכט דער סוחר : ס'איז עפעס ניט אַזאַ וואַזשנער פאַרשוין, נאַר מילא אַז עס

ט ר ו ק ע נ ע ק י כ ל א ד

פעלט חלה אויף שבת מאכט מען קידוש אויף שווארץ ברויט. אז עס איז ניטאָ קיין געפילטע פיש צעהאקט מען אַ הערינג מיט ציבעלע. זאָגט דער סוחר צום אַרימאָן:

—זייט אַזוי גוט, ליבער פרעמדער, קומט מיט מיר אָט דאָ ניט ווייט. מיר דאַרפן שמעלן אַ חופּה און מיר האָבן ניט קיין עדות. איך וועל אייך באַפּרידיקן. מירן אויך האָבן אַביסל משקה און עפעס צו פאַרבייסן.

הערט שמערל נאָר „עפעס צו פאַרבייסן“ גייט ער. געקומען אין שטיבל. מאכט מען ניט קיין צערעמאָניעס און מע שמעלט באַלד אַ חופּה. נאָך דער חופּה דערלאָנגט מען אַביסל משקה און טרוקענע קאַרענע קיכלאַך. וואָס בלומקע האָט געבאַקן. נעמט דער חתן אַ קיכל אין מויל — עס האָט ניט קיין טעם און קיין ריח. נעמט דער מהותן אַ שטיקל קיכל אין מויל — קייט עס און קייט. נאָר וואָלט ער זיך ניט געשעמט וואָלט ער עס אויסגעשפיגן. עס האָט געהאַט דעם טעם פון טרוקענע גראָז. בוני אַבער עסט די קיכלאַך, צו בער סערס ניט געוואוינט געווען. און שמערל נאָר קייט אויף ביידע באַקן. זעט דער פאַטער און אויך דער חתן אז דער אַרימאָן האָט שטאַרק הנאה פון די טרוקענע קיכלאַך שטופן זיי אים אונטער נאָך. שמערל נאָר לאָזט זיך ניט בעטן נעמט וויפיל מען גיט אים. האָט ער אויפֿגעגעסן וויפיל נאָר ער האָט געקאַנט. און די איבעריקע קיכלאַך האָט ער אַריינגעלייגט אין טאַרבע. נישקאַשע ס'וועט צונגין קומען.

בלומקע אין דער גרויסער שטאָט

לום האָט מיטגענומען זיין יונג ווייבל אין דער גרויסער שטאָט. אין זיין גרויס הויז אַריין. בלומקע איז אַלעמען געפעלן גער-וואָרן. שייך איז זי ווי זיבן זונען. אַ צינגל האָט עס אַ גלאַטס און אַ קולבל ווי אַ קאַנאַריק.

בלומקע האָט געקוקט אויף דעם שיינעם מעבל, אויף די טייערע טעפעכער, און איר האָרץ איז געווען פול מיט פרייד. אַזאָ רייכטום.

שמעל נאר

אזא ראסקאש. זי האט זיך זאט ניש געקאנט אַנקוקן מיט דעם הויז. מיט דעם מעבל, מיט די מענטשן און מיט דער גרויסער שטאָט. זי האט זיך אַבער באלד צוגעוואוינט צום רייכן לעבן. ס'האט געמראָפּן אויף דער דריטער וואָך.

בלומקע איז אויפגעשטאָנען פרי. די צימערן זיינען געווען באַגאַסן מיט ליכט, די דילן צוגעדעקט מיט דיקע ווייכע טעפעכער, און די ווענט באַהאַנגען מיט שיינע בילדער. בלומקע האט זיך אויסגע-צויגן אין דעם ווייכן בעט, וואָס איז געווען באַדעקט מיט זיידענע ציכלאָך. אי, ס'איז גוט, האט זי מיט אַ שמייכל געזאָגט צו זיך אליין. באלד האט זי זיך אויפגעזעצט, אַראָפּגעלאָזן די פיס פון בעט און געזוכט די שמעק-שיך, און זיך פאַרקרימט, — נישט קיין שמעק שיך. אזא סקאַנדאַל. זי האט אַנגעהויבן שרייען, ליאַרעמען:

וואו זיינען מיינע שמעק-שיך? מיינע שמעק-שיך וואוהין זיינען אַהינגעקומען?

די דינסטן זיינען אַריינגעלאָפּן אין שלאָף צימער און געפרעגט מיט שרעק:

וואָס האט געמראָפּן מיין האַרנטע, וואָס איז געשען?
— שטיקער פלייש, האט זיך בלומקע צעשריען, גלאַמפּן, וואו זיינען מיינע שמעק-שיך? ווי קאָן מען אַראָפּ פון בעט מיט באַרוועסע פיס?

די דינסטן האָבן זיך געאַיילט און איר געבראַכט אַפּאַר שמעק-שיך בלומקע האט אַקוק געמאַן אויף די שמעק-שיך און האט זיך נאָך מער אַנגעצונדן:

וועלכע שמעק שיך ברענגט איר מיר? וועלכע שמעק שיך. איך האָב געוואָלט די זיידענע וואָס זיינען באַפּוצט מיט פּומער. מיינע פיס קאַנען נישט פאַרמראָגן דעם האַרטן לעדער.

— מיר האָבן געמיינט אַז די האַרנטע האט ליב די רויטע לעדערנע שמעק שיך, האָבן די דינסטן געענטפּערט.

— אזוי, איר רעדט אַנטקעגן האט זיך בלומקע נאָך מער צעקאַכט.

איך וועל איך ווייזן. און זי האט גענומען ווארפן אויף די דינסטן וואס עס איז איר גאר געקומען אונטערן האנט. די מיידלעך זיינען זיך צעלאפן און בלומקע האט זיך צעווייגט פון פארדרום.

איר מאן האט איר געבראכט די זיידענע שמעק שייך און איר געטרייסט. ער האט צו איר גערעדט ווייכע רייד, אפגעווישט אירע טרערן פון די שיינע באקן מיט א זיידענער מיכעלע. בלומקע האט געבליפעט ווי איינע וואס איז אין גרויס צער. דעם מאן האט עס פארדראסן — אט נעכטן איז זי ארומגעלאפן א בארוועסע אין איין ציצענער קליידל איבער וואלד און פעלד און מיט יאמאל שוין געווארן אזא פריצטע. אבער איר האט ער גאר ניט געזאגט. קוים מיט צרות האט ער זי איינגעשטילט.

בלומקע איז געווארן וואס ווייטער אלץ ערגער. זי האט בא-האנדלט די דינסטן שלעכט. האט באליידיקט איר שוויגער און קיינמאל ניט ארויפגעלאזן אן ארימאן אויף די אויגן. דער מאן האט געקוקט און געשוויגן, ער האט געפרואווט אלץ פארגלעטן, אבער וואס ווייטער איז בלומקע געווארן אלץ ערגער. שלום האט געפרוכט איר לערנען מיט גוטן און בייזן, עס האט אבער ניט געהאלפן.

בלומקע באליידיקט אן ארימאן

איינמאל איז א פרייטיק צוגאכט ברענגט איר מאן שלום אן אורח אויף שבת. דעם אורח האט מען געזעצט מיט אלעמען גלייך ארום מיטש. בלומקע האט פארקרימט איר שוין נעזל. זי וויל מיט אים ניט זיצן בא איין מיטש. דער מאן האט איר געבעטן ניט פאר-שמערן רעם שבת און פארשעמען א מענטשן. קוים מיט צרות האט ער בא איר געפועלט זי זאל בלייבן זיצן באם מיטש.

אבער בלומקע איז לאנג ניט געזעסן באם מיטש. נאך די פיש האט דער אורח אפגעווישט דאס מויל מיטן לינקן זייט פון זיין האנט. בלומקע איז אויפגעשפרונגען אן אויסגעשריען:

איך וויל ניט זיצן מיט אים בא איין מיטש. אדער די שמוציקע בריאה

ש מ ע ר ל נ א ר

זאל גיין אין קיך, אדער איך גיי אוועק פון מיש. און ניט ווארטנדיק אויף אן ענטפער איז זי ארויסגעלאפן פון עם צימער. זי איז אריינגעלאפן אין שלאפצימער און זיך פארשפארט און גענומען ברעכן וואס עם איז איר געקומען אונטערן האנט.

מע האט זי ניט געקאנט בארואיקן. זי האט געשריען, געליארעמט, געשאלטן און צעבראכן אלץ וואס איז געווען אין שטוב.

אז איר מאן האט געזען ווי זי פירט זיך אויף, האט ער געמראכט: ניין, בלומקע פאסט ניט פאר אלעכן אין רייכטום. רייכקייט האט איר אראפגעפירט פון גלייכן וועג. ס'איז דא נאר איין מיטל, סטראשען איר מיט א גמ. אפשר וועט זי זיך דערשרעקן. זי וועט זיך דערמאנען אן איר ארימער שטיבעלע אין וואלד און וועט חרטה האבן אויף איר שלעכט אויפפירן זיך.

— געזאגט און געטאן.

מען איז געקומען צום רב זיך גמ'ן. דער יונגערמאן האט אויסגעזאגן זיין ביטער הארץ.

דער רב האט אים אויסגעהערט און געזאגט:

דיינע טענות זיינען גערעכטע, אבער לאמיר אויך הערן אירע טענות.

און בלומקע, א באליידיקטע, א צעקאכטע האט זיך צעשריען:

ער וויל א גמ זאל זיין א גמ. איך וויל אים מער ניט אנקוקן.

און דער רב קוקט אויף ביידע יונגע מענטשן, זעט ווי זיי קוקן זיך אן. ביידע אָנגעכמורעטע און בייזע, אבער די בליקן פול מיט אַזויפיל ליבשאפט, האט ער געזאגט:

אפשר וועט איר פארט שלום מאכן, קינדערלאך?

אבער בלומקע האט זיך איינגע'עקשנט; ניין, א גמ, און דער יונגערמאן האט זיך געברויגעזט: א גמ איז א גמ.

נו, קאן מען זיך ניט העלפן.

הייסט דער רב דעם סופר שרייבן א גמ.

טרוסענע קיבלאך

שרייבט דער סופר דעם גמ פאמעלאך, ווי איינער וואס האט געליימטע פינגער — וויל פארציען, זאל נעמען מער צייט, אפשר וועט עפעס פאסירן.

שרייבט דער סופר דעם גמ. אין הויז איז שמיל עם הערט זיך נאר דער סקריפ פון דער גענדוענער פעדער. פון די אפענע פענצטער הערט זיך א בעטלער געזאנג:

גומע מענטשן, האט רחמנות,
העלפט א קבצן אין זיין נויט,
שענקט אן אביון א נדבה,
גיט אים כאמש א שטיקל ברויט.

זאגט דער רב:

רופט אריין דעם בעטלער: עם פעלט אונדז אן עדות. גייט דער זמש און רופט אריין דעם בעטלער. קומט שמערל נאר אריין אין רבי'ס הויז. טוט דאס געקריגטע פארל אקוק אויפן בעטלער און דערקאנען אים: דער זעלביקער בעטלער, וואס איז געווען בא דער חופה. פארשעמען זיי זיך ביידע. אבער זייער עקשנות איז שטארק און זיי שווייגן ביידע.

שמערל נאר בעט קיבלאך

קומט שמערל נאר אן דאס פארל און דערקענט זיי אויך. דערמאנט ער זיך אן די הארטע קיבלאך. איי, קיבלאך זיינען דאס געווען. דער טעם ליגט אים נאך יעצט אין מויל. מיינט שמערל נאר אז מען וועט יעצט ווייטער געבן אזעלכע קיבלאך. זאגט ער צום רב: — קיבלאך וועט זיין?

פארשטייט ניט דער רב וואס דער ארימאן רעדט. א מאדנער בעטלער. מיינט אבער דער רב אז ער האט ניט דערהערט עפעס. פרעגט ער איבער: — קיבלאך?

— יא. ענטפערט שמערל נאר. יא, רבי, קיכלאך. ציי קאן זי באקן
קיכלאך, טרוקענע, קרוכלע. זיי צעגייען זיך אין מויל.

פארשטייט ניט דער רב וואס שמערל נאר רעדט, ער האט אבער
געזען אז די קאלירן האבן זיך געביטן בא דעם יונגן פארל, און ביידע
שמייכלען שעמעוודיק. דער רב האט ניט געוואוסט אז ביידע האבן
זיך עפעס דערמאנט. דער יונגערמאן האט זיך דערמאנט אז ער האט
ניט געוואלט ווארטן מיט דער חתונה ביז מען וועט צוגרייטן א ריכ-
טיקן מאלצייט, אזוי שטארק האט ער ליב געהאט בלומקען. און
דאס יונגע ווייבל האט זיך דערמאנט, ווי ארים זי איז געווען צו דער
חתונה, האט ניט פארמאגט קיין רעכטע קליידער, קיין שיד. ניט
געקאנט אפילו צוגרייטן עפעס רעכטס פאר דער חתונה. האבן זיי
ביידע אראפגעלאזט די אויגן צום דיל און זייערע הערצער זיינען פול
געווארן מיט חרטה.

זעט עס דער רב און זאגט:

— נו, קינדערלאך ווילט איר זיך נאך אלץ גמין?

שווייגן זיי ביידע.

נעמט עס דער רב אן פאר א גומן סימן און זאגט צום סופר:

— צערייסט דעם גמ.

האט דער סופר געפאלגט.

איצט, זאגט דער רב צום יונגערמאן, שטעל משקה און קריג ערגעץ

גוטע קיכלאך.

האט מען געשטעלט בראנפן און לעקאך און טרוקענע קיכלאך.

שמערל נאר האט געפאקט אויף ביידע באקן און זיך געפרייט.

דער יונגערמאן האט זיך אויך געפרייט געקייט די קיכלאך

און געזאגט:

אמת פרעמדער, אמת, די קיכלאך זיינען געשמאק און גוט.

נאך דער שמחה האט דער יונגערמאן געוואלט באלוינען

שמערלען. וויל שמערל נאר ניט נעמען קיין געלט. בורטשעט:

איך האב גענוג.

שמייכלען אלע:

טרוקענע קיכלאך

א נייער גביר.

זאגט דער רב צום יונגמאן :

— נעם דאס געלט און גיב עס אוועק אַרימעלייט.

פאלגט ער.

און שמערל נאר האט זיך שטילערהייט אַרויסגערוקט און ניט

געוואָרן —

אוועק אין דער ווייטער וועלט אַריין. מען וואַרט אויף אים.

כאַמט קיינער קאַן אים ניט און קיינער ווייס אים ניט.

דער פארזיכערטער

א מענטש געבענטשט מיט אלץ

אין א ווייטן לאנד, אין א גרויסער שטאט האט געוואוינט זייער א רייכער מאן, זיין נאמען איז געווען איגדאל. ער האט פארמאגט וועלדער, פעלדער, דערפער און שטעט. אין א סך שטעט האט ער געהאט פארבריקן, אין פיל דערפער האט ער געהאט גרויסע מאגאזינען אָנגעפילט מיט תבואה. אויף אלע זיבן ימים האט ער געהאט שיפן, אָנגעלאָדן מיט עלפאנטביין און געווירצן פון אינדיע, פרוכטן פון ווייטן מזרח, זיידנס פון כינע און יאפאן. פערל פון די ווייסטעטע אינדזלען און ניט באארבעטע דימענטן פון אפריקע. און דער גביר איגדאל אליין האט געוואוינט אין א גרויסן פאלאץ מיט הונדערטער באדינער. דער פאלאץ איז געווען אַרומגערינגלט מיט א פראכטפולן גארטן. אין גארטן זיינען געווען שיינע טייכלאך. אין די טייכלאך זיינען אַרומגעשוואמען גאלדענע פיש. אויף די ביימער האָבן געהאט נעסטן אלערליי זינג-פויגלען. צווישן די ביימער זיינען געווען פארפלאַנצט פארביקע בלומען. איגדאל האט געהאט אלץ וואָס זיין האַרץ האט געגלוסט. ער איז געווען שיין און געזונט. א פנים קלאַר ווייס, אויגן בלאַע, האַר שוואַרץ ווי פער. ווען ער פלעגט זיך אַנטאָן אין סאַמעטענע קליידער מיט גאָלד באַפּוצט, האט ער אויסגעקוקט שיין ווי אַ זומער פרימאַרגן. קיינער האט זיך ניט געקאָנט גענוג אַנקוקן אויף אים, און מאַמעס פלעגן זיך ווינטשן: אונדזערע קינדער זאָלן זיין ענלאַך צו אים. איגדאל איז געווען אַ מענטש געבענטשט מיט אלץ.

דער פארזיכערטער

א שלעכט הארץ.

ובער אזוי ווי א שיינער עפל אין וועלכן א וואַרעם פארקלייבט זיך, קוקט אויס שיין פון דרויסן, אָבער אינעווייניק איז אַליץ צעפּוילט. אזוי איז געווען דער גביר איגדאל. ער האָט געהאַט אַ שלעכט האַרץ. זיינע באַדינער האָט ער באַהאַנדלט ווי הינט, זיינע אַרבעטער ווי שקלאַפּן, און קיינמאַל קיינעם ניט אַרויסגעהאַלפּן מיט אַ גראַשן. און אין שטאַט האָבן אַלע געוואוסט זיין שלעכט האַרץ, און מען איז צו אים קיינמאַל ניט געקומען בעטן אויף צדקה, אָדער אַ טובה פאַר עמיצן. פּלעגט אַמאַל צו אים פאַרבלאַנדזשען אַ פרעמדער אַרימאן, האָט איגדאל אים גאַנץ רואיק אויסגעהערט און דערנאָך געענטפּערט:

„הא, געלט ווילסטו? אזוי? גוט, גיי עפן די קאַסע און נעם.“
דער אַרימאן פּלעגט נעמען שטאַמלען: „וואָס הייסט עפעס עפענען די קאַסע?“

פּלעגט אים איגדאל צופירן צו דער גרויסער פייער קאַסע, וואָס איז געווען שטענדיק פאַרשלאָסן, אַ קלאַפּ טאָן מיטן פּויסט איבער די דיקע שטאַלענע טירן און שפּאַמן:

„עפן די טיר און נעם. פון דיינעט וועגן, שלעפּער, האַלט איך דאַרטן מיין האַב און גוטס, פון דיינעט וועגן, שנאַרער, ליגט דאַרטן מיין גאַלד אָנגעגרייט. עפן, זאָג איך דיר, און נעם.“
דער אַרימאן פּלעגט אַנטלויפן ווי אַן אָפּגעברייטער, און אין שטאַט איז אַרומגעגאַנגען אַ ווערטל אויף איינעם וואָס איז קאַרג: „גיי עפן די קאַסע און נעם.“

א שווערער ווינטער.

ואָט געטראָפּן אַמאַל אַז דער ווינטער איז געווען זייער אַ שווער-רער, פרעסט שטאַרקע, אַזעלכע וואָס אַפילו די עלטסטע זקנים האָבן ניט געדענקט, זיינען אַ סך אַרימע מענטשן קראַנק גע-וואָרן, ווייל זיי האָבן ניט געהאַט מיט וואָס צו באַהייצן די הייזער.

שנייען זיינען געווען טיפע. די וועגן זיינען געווען שלעכט. האט מען געבראכט ווייניק שפייו אין שטאט אריין און אלץ איז געווארן טייער. די ארימע מענטשן האבן ניט געהאט גענוג געלט אויף צו קויפן שפייו, האבן זיי געהונגערט.

זיינען ארומגעגאנגען מתנות ארימעלייט, אפגעריסענע, דער-פרוירענע, געזוכט ברויט און האלץ. די שטאט איז געווארן פול מיט עלנט.

זיינען זיך צוזאמענגעקומען די שענסטע באלעבאטיס פון שטאט מיטן רב אין דער שפיין צו זען טאן עפעס פאר די אומגליקלאכע. האט יעדער געגעבן וויפיל ער האט געקאנט. א סך האבן געגעבן מער וויפיל זיי האבן געקאנט. אבער עס איז געווען ווייניק.

זאגט איינער — לאמיר גיין צו איגדאלין. אפשר אין אזא צייט וועט ער ארויסהעלפן.

זיי ניט קיין נאר — האט מען אים געענטפערט — אט-די קאסע קאן מען ניט עפענען.

רופט זיך אן דער רב און זאגט :

אין אזא שלעכטער צייט דארפן מיר פארבויגן אונדזער כבוד און פרוכירן. ער וועט דאך אונדז ניט אויפעסן.

זיינען עטלאכע באלעבאטיס צוזאמען מיט דעם רב געקומען צו איגדאלין. זיי האבן אים געטראפן זיצן אויף א ווייכן פלושענעם שטול. אויף א טישל לעבן אים זיינען אָנגעשמעלט אלערליי וויינען, פרוכטן און געבעקס. אין הויז איז ווארעם און ליכטיק. די דילן פאלירט. די ווענט באצירט מיט טייערע בילדער. איגדאל זיצט רואיק, עסט מאראנצן און טארט און קוקט אויס ווי די גאנצע וועלט איז זיינע.

האט אָנגעהויבן דער רב און געזאגט :

— איגדאל, מענטשן גייען ארום אין אזעלכע קעלטן נאקעט, הונגעריקע. דו האסט אלץ וואס א מויל קאן ריידן און א מוח צו טראכטן. זע, העלף ארויס דייע ארימע מיטמענטשן. צעקנאקט איגדאל רואיק א נוס, נעמט ארויס די יאדרע, צעקייט

פארזיכטיק, פאמעלאך, פארטרינקט מיט א ביסל וויין, און זאגט
רואיך זיין אלט ווערמל:

— נו, עפנט די קאסע און נעמט אלץ.

— דו שפאָט ניט, — ברויגעזט זיך דער רב. — מענטשן הונגערן.
דו ביסט אויך א מענטש, קאנסט נאָך אויך פארוזוכן וואָס עס מיינט
נויט. דו מיינסט אז דו ביסט פארזיכערט פון אלדאָס בייז?

— אוואָדע בין איך פארזיכערט, — ענטפערט איגדאל. — וואָס
קאָן זיך דען מיט מיר טרעפן? מיינע מילן מאַלן, מיינע שיפן פירן
סחורה פון איין עק וועלט צו דער אנדערער, מיינע וועלדער וואַקסן,
מיינע אַרבעטער אַרבעטן פון מיינעט וועגן... וואָס האָב איך מורא?
וועלן מיינע שפייכלערס אַפברענען, האָב איך נאָך גענוג פאַבריקן.
וועלן מיינע פאַבריקן פאַרניכטעט ווערן, האָב איך גענוג שיפן אויף
די ימים. וועלן מיינע שיפן אונטערגיין, האָב איך גענוג געלט
אין קאסע.

— און וואָס וועסטו טאָן, איגדאל, אז אַט-די אלע הונגעריקע און
אַפגעריסענע וועלן דיין פאַלאַץ באַפאַלן און אלץ אוועקנעמען?

— איך האָב גענוג סאַלדאַטן, וואָס וועלן אַט-די בעטלער ווי די
הינט צעשיסן. און טאַמער גאַר שלעכט, האָב איך גרייט צוויי פּיער-
דיקע פּערה, און איך אַנטלויף אין אויסלאַנד. דאַרמט האָב איך אויך
גענוג געלט באַהאַלטן.

— נו, טו ווי דו פאַרשטייט, איגדאל, — האָט דער רב געענט-
פערט. ווי עס ווייזט אויס ביסטו געבוירן מיט אַ שלעכט האַרץ און
פאַרשטייט נעבאָך ניט די פרייד פון געבן, פון אַרויסהעלפן, געדענק
אַבער וואָס איך זאָג דיר: קיינער איז ניט פארזיכערט פון צרות.
עס קאָן אַפילו טרעפן, אז דו זאַלסט אויסגיין פון הונגער אין דיין
אייגענעם פּרעכטיקן פאַלאַץ. געדענק מיינע ווערטער.

האַט זיך איגדאל צעלאַכט און גאַרניט געענטפערט. דער רב
און די באַלעכאָטים זיינען אַרויס פאַרשעמט.

דעם רב'ס ווערטער ווערן מקוים.

דער שלעכטער ווינטער איז אוועק. א סך מענטשן זיינען גע-
 שטארבן פון הונגער און קעלם. פיל זיינען געשטארבן פון
 קוילן פון דעם גבירס סאלדאטן, ווייל די מענטשן האבן געהונ-
 גערט און געפרוירן יענעם ווינטער, און האבן זיך עטלעכע מאל
 אריינגעריסן אין די בעקערייען און קלייטן צו קריגן א שטיקל ברויט
 און ווארעמע קליידער. דעם גבירס סאלדאטן האבן צעשאסן א סך
 מענטשן און צעטריבן די איבעריקע.
 דער פריילינג איז געקומען. ס'איז געווארן ווארעמער. זומער
 צייט איז געווארן מער שפייו, האבן די מענטשן זיך בארואיקט.
 אלע האבן געווייכט פון איגדאלס פאלאץ, און איגדאל איז געווען
 צופרידן. ער האט זיך געלאזט וואוילגיין, געלאכט פון גאר דער וועלט
 און האט אינגאנצן פארגעסן דעם געשפרעך וואס ער האט ווינטער
 געהאט מיט דעם רב.
 ס'איז געווען א שיינער ווארימער זומער טאג. איגדאל האט
 אפגעגעסן א גוטן פרישטיק, זיך דורכגעשפאצירט אין זיין שיינעם
 גארטן. דערנאך האט ער זיך אוועקגעזעצט לעבן זיין שרייב-טיש
 איבערקוקן פאפירן און אונטערשרייבן דאקומענטן. אפגעמאן זיין אר-
 בעט, האט זיך איגדאל דערמאנט, אז ער האט שוין לאנג ניט איבער-
 געקוקט אלע שופלאדן אין זיין קאסע. איז ער אוועק אין צימער וואו
 די קאסע געפינט זיך און האט געעפנט די מאסיווע אייזערנע טירן.
 איגדאלס קאסע איז געווען זייער א גרויסע, האט פארנומען כמעט
 דעם גאנצן צימער. דער צימער איז געווען באפאנצערט מיטן בעסטן
 שמאל, און דארטן האט עס איגדאל געהאלטן זיין גרייט געלט.
 איגדאל האט אלץ איבערגערעכנט און פארשריבן, כדי צו זעען
 צי עס שטימט מיט זיינע ביכער, און האט שוין געוואלט ארויס פון
 דער קאסע — ערשט די מאסיווע אייזערנע טיר איז פארשלאסן. איז
 ער געבליבן שטיין. וואס טוט מען איצט? ער האט געוואוסט אז
 די טיר קאן מען פון אינעווייניק ניט עפענען. דאך האט ער געפרוואווט.
 אומזיסטע ארבעט. ריר א בארג.

ד ע ר פ א ר ז י כ ע ר ט ע ר

האָט ער זיך צוגעזעצט אויפן דיל מראַכטן. מראַכט היינט, מראַכט מאַרגן, ער איז פאַרשפּאַרט ווי אַ מויז אין אַ פּאַסטקע. האָט ער געוואַרט אַ שעה, צוויי שעה. ער איז געוואָרן הונגעריק, האָט ער גענומען קלאַפּן, שרייען, אומשליידערן שופּלאַדן: אפּשר וועט אים עמיצער דערהערן, אַבער קיינער האָט ניט געהערט און קיינער האָט די טיר ניט געעפּנט. זיין קול האָט ניט געקאָנט דורכברעכן די גראַבע אייזערנע ווענט.

האָט ער געשריגן און געקלאַפּט ביז ער איז געוואָרן טויט-מיד און איז איינגעשלאָפּן. איז ער אָפּגעשלאָפּן אַ נאַכט און אַ מאַג, ביז דער הונגער האָט אים אויפגעוועקט.

האָט ער ווידער גענומען קלאַפּן און שרייען. געוואָרן מיד, איינגעשלאָפּן. ווידער האָט אים דער הונגער אויפגעוועקט. האָט ער ווידער געקלאַפּט און געטומלט ביז ער איז ווידער איינגעשלאָפּן. אזוי זיינען אַריבער זעקס טעג און פינף נעכט. איגדאל איז אזוי שוואַך געוואָרן, אז ער האָט זיך שוין ניט געקאָנט אויפהויבן פון דיל. איצט האָט ער זיך דערמאָנט אין דעם רבס ווערטער:

„קיינער איז ניט פאַרזיכערט פון צרות. עס קאָן אפּילו טרעפּן, אז דו זאָלסט אויסגיין פון הונגער אין דיין פּאַלאַץ.“

דער רב איז געווען גערעכט, האָט איגדאל געמורמלט, און געפּאלן אין חלשות.

שמערל נאָר ראַטעוועט איגדאלן.

וּן שְׁמַעְרֵל נֶאֱדָר אִיז געגאַנגען פון שטאָט צו שטאָט. אָן אַרִימֶער אָפּגעריסענער בעטלער. גייט ער פון הויז צו הויז און בעטלט און זינגט זיין לידל:

גומע מענטשן האָט רחמנות,
העלפט אַ קבצן אין זיין נויט.
שענקט אָן אביון אַ נדבת,
גיט אים כאַמש אַ שטיקל ברויט,
אַ שטיין קאָן צעגיין פון זיין געזאַנג.

קומט שמערל נאר אן אין דער שטאָט פון דעם גביר איגדאל. קלאַפּט ער איבער די טירן און זינגט זיין לידל. דרייען זיך אַרום מענטשן אַפּלאַכער, ליידיקגייער און באַמערקן דעם אַרימאָן מיט דעם נאַרישן פנים און ווילן זיך אַביסל לוסטיק מאַכן. זאָגן זיי צו שמערלען: — ווילסט קריגן אַ פעטן ביסן, פרעמדער? גיי אַריבער צו איגדאלס פּאַלאַץ. דאַרפן נעמט מען אויף אַרימעלייט מיט אַפענע אַרעמס און פאַרמאַכטע פּויסטן.

און וואו איז דעם גוטן מענטשן איגדאלס פּאַלאַץ? — פרעגט שמערל.

שמיכלען די ליידיקגייער: אַ יאַלאַפּ, פאַרשטייט ניט קיין ווייץ. ווייזן זיי אים.

גייט שמערל נאר, קומט אן אין איגדאלס פּאַלאַץ און זינגט זיין לידל. באַגעגענען אים די באַדינער און שמיכלען. זיי זיינען געווען גוט אויפגעלייגט, די באַדינער. איגדאל איז מיט אַמאַל פאַרשוואונדן, ניט געלאָזן קיין אויפפאַסער. קאַנען זיי זיך לאָזן וואוילגיין.

זאָגן זיי צו שמערל נאר: ווילסט עפעס אַ שיינע נדבה, געלט אַ סך? האָ? גוט. מירן דיר געבן וויפיל דו ווילסט אַליין. עפן די קאַסע און נעם...

ווייסט ניט שמערל נאר פון קיין חכמות און פרעגט: — און וואו איז די קאַסע?

געפעלט עס די באַדינער. אַ נאַרישער אַרימאָן. האָט ניט געהערט איגדאלס ווערטל. רופן זיי זיך אן און זאָגן: — די קאַסע? קום מיר וועלן דיר ווייזן.

גייט שמערל נאר. קומט מען צום צימער פון דער קאַסע. ווייזט מען שמערל נאר די צוויי אייזערנע טירן, און מע זאָגט: — עפן. עפנט שמערל נאר די טירן. זעען אַלע ווי איגדאל ליגט אַ פאַר-כאַלעשמער אויפן דיל... איז געוואָרן אַ טומל, און מען האָט אים מיט גרויס מי אַפּגעמונטערט.

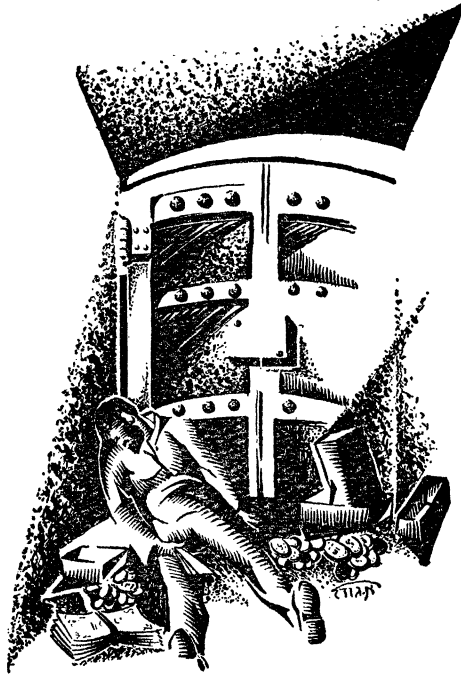
* * *

און איגדאל איז פון דעמאָלט אן געוואָרן אן אַנדער מענטש. ער

דער פארזיכערטער

האט אנגעלאדן שמערל נאר מיט מתנות, האט צעטיילט א האלב פארמעגן אויף צדקה. האט אויפגעגעבן זיינע געשעפטן און זיך אָפּגעגעבן נאר מיט טאָן גוטס.

און שמערל נאר טוט אַקוק אין זיין טאַרבע און זעט זי איז אָנגע-
שטאַפט מיט גאַלד. טראַכט ער: צייט גיין אַהיים. נעמט ער דעם
שמעקן אין האַנט, די טאַרבע אויף דער פּלייצע און לאָזט זיך אין
וועג אַריין.

שמערל נאר קומט אהיים.

ש ל ו ם ש ע פ ס ל .

 לום שעפסל איז געווען א קליינינקער, א דינינקער, מיט דריי האַרבן: איין האַרב אויף דער פלייצע, נאָך אַ האַרב פון פאַרנט, און אַ דריט האַרב עלע אויף דער נאָז. ווי אזוי ער איז געוואָרן אַ האַרבאָמער, דערציילט שלום שעפסל אזאַ מעשה: עס איז געווען ווען גאט האָט באַשאַפן אַלע מענטשן. זייער פיל קופּעס מיט ליים זיינען געלעגן אָנגעוואָרפן. ליים פאַר הענט, ליים פאַר פיס, ליים פאַר נעז און פאַר פינגער. שלום שעפסל, ווען מען האָט אים באַשאַפן, האָט גענומען פון יעדער קופּע אַ ביסעלע ליים, געמאַכט אַ קייקעלע און עס געהאַלטן אין האַנט: ער וועט אויך מאַכן אַ קליין מענטשעלע. — האָט ער געטראַכט. ווען ער האָט זיך געלאָזט גיין מיט דעם ליים, האָט אַ מלאַך באַמערקט אז ער האַלט עפעס אין האַנט, האָט ער אַ געשריי געטאָן:

— העי, דו, וואָס באַהאַלטסטו דאָרט?

מאַכט זיך שלום שעפסל ניט-הערנדיק, ניט אים מיינט מען עס. ווערט דער מלאַך אין כעס, כאַפט אַ שטיק ליים, און באַץ! אַ קנאַק אים אין פלייצע, און גיט צו מיט אַ געשריי: — טאַקע דיך מיינט מען עס.

מאַכט זיך שלום שעפסל טאַמעוואַטע, קוקט זיך אום און זאָגט מיט אַן אומשולדיק מינעלע: — „פאַרוואָס קומט עס מיר?“ ענטפערט דער מלאַך: — אזוי? דו ביזט גאט די נשמה שולדיק! לאַמיר זען וואָס דו האַסט באַהאַלטן אין הויפן.

זעט שוין שלום שעפסל אז ער איז אַריינגעפאַלן, טוט ער אַ כאַפּ דאָס שטיקל ליים און אַ קלעפּ צו צו דער נאָז. צעלאַכט זיך דער

שמעל נאר קומט א היים

מלאך, טוט א כאפ נאך א שטיקל ליים, גיט אים א וואָרף אין האַרצן.
און זאָגט: „איצט גיי!“
— מען קאָן דאָך קיין הויז גיט זיין, — פאַרענדיקט שלום שעפּטל.
— גיי איך מיר אַוועק מיט אַלע דריי האַרבן.
— ס'איז טאַקע אַן אמת? — פּרעגן אים די קינדער.
— אמת, ווי אַלע מעשות זיינען אמת, — ענטפערט שלום שעפּטל.

די מעשה מיטן עפל.

לום שעפּטל פּלעגט זיצן באַ זיך אין גאַרטן אויף אַ באַנק אונטער
אַן עפּלבוים, קייען אַן עפל און דערציילן וואונדער.

„אָנהויב זומער זע איך ווי איין עפל אויף דעם בוים איז
עפּעס גרעסער ווי אַלע אַנדערע. נו, גרעסער איז גרעסער, טראַכט איך,
ווייטער אַ דאגה! איך זע אָבער אַז דער עפל וואַקסט עפּעס גאַר
אַזוי און אַזוי, ווערט גרעסער פון טאַג צו טאַג, נעם איך און שפּאַר
אונטער דעם צווייג מיט אַ שמעקן. אין אַ פּאַר טעג אַרום, דער
צווייג בויגט זיך ווידער, שפּאַר איך אונטער מיט נאָך אַ שמעקן.
קורץ, אַזוי גרויס און אַזוי ברייט, דער עפל איז אויסגעוואַקסן ביז
ער האָט דערגרייכט טאַקע ביז צו דער ערד. האָב איך פאַרשפּרייט
אונטערן עפל אַ ליילאַך, כדי ער זאָל גיט אָנהויבן פּוילן, און געוואַרט
וואָס וועט ווייטער זיין.

איז דער עפל געוואַקסן און געוואַקסן ביז ער איז געוואָרן אַזוי
גרויס ווי אַ הויז. האָב איך אים צעהאַקט מיט אַ האַק אויף שטיקער,
אייגעזייערט, און האָב געהאַט עפל אויף אַ גאַנץ יאָר, און עפּל-קוואַס
האַב איך נאָך ביז היינט. איר זעט דאָס אַרמ אונטערן בוים וואו
עס וואַקסט גיט קיין גראַז? דאָרט איז עס דער עפל געלעגן און גיט
דערלאַזט אַז עס זאָל דאָרט עפּעס וואַקסן.

האַבן עטלאַכע קינדער געפּרעגט: „איז עס אמת שלום שעפּטל?
האַבן אַנדערע קינדער געענטפּערט:

— ס'איז אמת, אמת, אמת.

ווי לאַקשן מאַכט מען פון ריז.

שמעך נא

ס'איז אמת, אמת, אמת.
זוי ווינטער באקט מען איין.

לאכט שלום שעפסל און זאגט: אויב איר גלויבט מיר ניט,
מא לאמיר אדרבא זען ס'ארט קנאקערס איר זענט — זאגט מיר
נאך שנעל דריי מאל:

פיר פורן פארן
פירן קארן
בארג ארויף
בארג אראפ

פרואוון די קינדער און קאנען ניט: זיי פארפלאנטערן זיך און
צעמישן — פירן פארן, קארן פורן.

לאכט שלום שעפסל און זאגט ווידער: זאגט זשע א גרינגערע
זאך — פערצן ווערטער מיט פערצן מעמען באס אנהויב ווארט אזוי:
— מיין מומע מרים מינדל מיט מיין מומע מייטל מינע מאכן מיר
מיטאק מילכיקע מייערן —

הויבן די קינדער אן צו לאכן, און שלום שעפסל זאגט: דערפאר
זאלט איר טאקע וויסן אז שלום שעפסל דערציילט נאך אמתע מעשות.
ענטפערן די קינדער:

— ס'איז אמת, ווי עס איז אמת, אז א בלינדער האט געזען ווי א
הינקענדיקער איז געלאפן און א שטומער האט געשריען: געוואלט
ראטעוועט!

און די קינדער ענדיקן מיט א געזאנג:

זומער זיינען די דעכער ווייס געווארן.
סתאט זיי באדעקט א פוכקער ווייסער שניי.
א קו איז געפלויגן איבערן דאך
און האט געלייגט אן רויט-גריין איי.

אזוי פלעגן די קינדער שפאסן מיט שלום שעפסלען, און שלום
שעפסל איז אזוי באוואוסט געווארן מיט זיינע גומא'ס, אז ווען

שמערל נאר קומט א היים

איינער פלעגט עפעס איבערטרייבן, פלעגט מען גלייך א זאג טאן:
„גו, ער האט זיך שוין צעשלוסן-שעפסל'ט.“

שלום שעפסל קומט מיט א נייע פון שטאָט.

כ אַרמ איינמאַל שלום שעפסל אַוועק מיט אַ וואָגן עפל אין דער
גרויסער שטאָט אַריין, קומט צוריק און דערציילט אַ נייעס
וואונדער:

— אירט געהערט אַזוינס? שמערל נאר, אונדזער שמערל נאר,
איז דאָך באַוואוסט מיט זיין חכמה איבער גאַר דער וועלט!
באַם פרינץ האָט מען באַ'גנב'עט זיין שאַצקאַמער, און שמערל
נאר האָט געכאַפט די גנבים. איינער אַ משרת האָט גע-
וואָלט באַרויבן אַ רייכן סוחר, האָט שמערל נאר מיט זיין גרויס
קלוגשאַפט באַלד אויסגעפונען דעם שווינדל.

האַבן אַלע געלאַכט און געזונגען:

ס'איז אמת, אמת, אמת,
וואָס דו טוּסט דאָ זאָגן,
ווי דו האָסט פון איין עפל
אַ ים מיט קוואַס געקראָגן.

און מאַדנע! אַלעמאַל פלעגט שלום שעפסל מיטלאַכן, ווען
מ'האַט אים געכאַפט באַ אַ ליגן, אַבער דאָסמאַל האָט ער זיך געשפּאַרט
און געשוואַוירן, אַז די מעשה מיט שמערל נאר איז טאַקע אמת.

האַבן מענטשן זיך געוואונדערט און געקוועטשט מיט די פלייצעס,
איינמאַל האָט געטראָפן, אַז אַ רעדל מענטשן איז זיך צונויפגע-
קומען אין מיטן מאַרק, און שלום שעפסל איז געשטאַנען אין דערמיט
און געקוויטשעט מיט אַ דין קול'כל:

— איך זאָג אייך אַז היינטיקס מאָל דערצייל איך אַן אמת, איר
ווייסט דאָך אַז איך שעס זיך ניט מיט קיין גוזמאָם, אַבער דאָסמאַל
דערצייל איך פאַרט אַן אמת!

שמעל נאר

איז ווי שלום שפעסל האָט אזוי געמענהט, האָט זיך דערהערט
אַ קלינגען פון גלעקלאַך, און באלד האָבן אלע דערזען : אַ פאיעטאָן
מיט פיר פערד ! און ווער, מיינט איר, איז געזעסן אין פאיעטאָן ?
שמערל נאר, אָנגעטאָן ווי אַ פירשט !

זיינען אלע געבליבן שטיין מיט אָפענע מיילער.
אַבער שמערל נאר איז גלייך פארפאָרן צו זיינע עלטערנס הויז.
זיינע טאָטע מאַמע האָבן געמאַכט אַ גרויסע סעודה, געשמעלט לעקאָך-
און-בראַנפן, און שלום שפעסל האָט געגעסן און געטרונקען מער פון
אלעמען און געזונגען :

ס'איז אמת, אמת, אמת,

ווי אלע מעשות זיינען ניט קיין ליגן,

ס'איז אמת, אמת, אמת,

ווי אַ העלפאָנט האָבן אויפגעגעסן צוויי פליגן.

און שמערל נאר איז געבליבן אין שמעל. ער האָט געקראָגן

אַ כלה, און געלעבט גליקלאַך, אַבער ניט לאַנג...

שמערל נאר פארן קייסערלאכן סענאט.

שמערל נאר אין דער היים.

שמערל נאר האט חתונה געהאט. געקויפט א הויז, געהאט קינד-
דער: דריי אינגלאך און צוויי מיידלאך, און געוואלט זיין
ווי אלע מענטשן ארום אים, און ניט געקאנט.
ס'איז געווען אזוי:

שמערל נאר איז אנגעקומען אין שמעטל מיט א פארצד און א
טומל, די חברים האבן ניט געוואוסט וואס צו טאן — לאכן פון דער
וועלט, אדער באוואונדערן שמערלען. ביסלאכווייז, ביסלאכווייז, האט
מען אבער אנגעהויבן דרך-אריין האבן פאר שמערלען. א מענטש
שווייגט שמענדיק! גייט תמיד אנגעטאן זויבער, ציכטיק און...
שווייגט.

האט מען אים באגעגנט, האט זיך ניט-ווילנדיק ארויסגעכאפט
א „גוט מארגן“. אבער באגריסנדיק אים, האט מען זיך געפילט נא-
ריש: באגריסט שמערל נאר.

פלעגט שמערל נאר ארומגיין און טראכטן: פארוואס קאן איך
ניט זיין ווי אלע מענטשן ארום מיר? אט וואלט ער געוואלט דאווענען
הויך אויפן קול, קאן ער ניט. — האט זיך קיינמאל ניט אויסגעלערנט
זאגן גוט עברי, רוקט שמערל אן באס דאווענען דעם טלית איבערן קאפ,
און וויינט אין זיך. הערן מענטשן זיין ברומען און לאכן. הערט שמערל
ווי מען לאכט פון אים, ווערט ער טרויעריקער און שווייגנדיקער.
קומט שמערל נאר צום רב און באקלאגט זיך: „רבי, וואס וויל
מען פון מיר? איך וויל דאווענען אבער איך קאן ניט. וואס לאכט
מען פון מיר?“

זעט דער רב — א שטומע נשמה נעכאך, עצהט ער אים: „דאזון אליין, פאר זיך“. פאלגט שמערל.
און שמערלס הויז איז הינטערן שטאָט, לעבן וואַלד, מוט אָן שמערל מלית און תפילין, שפאצירט אַרום לעבן הויז, פארקריכט אין וואַלד. דאָוונט.

קריגט מען אין שמעטל מער דרך-ארץ פאר שמערלען: א מענטש גייט אַרום אין וואַלד, איינגעוויקלט אין מלית און תפילין — עפעס שמעקט אין דעם.

גייט שמערל נאר אַרום אין וואַלד און מענהט זיך אויס מיט גאָט: „גאָט מיינער, האַרציקער פאַטער, פאַרוואָס קאָן איך ניט זיין גלייך מיט אַלע מענטשן — ריידן אַ סך, לאַכן, זיין מיט אַלעמען גוט-ברודער, פאַרוואָס ?

„און פאַרוואָס טאַקע קוקן מענטשן אזוי מאַדנע אויף מיר ? וואָס איז געשען באַם פּריץ, און פאַרוואָס האָט ער מיר געגעבן אַ זעקעלע בריליאַנטן ? און וואָס האָב איך דאָ אויפגעטאָן כאַס רב אין הויז מיטן סוחר ? און וואָס איז פאַרגעקומען באַ איגדאלן ? באַ וועמען זאָל איך פרעגן ? ווער קאָן מיר געבן אַן ענטפער ?

שמערל וויל באַ עמיצן פרעגן, אָבער ער האָט מורא מען וועט געוויס לאַכן. ער וואַלט אפשר געפרעגט באַ זיין פרוי, ווייסט ער ניט ווי אזוי, שווייגט ער און שווייגט.. און שפאצירט גאַנצע טעג און נעכט אַרום אין וואַלד אָן אומעטיקער, אַ דערשלאָגענער.

גראַף האָרוואַט.

אין יענעם שמעטל האָט געוואוינט אַ פּריץ מיטן נאָמען האָרוואַט. האָרוואַט איז געווען רייך און מעכטיק. געוואוינט אַ גאַנצן ווינטער אין דער הויפטשטאָט, און אויפן זומער פלעגט ער קומען אויף זיין גוט אין שמעטל אין זיין זומער-פּאַלאַץ.
איז דער דאָזיקער פּריץ געווען אַ גרויסער באַרימער, און האָט ליב געהאַט אַלין צו איבערטרייבן. איבערהויפט פלעגט ער זיך באַ-

שמערל נאר פארן קייסערלאכן סענאט

רימען מיט זיינע פערד. אמת, פערד האָט ער געהאַט גוטע, אַראַבישע, די איינציקע אין גאַנצן לאַנד. זיינע איבערמרייבונגען זיינען אַבער געווען נאָך שענער. פלעגט ער, למשל, דערציילן אַזעלכע מעשות: „איינמאַל, ווינטערצייט“, איז ער געפאַרן מיט זיינע פערד אין דער

הויפטשטאָט. האָט ער איבערגעיאָגט די באַן און איז אָנגעקומען מיט צוויי שעה פריער אין שטאָט אַרײַן“. גלויבט מען אים, וואָס דען?

אַ צווייטן מאַל, דערציילט ער, האָט ער זיך געוועט מיט נאָך אַ גראַף, וועמעס פערד עס קאָנען לויפן שנעלער און לענגער. זיינען דעם גראַפס פערד געלאָפן צוויי מעת-לעת אָן עסן און אָן טרינקען, אַבער זיינע פערד זיינען געלאָפן אַכט מעת-לעת נאָכאנאַנד. ער האָט זיי אָפגעשמעלט, באַרימט ער זיך, בלויז דערפאַר ווייל עס איז אויס-געגאַנגען שפייז פאַר אים אַליין. אַ ניט, וואָלטן די פערד געקאָנט לויפן נאָך אַכט טעג און נעכט. אוודאי אָן אמת.

זיין באַליבטע באַרימערײ איז געווען, אַז זיינע פערד האָבן קיינ-מאַל ניט קיין מורא פאַר וועלף. פאַרקערט, וועלף ציטערן פאַר זיי. איינמאַל אין אַ ווינטער, דערציילט ער, האָבן זיינע באַדינער פאַרגעסן צוצושליסן די שטאַלן, און זיינע צוויי שוואַרצע אַראַבישע פערד זיינען אַרויסגעגאַנגען אין וואַלד אַרײַן. זיינען וועלף באַפאַלן די פערד, וועלף, גאַנצע באַנדעס! האָבן די פערד אויסגעהרגעט צוועלף וועלף, די איבע-ריקע זיינען זיך צעלאָפן. יעדער קאָן זען די פעל פון די וועלף באַ אים אין פאַלאַץ, זאָגט ער. נו, ווי גלויבט מען ניט אַזא זאָך?

האָבן די אידן פון שטעטל געהאַט אויף איינעם וואָס טרייבט איבער, אַזא ווערטל:

„וואו זיינען מיינע פערד?”

אין וועלדל, שלאָגן זיך מיט וועלף.“

דער פרייץ האָט ניט געוואוסט פון דעם ווערטל. פאַר אים אין די אויגן פלעגט זיך יעדער בויגן אין דרייען און אים הנפענען. האָט שמערל געהערט דאָס דאָזיקע ווערטל, און האָט ניט גע-וואוסט וואָס דאָס מיינט. עס איז אים אַבער געפעלן געוואָרן, און ער האָט זיך עס אויסגעלערנט:

„וואו זיינען מיינע פערד?
אין וועלדל, שלאָגן זיך מיט וועלף.“

דער צופאל מיט האַרוואַטס פּערד

ײַט אַזוי שמערל נאָר אַרום אין וואַלד און דאַוונט. ער איז אַנ-
געטאָן אין מלית, איז פאַרמראַכט, אָבער ווען-ניט-ווען רעדט ער
צו זיך אַ וואָרט. ער שמעלט זיך אָפּ לעבן אַ בוים און לייגט
ווידער פאַר זיינע אַלטע טענהם פאַר גאט. טענהט ער צו זיך פאַ-
מעלאַך, רעדט אַרויס יעדעס וואָרט באַזונדער: שווער איז אים צו
ריידן אַפילו צו זיך אליין.

ווי ער איז אַזוי פאַרמיפט, הערט ער אַז אַ ריימער דערנענטערט
זיך, און פאַרט טאַקע גלייך צו אים. שמעלט זיך דער ריימער אָפּ און
פרעגט:

— הייליקער מאַן, ווייסטו וואו זיינען מיינע פערד?

ווייסט שמערל, אַז צו דער פראַגע איז נאָר דאָ איין ענטפער.
ענטפערט ער: „אין וועלדל, שלאָגן זיך מיט וועלף.“

גיט דער ריימער אַ קלאַפּ מיט די שפּאַרן, און אַוועק. ער קומט
אין וועלדל, און זעט ווי זיינע פערד שטייען פאַרסאַפּעטע, און אַרום
זיי טריט פון וועלף. שיסט ער אויס אין דער לופטן — דערשרעקן זיך
די וועלף. פאַרנעמט ער זיינע פערד אַהיים.

דער דאָזיקער ריימער איז געווען דער פרייז דער באַרימער. אויף
מאַרגן קומט ער אין שמעטל און פרעגט: „וואו וואוינט דאָ ערגיין
דער הייליקער מאַן, וואָס דאַוונט אין וואַלד?“

ווינקען זיך די אידן איבער: עפעס אַ נייע מעשה מיט שמערל
נאָר. ווייזט מען דעם גראַף שמערלס וואוינונג, און עס געפינען זיך
מענטשן וואָס דערציילן דעם פרייז די גאַנצע געשיכטע פון שמערל נאָר.
קומט דער פרייז צו שמערל נאָר און רופט זיך אָן:

— הייליקער מאַן, דו האַסט געראַטעוועט מיינע טייערע אַראַ-
בישע פערד, די פערד וואָס איך האָב געקראָגן אַ געשאַנק פון קעניג.
איך האָב דיר דערפאַר געבראַכט אַ מתנה.

נעמט שמערל נאר צו די מתנה און שווייגט.

רופט זיך ווייטער אן דער פרייץ :

— געמלאכער מאן, איך האב געהערט די וואונדער וואס דו האסט געוויזן, איך וויל דיך בעטן דו זאלסט זיך אריבערקלייבן מיט דיין פאמיליע צו מיר אין הויף און זיין מיין וואונדער-מאן, מיין שמערן-זעער. שרעקט זיך שמערל נאר, און שווייגט.

רופט זיך ווייטער אן דער גראף :

— מיר וועלן דיר דערלאנגען דאס שענסמע און דאס בעסטע. איך וועל פאר דיר באשטעלן באדינער. דיין ווארט וועט זיין געזען אין הויף. זיי אבער מיין הייליקער, מיין העלפער, מיין וועג-ווייזער. — איך קאן ניט, ברומט ארויס שמערל נאר.

רעדט ווייטער דער פרייץ :

— מיר נויטיקן זיך אין דיר. מיר דארפן דיך האבן. די וועלט דארף דיך. קום צו אונדז, און זיי אונדזער וועג-ווייזער.

— איך קאן ניט, — ברומט ארויס שמערל נאר א טרויעריקער. פארלירט שוין גראף הארוואט זיין געדולד, און ער טוט א דונער : — איך, גראף הארוואט, רעד. מיין ווארט איז געזען. זאלסט זיך מארגן אריבערקלייבן אין הויף און זיין מיין וועג-ווייזער. וועסטו ניט קומען אין הויף ווערן מיין הייליקער, וועל איך דיך ברענען מיט אייזערנע פרענטן, און צווינגען דיך צו דעם.

אפגעזאגט און פארשוואונדן.

לויפט שמערל נאר צום רב און רעדט אפגעהאקטע ווערטער :

— רבי, וואס ווילן זיי פון מיר ? אלע זאגן „וואו זיינען מיינע פערד ? אין וועלדל, שלאגן זיך מיט וועלף“ און גארניט. האב איך עס נאר איין מאל געזאגט, וויל מען מיך מיט אייזערנע פרענטן ברענען איך זאל זיין א הייליקער.

— ס'איז דיר אזוי באשערט.

— איך בין דאך שמערל נאר, רבי, קאן אפילו קיין עברי ניט, וואס

וויל מען פון מיר ?

— ס'איז דיין מול, פאלג.

שמערל נאר פארן קייסערלאכן סענאט

שווייגט שמערל נאר און קלייבט זיך אריבער צום גראף אין פאלאץ.

אין גראפס פאלאץ

יצט שמערל באס פריץ אין הויף, האט פון שענסטן און בעסטן, און פילט זיך א געפאנגענער. ער שרעקט זיך: אט וועט מען פון אים עפעס פארלאנגען און ער וועט ניט קאנען נאכקומען.

עס זיינען אבער אריבער חדשים און מען האט אים ניט גערופן און מען האט אים גארניט געפרעגט. מראכט שמערל: ס'איז גוט אזוי, אבער צו וואס דארף ער עס אלץ האבן. ער וועט זיך גאר ארויסגנבענען און וועט ווידער אוועק איבער דער וועלט. ער וועט ווידער גיין פון שטאט צו שטאט, פון לאנד צו לאנד. קיינער וועט אים ניט קענען, קיינער וועט פון אים גארניט מאנען. ער וועט צוריק זיין שמערל נאר, דער בעטלער ווי געווען.

קלייבט זיך און קלייבט זיך שמערל נאר און קאן זיך ניט אפרייסן: קינדער, א הויז, צוגעבונדן געווארן. איז שמערל געווארן נאך שווייגט-דיקער, געגאנגען אפטער אין וואלד אריין, און אפגעלייגט זיין פלאץ אויף מארגן, מארגן.

דערווייל האט אין הויף געטראפן אן אומגליק: די גרעפין האט פארלוירן א רינגל. דאס רינגל איז געווען א געשאנק פון קעניג. די פריצטע וועט זיך ניט קאנען ווייזן פאר די מיניסטארן און די הויפט-דאמען אן דעם קעניגס געשאנק. קומט דער פריץ צולויפן צו שמערל נאר און זאגט זיך אפ קורץ און שארף:

— מען האט בא מיין פרוי געגנבעט א רינגל, א געשאנק פון קעניג. געפין מיר דאס רינגל. איך גיב דיר דריי טעג צייט. — אפ-געזאגט און אוועק.

זעט שמערל נאר ווי דער רייטער פארשווינדט, זיפצט ער און שווייגט. באנאכט לויפט שמערל צום רב. דערציילט אלץ וואס עס האט געטראפן, און פרעגט טרויעריק: „רבי, פארוואס קומט עס מיר?“ — ווער ווייסט, — ענטפערט דער רב, — ס'איז דיין מזל.

ש מ ע ר ל נ א ר

— אָבער וואָס זאָל איך טאָן, רבי?
— טו וואָס אידן טוען ווען זיי זיינען אין אַ צרה: פאַסט און
בעט גאָט.
האָט שמערל נאָר געפאַלגט.

ר ע ש ע ס

באָס גראָף אין הויז איז געווען אַ באַדינער מיטן נאָמען רעשעס.
אַ הויכער לאַנגער מאַן מיט שפיציקע אויגן און לאַנגע וואַנצעס.
ער איז געווען אַ בייזער, אַ שלעכטער. פאַר יעדער קלייניקייט
פלעגט ער זיך וואַרפן שלאָגן. און איבערהויפט האָט ער פיינט געהאַט
קינדער.

און שמערל נאָר האָט געהאַט אַ אינגל מיטן נאָמען יאַנקל. אַ
אינגל אַ שטיפער, אַ ברען. ער פלעגט ליב האָבן צו קלעטערן אויף
פלוויטן און בוימער.

אויפן צווייטן טאָג פון שמערלס פאַסטן, כאַפט רעשעס יאַנקלען
ווי ער קלעטערט אויף אַ באַרנבוים. האָט אים רעשעס אַ פאַק געטאָן,
און גיט אַנגעריסן די אויערן. צעוויינט זיך יאַנקל און אַנטלויפט.
לויפנדיק, שמעלט ער רעשעסן אַרויס אַ צונג און זאָגט:

— וואַרט, וואַרט, מיין טאַטע וועט זיך מיט דיר אַפּרעכענען!
רעשעס איז בלייך געוואָרן. באַנאַכט איז ער אַריין צו שמערלען
אין הויז. שמערל איז געזעסן איינגעוויקלט אין טלית, אַנגעשפאַרט
דעם קאַפּ אויף די הענט און געשוויגן. פאַלט רעשעס שמערלען צו די
פּיס און בעט:

— הייליקער מאַן, געטלאַכער מאַן, איך ווייס אַז דו ווייסט, אַז
איך האָב דאָס רינגל. דו ווייסט דאָך אָבער, אַז איך האָב עס ניט
געגנבעט. איך האָב עס געפונען. עס איז מיר שווער צו לעבן. עס
פעלט אין הויז ברויט, קליידער, האַלץ אויף צו הייצן דעם אויוון.
האָב איך געטראַכט, דער פּריץ האָט גענוג, לאַמיר נעמען אַ ביסל.
האָב איך גענומען אַ רינגל און עס באַהאַלטן אין שייער אונטערן דאָך.
ראַטעווע, גיב ניט אַרויס.

שמערל נאר פארן קייסערלאכן סענאט

— גוט, — ענטפערט שמערל נאר. — גיי אהיים, זיי רואיק, איך וועל ניט דערציילן.
אויפן דריטן טאג קומט דער גראף צו שמערל נאר:
— וואו איז דאס רינגל? — פרעגט ער.
ענטפערט שמערל נאר: „אין שיער אונטערן דאך“.
שיקט דער פריץ אוועק א שטאפעט. קומט דער שטאפעט כאלד צוריק מיטן רינגל.
פרעגט דער פריץ: „ווער האט דאס רינגל געגעבעט?“
ענטפערט שמערל נאר: „דאס טאר מען ניט“.
— איך באפעל!
— מען טאר ניט. א מענטש איז ארים, ווערט ער געשמרויכלט. א מענטש איז הייליק.
— ווער האט עס געזאגט?
— ער, — ענטפערט שמערל נאר.
— נו, אז גאט האט געזאגט, מוז מען פאלגן, — זאגט דער פריץ.
און דיך וועל איך באלוינען, ווי עס פאסט פאר א הארוואט.

דער גאלדענער פויגל אין אייזערנעם שטייגל

איז אוועק דער זומער. דער ווינטער איז געקומען, און דער גראף איז אוועק אין דער הויפטשטאט... אין קייסערלאכן הויף האט זיך דעמאלט געמומלט מיט א גאלדענעם פויגל.
ס'איז געווען אזא מעשה.

דער קעניג האט געקראגן א מתנה פון א יאפאנישן פרינץ א פויגל וואס האט געהאט דעם קאליר פון גאלד. ס'איז געווען א זעל-טענער פויגל. נאך איינעם אזא האט מען ניט געקאנט קריגן. האט דער קעניג אריינגעזעצט דעם פויגל אין א גאלדענעם שטייגל, אבער עס איז אריבער א חודש און דער פויגל איז פארשוואונדן פון שטייגל. מען האט דעם פויגל געפונען באם קעניג אין גארטן אויף א בוים, און מען האט אים ווידער אריינגעזעצט אין שטייגל. עס איז אריבער

שמעל נאר

א וואך, און דער פויגל איז ווידער פארשוואונדן. קוים מיט צרות
האט מען אים ווידער געכאפט. דאס מאל האט מען אים שוין אריינגע-
געזעצט אין אן אייזערנער שטייג און אוועקגעשטעלט א סאלדאט
אויף דער וואך.

האבן זיך אלע פארוואונדערט ווי אזוי דער פויגל האט געקאנט
פארשווינדן. און ווען הארוואס איז אנגעקומען צום קעניג אין שלאס,
האט מען אלץ גערעדט וועגן דעם וואונדערלאכן צופאל.

הערט דער גראף די מעשה און ער זאגט:

— איך האב א הייליקן אין מיין זומער-הויז, זיינען פאר אים קיין
סודות ניטא. ער קאן אלץ אויסגעפינען.

לאכט מען פון דעם פריץ.

דערציילט דער פריץ אלע וואונדער פון שמעל נאר. אז די
מיניסטארן האבן דאס דערהערט, איז געבליבן מען זאל שיקן רופן
שמעל נאר.

קומט אן א שטאפעט פון קעניגלאכן הויף, אז שמעל נאר ווערט
אויפגעפאדערט צו דערשיינען פארן קעניג.

גנבעט זיך שמעל נאר אריבער צום רב, און מענהט ווייטער:

— רבי, רבי, וואס וויל מען פון מיר? איך בין א פראסטער איד.

קאן אפילו ניט דאווענען. וואס וויל מען פון מיר?

— דאס איז דיין גורל, — ענטפערט דער רב.

— אבער וואס ווילן זיי פון מיר?

— ווער ווייסט.

— ווי אזוי וועל איך אלץ קאנען טרעפן? וואס איז, איך בין א

כישופמאכער?!

— טראכט דער רב א וויילע און ענטפערט: „דער בעסמער וועג

איז דער אמת. דערצייל זיי ווער דו ביסט. דערצייל דעם אמת.

— זיי וועלן מיר ניט גלויבן, רבי.

— טא דערצייל זיי מיט א משל זיי זיינען דאך דארטן קלוגע

לייט, וועלן זיי פארשטיין. דערצייל זיי אט אזוי: — — — און דער

רב האט שמערלעך אויסגעלערנט א משל.

שמערל נאר פארן קייסערלאכן סענאט

שמערל נאר פארן קייסערלאכן סענאט

קומט שמערל נאר צופארן אין הויפטשטאט. טוט מען אים איבער
אין קעניגלאכע קליידער, און פופציק סאלדאטן באגלייטן אים
צום סענאט. גייט שמערל אריין אין זאל, און ווי ער טרעט נאר
אריבער די שוועל, הויבט ער גלייך אן מיט א משל וועגן זיך און זיין
נביאות אין גראפס שלאס:

„צוויי מאָל איז דעם פויגל געלונגען, ווייל דאָס שטייגל איז געווען
שוואַך, און ניט באוואַכט. אַ דריט מאָל וועט עס אַבער ניט געלונגען,
ווייל די שטייג איז שטאַרק און באוואַכט.“

זיינען די מיניסטארן געפלעפט געוואָרן.

פרעגט איינער: „און וואָס ווייטער?“

ענטפערט שמערל נאָאוי: „מער גאַרניט.“

— מער גאַרניט? — פרעגט מען איבער.

— גאַרניט. — ענטפערט שמערל.

זיינען די מיניסטארן געבליבן ווי פארגליווערטע. מען טאָר מער
ניט פרעגן.

שמערל נאר האָט זיך אַרויסגעשלייכט פון פאלאץ, האָט אַראָפּ-
געוואָרפן פון זיך די קעניגלאכע קליידער, אָנגעטאָן זיינע בעטלער
שמאַטעס, און האָט זיך אַוועקגעלאָזט אין דער ברייטער, ווייסער
וועלט אַריין, און אָנגעהויבן ווייזן גרעסערע וואונדער.

קיינער ווייס ניט אלץ

שמערל נאר לערנט זיך אויס לייענען אידיש

שמערל נאר איז ארויס פון קעניגס פאלאץ און האט זיך געלאזן אין דער ווייטער וועלט אריין. ער האט געפילט ווי א יאך איז אים אראפ פון די פלייצעס — ניטא מער קיין פרוי, ניטא מער קיין שרעק. קיינער ווייסט אים ניט און קיינער קען אים ניט אליין. פאר זיך. ס'איז גוט.

אפט האט שמערל גאר געטראכט פון זיין פרוי און קינדער. גע- בענקט נאך זיי. געוואלט זיך אומקערן. האט ער זיך אבער דערמאנט אז מען וועט אים אויפנעמען מיט פארדא און כבוד. מען וועט אים ווידער מאכן פאר א הייליקן, האלטן פאר א וואונדער-ווייזער, — האט ער באהאלטן די בענקעניש נאך זיין פאמיליע טיף אין הארצן און געשוויגן.

ער האט געשוויגן און גע'חלומט. גע'חלומט כאטאג און באנאכט. מאדנע פלאנטערדיקע חלומות פלעגט ער חלומען. און ער האט ניט געוואוסט וועמען צו פרעגן.

האט ער געטראכט: אלץ מוז דאך זיין פארשריבן אין ספרים, אין ביכער. ווען ער, שמערל זאל קאנען לייענען! פראוומ ער. דאווענען קאן ער אביסל. דאוונט ער אין דאוונט און פארשטייט ניט קיין ווארט.

איינמאל איז שמערלען אריינגעפאלן א ספר וואו אונטן איז געווען עברי-טייטש. אויבן לשון-קודש און אונטן אידיש. לייענט שמערל נאר ווארט נאך ווארט, יעדן אות באוונדער, און וואונדער — ער ווייסט וואס ער לייענט.

איז אים א גרויסע פרייד באפאלן. מען קאן מיט עמיצן ריידן, און עס זאל דאך קיינער ניט זיין דערביי. מען קאן זיך דאס הארץ

אויסריידן. אזעלכע שיינע זאכן שטייען דאָרט אין די ספרים. האָט ער זיך ביסלאַכווייז אויסגעלערנט עברי-טייטש. און אז ער האָט זיך אויסגעלערנט לייענען אידיש, האָט ער ליב געהאַט לייענען העברעאישע פסוקים און זען זייער טייטש. און וואָס מער ער האָט געלערנט, אלץ מער האָט ער ליב געהאַט אַרײַנצוקוקן אין ספרים. האָבן זיך באַ אים אויסגעמישט דריי זאָכן: הלומות באַנאַכט, דאָס וואָס ער האָט געזען באַמאָג און זאָכן פון די ספרים. גייט שמערל נאָר אַרום פאַרטראַכט, פאַר'חלומט, האָט מיט קיי-נעם גאַרניט וואָס צו מאַן, קוקט אין ספרים, עסט ברויט מיט וואַסער, שלאַפט אויפן דיל, שמייכלט און שווייגט. ער לאָזט אַלעמען צורו, און אַלע לאָזן אים צורו.

צוויי מאָדנע ווערטער

מ'איז אַ ליכטיקער זומער פרימאָרגן. שמערל נאָר גייט זיך אָנגע-מאָן ווי אַ בעמלער מיט אַ מאַרבע אויף די פלייצעס און אַ ספר'ל אין האַנט. אַלע וויילע הויכט ער אויף זיין קאַפּ און טוט אַ קוק אַרום זיך. ריכטיק, דאָס ספר זאָגט אז פויגלען זינגען אַלע אינדערפרי אַ לויב צו גאָט — אַן אמת. אַט זינגען טאַקע אַלע פויגלען אזוי שוין. די זון שיינט אויך פונקט ווי דאָס ספר זאָגט. דאָס טייכל, די גראָזן, די בוימער — אַלץ אַן אמת ווי אין ספר שטייט. ער איז אומישנע אויפגעשטאַנען פרי און איז אַוועק אין וועג דורכצוגיין דעם וואַלד און זען גאָטס וואונדער וואָס דאָס ספר רעדט פון זיי. ס'איז אמת. איז שמערלעך אַ גרויסע פרייד באַפאַלן. די ספרים ווייסן אַלץ, וועט ער פון זיי אַ סך לערנען און אַלץ וועט אים זיין קלאָר. לערנט ער און לערנט. זעט ער אַמאָל אין אַ ספר שטייט גע-שריבן: „ואינני יודע“, זאָגט דער טייטש — „און איך ווייס ניט“. טוט ער אַ קוק נאָכאַמאָל, אַבער עס שטייט פאַרט „און איך ווייס ניט“. פאַרשטייט ניט שמערל; וואָס הייסט דאָס ספר ווייסט ניט? מאַראַכט שמערל — אַך, ווען ער זאָל נאָר האָבן טוט צו פּרעגן דעם רב!

זוכט שמערל נאר אין ספר און טראכט און טראכט און קאן זיך
ניט דערטראכטן. גייט ער ארום אראפגעלאזן דעם קאפ צו דער ערד.
ווי איינער וואָס זוכט עפעס, וואָס ער האָט פארלוירן.

שלעפט זיך אזוי שמערל נאר איבער אַ ברייטן שליאָך און
בורטשעט צו זיך: „ווינני יודע, און איך ווייס ניט. ער ווייס אויך ניט.
קיינער ווייסט ניט...“ גייט ער אזוי און גייט, דעם קאָפּ צו דער ערד, און
בורטשעט. מיטאַמאַל דערזעט ער אַ גאַלדן רענדל. מאַכט ער זיך
ניט־זעענדיק, וויל עס ניט אויפהויבן. דאַרף עס ניט האָבן. גייט ער
אַפּ פינף טריט, נאָך דריי רענדלאַך. זיפצט שמערל נאר—עפעס וויל מען
פון אים, ער זעט עס אָבער ניט אויפהויבן. גייט ער אָפּ דריי טריט.
עס ליגן שוין פינף רענדלאַך. נאָך אַ טראַט—רענדלאַך און רענדלאַך.
אַ טאַרבע אַ גאַנצע.

זיפצט שמערל נאר: מען וויל שוין פון אים עפעס ווידער.
קלייבט ער די רענדלאַך און שטופט אין טאַרבע. אַ גאַנצע טאַרבע
אַנגעשטאַפט. שווער. גייט ער איינגעבויגן. אזאַ משא, ס'איז דאָך
גאַלד. קומט ער אין שטאַט אַריין און פאַרגייט באַלד צום רב.

די מיסטעריע

יין רבי'ס הויז איז אַ טומל און אַ געפילדער. עס שטייט אַ
כעס'דיקער און בייזער מענטש אין מיטן הויז און שרייט. לעבן
אים שטייט נאָך אַ מענטש, די אויגן אַראָפּגעלאָזן צום דיל,
בייסט די ליפן און שווייגט.

און שמערל נאר הערט דעם בייזן מענטשן שרייען:

—„רבי, ווי אזוי קאָן איך ניט באַשולדיקן? אמת, שוין צוועלף יאָר
אז ער איז מיין בוכהאַלטער און העלפער, און קיינמאַל האָב איך אים
ניט געכאַפט עפעס גנב'ענען. ער האָט אַלעמאַל געטאַן זיין אַרבעט
ערלאַך, אָבער זאָל ער מיר דערקלערן, ווי אזוי האָט עס געקאַנט טרעפן.
—„מיט דריי וואָכן צוריק, רבי, זיינען מיר ביידע אַרויסגעפאַרן פון
דער היים קיין דאַנציג קויפן סחורה. מיר האָבן מיט זיך מיטגענומען
צוועלף הונדערט רענדלאַך. איך האָב אָבער מורא געהאַט צו פירן מיט

זיך אזוי פיל געלט. האב איך אויסגעהוילט א ברעט אין וואַגן, אריינ-
געלייגט די רענדלאך אינעווייניג, און צוריק פארקלאפט. קיינער א
חוץ אים, האט פון מיין סוד ניט געוואוסט..

— „און איך פלעג זיך פירן אזוי. אלעמאל איידער איך בין ארויס-
געפארן, האבן איך א קוק געטאן צי דאס ברעט איז גאנץ. אז מיר
פלעגן קומען ערגיין, פלעג איך באלד נאכקוקן צי דאס ברעט איז ניט
געריט. אזוי האב איך זיך געפירט.“

— „אבער ווען איך בין נעכטן אנגעקומען אין שטאט אריין, האב
איך דורך א צופאל פארגעסן צו באקוקן דאס ברעט. היינט גאנץ פרי
האב איך זיך אראפגעכאפט אין שטאל צו זען וואס עס הערט זיך מיט
מיין אוצר. איך גיב א קוק — ער שטייט לעבן וואַגן און פארשמעקט
דאס ברעט מיט זיין נאזטיכל. איך טו זיך א כאפ צו דעם ברעט: עס
זיינען אינגאנצן געבליבן צען רענדלאך. היינט ווער האט ים גענומען
די איבעריקע, אויב ניט ער?“

אזוי טענה'ט דער בייזער מענטש, און דער אנדערער שטייט און
שאקלט מיטן קאפ.

— „אן אמת, — הערט שמערל נאר דעם שמילן מענטשן זאגן. —
אן אמת, ס'איז מיין נאזטיכל. איך האב עס פארשמעקט. דאס געלט
האב איך אבער ניט גענומען. איך בין אראפ אין שטאל נעמען עפעס
פון מיין רייזערטאש, זע איך, אז דאס לאך פון ברעט איז אָפן, האב
איך עס פארשמעקט מיט מיין נאזטיכל, און האב געוואלט רופן דעם
באלעבאס. ערשט ער איז אנגעקומען און האט גענומען שרייען
„כאפט א גנב“. איך ווייס, איר וועט מיר ניט גלויבן, אבער איך
שווער אז איך האב ניט גענומען די רענדלאך. אדרבא, זאל ער כא
מיר זוכן און זען צי איך האב דאס געלט.“

„רבי, ער האט די רענדלאך באהאלטן, — שרייט דער אנדערער
ווידער. — וואס, ער וועט עס מיט זיך ארומטראגן? זאל ער בעסער
זאגן וואו ער האט באהאלטן דאס געלט. אויב ער זאגט ניט, וועל
איך רופן די פאליציי. און איר ווייסט דאך וואס עס קומט א גנב?
מען וועט אים די רעכטע האנט אראפהאקן.“

שמעל נאר

דער רב האָט עפעס געוואָלט זאָגן, שטופט זיך שמערל נאר דורך צווישן עולם, גייט צו צום רב און לידיקט אויס די גאַנצע מאַרבע מיט רענדלאַך אויפן טיש. בלייבן אַלע מיט אָפענע מיילער און מע פרעגט:

— ווי קומסטו צו די רענדלאַך ?

— געפונען אויפ'ן שליאַך, — ענטפערט שמערל נאר קורץ.

פאַרשטייען שוין אַלע אז דער סוחר האָט אַ טעות געהאַט. מע האָט אַבער דעם סוחר פאַרגעסן. אַלע זיינען פאַרטאָן מיט שמערל נאר.

— וואָס ווילסטו דערפאַר ?

— גאַרנישט.

— גאַרנישט, פאַר אָפּגעבן אַזויפיל געלט ?

— גאַרנישט. איך וויל ניט האָבן קיין געלט. אויף וואָס דאַרף

איך עס ?

— קאָן איך דיך מיט עפעס באַלוינען ? פרעגט דער רב. — דו האָסט געראַטעוועט אַ מענטשן.

— יא, רבי, איך וויל אייך עפעס פרעגן. — זאָגט שמערל נאר.

— וואָס ?

— זאָגט מיר, וואָס מיינט „אינני יודע“ ?

— „איך ווייס ניט“ — ענטפערט דער רב.

טוט שמערל נאר אַ זיפּץ: „איר ווייסט אויך ניט ? און ער גייט

אַרויס פון היין.

פאַרשטייט קיינער ניט וואָס דאָ טוט זיך. עפעס אַ צעדרייטער

אַרימאָן. ווער ווייסט ? מסתמא אַ משוגענער.

ווייטער אין וועג

גייט שמערל נאר ווייטער. די וועלט איז גרויס און שוין. גרינע פעלדער. טונקעלע וועלדער. שטילע דערפער און טומלדיקע שטעט. רייטע פרימאַרגנס און בלאַע פאַרנאַכטן. גייט שמערל נאר איבער דער וועלט. לייענט זיינע ביכלאַך, לערנט זיינע ספרים, רעדט זעלטן מיט עמיצן אַ וואָרט, שווייגט און טראַכט.

קיינער ווייסט ניט אלץ

וואָלט שוין שמערל געווען אינגאנצן צופרידן: ער קאָן ריידן און דאַרף ניט קיין מענטשן. קיינער קאָן אים ניט, דאַרף ער ניט מורא האָבן מען זאָל אים בעטן ווייזן וואונדער. איז דאָך אים גוט און וואויל. אָבער וואָס מיינט אָבער פאַרמ „אינני יודע“? קיינער ווייסט ניט. גייט שמערל נאָר אַרום און טראַכט: די וועלט איז דאָך גרויס. פאַראַן אויף דער וועלט אַ סך קלוגע מענטשן, וועט ער אַמאָל אַנטרעפן אַ מענטשן וואָס ווייסט אַלץ, וועט ער אים פּרעגן.

קעניג כאַפּאַלץ און זיין מיניסטער מאָרדום

אין אַ ווייטן לאַנד האָט געהערשט אַ קעניג מיטן נאָמען כאַפּאַלץ. דער קעניג איז געווען אַ בייזער און אַ שלעכטער. ליב געהאַט אַלץ פאַרכאַפן און פאַרנעמען. זיינע מיניסטאַרן זיינען געווען נאָך ערגער פון אים. אָבער ערגער און גיפטיקער פון אַלעמען איז געווען זיין הויפט מיניסטער מאָרדום.

אין יענעם לאַנד זיינען ניט געווען קיין אידן. אָבער אין דעם שכנישן לאַנד האָבן געוואוינט גאָר אַ סך אידן. די אידן האָבן גע- האַנדלט מיט דער גאַנצער וועלט, און פיל פון זיי זיינען געווען גאָר רייך. האָט דער מיניסטער מאָרדום געזאָגט צום קעניג כאַפּאַלץ: „לאַמיר מלחמה האַלטן מיט דעם שכנישן פּאָלק און פאַרכאַפן דאָס לאַנד“.

האָט קעניג כאַפּאַלץ מלחמה געהאַלטן מיט דעם לאַנד און עס איינגענומען. און אז ער האָט איינגענומען דאָס לאַנד, האָט ער אַ סך מענטשן אויסגע'הרג'עט, און איבערהויפט האָט ער אויסגעשאַכטן אַ סך אידן, ווייל כאַפּאַלץ האָט זייער פיינט געהאַט אידן. דער מיניסטער מאָרדום האָט אָבער פיינט געהאַט אידן נאָך מער ווי דער קעניג, האָט ער געזאָגט צום קעניג:

— טרייב אַרויס די אידן פון לאַנד, און פאַרכאַפן זייער פאַרמעגן.

— ווי קאָן איך אַרויסטרייבן אַ טייל פון דער באַפעלקערונג אָן

אָן אויסרייד?

— איך וועל צומראַכטן אַ שפּיצל.

איז מיניסטער מאַרדים געזעסן זיבן טעג און זיבן נעכט און האָט געטרעט. דערנאָך איז ער געקומען צום קעניג און האָט אַזוי געזאָגט: „זאָל דער קעניג אַרויסלאָזן אַן אויסרוף, אַז די אידן זיינען אַ פאַלק פאַרשאַלטן פֿון גאַט, ווייל זיי גלויבן ניט ווי מיר גלויבן. דער קעניג וויל דערפאַר ניט אַז זיי זאָלן פאַראומרייניקן זיין הייליק לאַנד. דעם קעניגס מיניסטערן האָבן אים אפילו געראַטן ער זאָל אַרויסטרייבן די אידן און צונעמען זייער פאַרמעגן. דער קעניג איז אַבער גוט־האַרציק, האָט ער באַשלאָסן צוזאַמענצורופן די אידישע קליגסטע לייט און קעגן זיי אַוועקשטעלן זיין הויפט מיניסטער מאַרדים.

„מען וועט אויסגראַבן אַ טיפּן גרוב, און לעבן גרוב וועט מען אויפשטעלן אַ פלאַטפאָרם. די אידישע קלוגע לייט וועלן מעגן פרעגן מיניסטער מאַרדים וועלכע פראַגן זיי ווילן, און דער מיניסטער וועט פרעגן די אידישע קליגסטע לייט וועלכע פראַגן ער וויל. און עס וועט זיין אַזוי; וועלן די אידן פרעגן דעם מיניסטער מאַרדים אַ פראַגע און ער וועט ניט וויסן וואָס צו ענטפערן, וועט מען אים אַריינזאָרפן אין גרוב און די אידן וועט מען לאָזן צורו. אויב אַבער די אידישע קלוגע לייט וועלן ניט וויסן דעם ריכטיקן ענטפער אויף מאַרדימס פראַגע, וועט מען זיי אַריינזאָרפן אין גרוב, און אַלע אידן אַרויס־טרייבן פֿון לאַנד. און זייער פאַרמעגן וועט געהערן צום קעניג. דער קעניג וועט זיין דער ריכטער.“

דער קעניג האָט אויסגעהערט מאַרדימס עצה און האָט גע־שמייכלט:

„קלוג, קלוג, מאַרדים, אַט אַזוי נאַרט מען אַפּ דאָס פאַלק. אַט אַזוי נאַרט מען זיי אין זאָק אַריין. זאָלן זיי מיינען אַז גערעכטיקייט געוועלטיקט. זאָלן זיי מיך האַלטן פאַר דער גערעכטיקייט אַליין... כאַ, כאַ, איך וועל זיין דער ריכטער!“

ווען די אידן האָבן דערווען דעם קעניגס פראַקלאַמאַציע, האָבן זיי פאַרשטאַנען דעם קעניגס פלאַן, און זיי האָבן געזאָגט צו זייערע פירער: „לאַמיר דעם רשע אַוועקגעבן אונדזער פאַרמעגן און פאַר־לאָזן דאָס לאַנד צוליב וואָס פאַרגיסן אומשולדיק בלוט?“

האַבן די אידישע פירער געענטפערט און געזאָגט :

„וואָס רעדט איר? מיר װעלן פאַרלאָזן זײַן לאַנד? אַט-דאָס לאַנד װאָס מיר װאוינען איז אונדזער היים שוין הונדערטער יאָרן. אונזערע עלטערן און אורעלטערן האָבן דאָ געוואוינט. מיר האָבן די ערד מיט אונדזער בלוט און שווייס באַנעצט. יעדעס גרעזעלע, יעדעס שמיינדעלע איז אונדז ליב. מיר װעלן דאָס לאַנד נײַט פאַרלאָזן, סײַדן מען װעט אונדז מיט גוואַלד אַרויסטרייבן, אידן מאַרן נײַט פאַרלירן דעם בטחון. אפשר װעט געשען אַ נס.

די אידן האָבן געטרויערט, געוויינט, און געוואַרט אויף דעם שרעקלאַכן טאָג.

דער טאָג איז געקומען.

אויף אַ סקווער אין דער הויפט שטאָט האָט מען אויפגעשטעלט אַ גרויסע פלאַטפאָרם. אויף דער פלאַטפאָרם איז געזעסן קעניג כאַפּאַליץ מיט זײַנע מיניסטערן אין סאַמעטענע מונדירן מיט גילדערנע קנעפּ און אַנטבילויטע שווערדן אויף די קני. צווישן זיי איז געזעסן מאַרדים און האָט געשמייכלט. דער קעניג האָט צו אים שמיל גע-זאָגט :

— וואָס זיי װעלן פרעגן, זאַלסטו ענטפערן בוידעם, לאַקשן, פאַליצע. איך בין דאָך דער ריכטער

אויף דער אַנדערער זײַט פון דער פלאַטפאָרם זײַנען געזעסן די אידישע פירער, אינגעבויענע, טרויעריקע : זיי האַלטן דעם גורל פון אַ פאַלק אויף זײַער צונג.

שמערל נאָרם אומשולדיקע פראַגע

און שמערל נאָר איז געזאַנגען פון שטאָט צו שטאָט, פון לאַנד צו לאַנד. ביז ער איז אָנגעקומען אין דעם לאַנד, װאָס עס האָט געהערשט דער קעניג כאַפּאַליץ. גײט שמערל נאָר אַרײַן אין דער הויפט שטאָט. זעט ער אַז די גאַנצע שטאָט איז אויפן סקווער

און אין צענטער פון סקווער שטייט א פלאטפארם. און אויף דער פלאטפארם שטייט א הערפאלד און רופט אויס:

— שמיל זאל זיין! אָט באַלד וועט זיך אָנהויבן דער גרויסער וויכוח. מיניסטער מאַרדום וואָס רעדט אין נאַמען פון גאָט, וועט ענטפערן אויף אַלע פראַגן וואָס די אידישע קלוגע לייט וועלן אים פּרעגן. זאַלן זיי אים פּרעגן די שווערסטע פּראַגן אין וועלכער שפּראַך זיי ווילן אַליין. זאַלן זיי אים פּרעגן, ווייל דער גרויסער קענער און חכם, מיניסטער מאַרדום, ווייסט אַלץ.

שמערל נאָרס אויגן האָבן אויפגעלויכטן: אָט איז איינער וואָס ווייסט אַלץ. האָט ער זיך דורכגעשטופט צווישן עולם, איז אַרויף אויף דער פלאטפארם, איז צוגעגאַנגען צום מיניסטער מאַרדום, און אים געפּרעגט:

— וואָס מיינט „אינני יודע“?

מאַרדום האָט אַ שמייכל געמאַן. ער האָט געקאָנט גוט העכרע-איש, און אזא פּראַגע איז דאָך נאַריש צו ענטפערן גלאַט אין דער וועלט אַריין. ער ווייסט דאָך דעם ענטפער אזוי גוט. האָט מאַרדום געענט-פערט רואיק און קלאָר:

— „איך ווייס ניט“.

דער קעניג איז אויפגעציימערט געוואָרן. מאַרדום האָט אים פאַרראַטן. ער האָט געוויס גענומען גענוג געלט פון די אידן, און אַ צאָרן האָט זיך אין אים אָנגעצונדן, און ער האָט אויסגערופן:

— דו ווייסט ניט? אין גרוב אַריין!

און די זעלנער האָבן אַ כאַפּ געטאָן מאַרדימען און אים אַריינגע-וואָרפן אין דעם טיפּן גרוב.

שמערל נאָר האָט זיך אָפּגערוקט פון פלאטפארם, זיך אויסגע-מישט מיט דעם עולם, און האָט גערעדט צו זיך:

„אפנים קיינער ווייסט ניט אַלץ, קיינער ניט“.

און שמערל איז ווידער אַוועק אין וועג אַריין.

שמערל נאר ראטעוועט א שטאָט מיט אידן

דער טייטש פון די צוויי ווערטער

 מערל נאר איז אוועק פון כאפאלצם מדינה א צעטומלמער. אזויפיל מענטשן זיינען געווען אויפן סקווער און אויף דער פלאטפארם. אזעלכע חשובע געלערנטע מענטשן: אידן מיט גרויסע בערד, רבנים מיט קלוגע אויגן און ברייטע שמערנס, גענעראלן מיט גאלדענע עפאלעטן, סענאטארן מיט גלאנציקע צילינדערס, בי-שאפן מיט רויטע יארמולקעס, און א מיניסטער פון גאט געשיקט. אזוי האט דער העראלד געזאגט, און אט-דער מיניסטער שטייט פאר אלע קלוגע לייט גרייט צו פארענטפערן זייערע אלע פראגעס, און ווייסט דאך ניט וואס עס מיינט „אינני יודע“! מאדנע!

מאדנע, מאדנע! וואס האט דאס פאלק אזוי געפרייט זיך? פארוואס האט דער קעניג זיך אזוי גע'כעס'ט? און פארוואס האט מען דעם מיניסטער אריינגעווארפן אין דעם טיפן גרוב אריין? פארשטייט עס ניט שמערל נאר.

גייט אזוי שמערל איבער דער וועלט, אנגעטאן אין אלטע שמאמעס, עסט ברויט מיט וואסער, שלאפט אויפן הארטן דיל, רעדט מיט קיי-געס ניט, זוכט, גריבלט זיך אין ספרים, שווייגט, הערט וואס מענטשן ריידן, טראכט איבער יעדעס ווארט וואס ער הערט, חלומ'ט אפט מאדנע פארפלאנטערטע חלומות, באנאכט, אין דער פינצמער, ווערן א סך זאכן אים קלאר, באטאג ווערט אבער אלץ ווידער מאדנע, שווייגט ער, זיין מויל פארשלאסן, אבער די אויגן אפן און ווערן גרעסער, גלאנצן ווי בא א מענטשן וואס איז פארטיפט אין זיך, ס'איז אריבער דער זומער, ס'איז געקומען דער הארבסט, ס'איז

שמערל נאר

שוין סוף-ווינטער — פרילינג. ס'איז פאר פסח. קומט שמערל נאר
אן אין א גרויסער שטאט, וואו עס וואוינען א סך אידן.
גיט שמערל איבער דער שטאט, קומט צו צו א הויז. פון הויז
טראגן זיך שטימען פון חדר-אינגלאך. בלייבט שמערל שטיין: קינד-
דערשע שטימען. זיין יאנקעלע דארף שוין איצט לערנען גמרא, בערל
— חומש, וואו זיינען זיי איצט? וואס טוען זיי? כאפט שמערלען
אן א בענקשאפט אהיים, צו זיין פרוי, צו זיינע קינדער. שפארט ער
זיך אן אויף זיין גראבן שטעקן און הערט זיך איין ווי די קינדער לער-
נען. הערט ער ווי די קינדער זאגן די „הגדה“.

„כנגד ארבעה בנים דברה תורה — אקעגן פיר זין האט די תורה
גערעדט. אחד חכם — איינער א קלוגער, אחד רשע — איינער א
שלעכטער, אחד תם — איינער א נאר, ואחד שאינו יודע לשאול — און
איינער וואס...“

אבער שמערל האט נישט דערקאפט די לעצטע עטלאכע ווערטער,
כאטש ער האט אנגעשפיצט די אויערן. האט ער אפגעווארט ביז
די קינדער זיינען ארויס פון חדר, אפגעשמעלט א אינגל און געפרעגט:
— זאג מיר, זונעלע, וואס מיינט „אינני יודע“?

— „איך ווייס נישט“, — זאגט דאס אינגל קורץ און שארף.
— וואס הייסט דו ווייסט נישט? — פרעגט שמערל, — דו האסט

דאך דאס נאר-וואס געלערנט?
קוקט דאס אינגל אויף שמערלען מיט ברייט צעעפנטע אויגן און
זאגט:

— אט דאס איז דאך דער מיינט פון „אינני יודע“. אויף לשון-
קודש „אינני יודע“, — און אויף אידיש — „איך ווייס נישט“. אפגעזאגט
און אוועק.

בלייבט שמערל נאר שטיין א צוגעשמידטער, א צעטומלער:
אט דאס איז עס, אט דאס מיינט עס... א פארדרוס האט זיך
בא אים דערוועקט אקעגן זיך זעלבסט. ער האט זיך אליין גענומען
זידלען: אנהאמת, שמערל, דו ביזט א נאר, א יאלאפ, א לאקשנברעט
פנים. דו ווייסט נישט אפילו וואו דיין אייגענע נאז געפינט זיך. שטופסט

שמערל נאר ראטעוועט א שטאט מיט אידן

זיך. פרעגסט א רב נאָרישע פראַגעס, און אז ער ענטפערט דיר ווי א מענטש — אינני יודע — איך ווייס ניט. זאָגסטו נאָך „איך ווייס ניט“? האָ? און דו ווייסט ניט פון דיין לייב און לעבן וואָס דו רעדסט.

שמערל נאָרס גרויסע שרעק

נייען מענטשן פאַרביי און זען ווי אַן אַפגעריסענער אַרימאָן שטייט און רעדט צו זיך אַליין מיט כעס. שמעלט מען זיך אָפּ אַבער שמערל נאָר באַמערקט זיי ניט, טענה'ט זיך אויס מיט זיך אַליין, געפונען זיין צונג: לייענסט ספרים, האָ? דו מאַרסט ניט. רעדסט צו מענטשן, האָ? דו מאַרסט ניט. פרעגסט פראַגעס, דו שומת, וועסט נאָך ברענגען אַ צרה, דו נאָר.

בא די ווערטער האָט אים אַ ברי געטאָן אין מוח: זיכער אַ צרה. ער האָט שוין געבראַכט אַ צרה אויף אידן אין כאַפּאַלצ'ס מדינת. דער קעניג האָט זיך גע'כעס'ט, דעם מיניסטער האָט מען אַרײַנגעוואָרפן אין גרוב. דער קעניג איז געווען פול מיט צאַרן, און סאַלדאַטן האָט ער געהאַט אַ סך. אידן זיינען דאַרט געווען, וועט ער זיך אַפּרעכענען מיט די אידן... און שמערל האָט זיך גענומען קלאַפן אין האַרצן: איך בין שולדיק, איך בין שולדיק, איך האָב בלוט פאַרגאַסן, דער קעניג וועט אַלע אידן אויסהרגענען.

מענטשן האָבן זיך אַפגערוקט פון שמערלעך, און ער איז אַנטלאָפן. אַנטלאָפן איז שמערל נאָר אין וואַלד. דאַרט האָט ער אַרומגעבלאָגן-דזעט אַן עסן און אַן טרינקען. די פיס זיינען אים געשוואַלן געוואָרן. דער רוקן האָט אַנגעהויבן וויימאַן. דער נאַקן ברעכן. האָט ער זיך דערשלעפט צו דער שטאַט פערמע און איז פאַרגאַנגען אין שול אַרײַן. אין שול האָט ער זיך פאַרקליבן הינטער דעם גרויסן קאַכליענעס אויוון. ער איז געווען צעבראַכן, מיד, איז ער אַנטשלאָפן געוואָרן. ווען ער האָט זיך אויפגעכאַפט, איז אין שול געווען שטאַק-פינצטער. איבערן אַרונקודש האָט געברענט אַ קליין לעמפל, דער נר-תמיד. דאָס קליינע לעמפל האָט באַלויכטן די צוויי לייבן, אויס-געשניצט פון האַלץ, פון ביידע זייטן פון אַרונקודש. איבער די מירלאך

פון אַרונ־קודש איז געהאַנגען אַ סאַמעטענער פּרוכּת. אויפן פּרוכּת זיינען געווען אויסגעהעפט די צען געבאַט. מיט גאַלדענע פעדים זיינען די אותיות געווען אויסגעהעפט און האָבן געבלישטשעט אין דער טונקלקייט.

האַט שמערל געקוקט אויף די שימערירנדיקע אותיות און האָט געטראַכט: דאָס זיינען גאַטס ווערטער. הינטער זיי, אין אַרונ, צווישן די תּורות, איז גאַט באַהאַלטן. באַטאַג קאַן ער, שמערל, ניט צוגיין אזוי נאַענט צום הייליקן אַלמער. אַבער איצט. באַנאַכט, קיינער זעט ניט, וועט ער וואַגן. ער וועט אויסגיסן זיין בימער האַרץ פאַר גאַט. ער וועט זיך מודה זיין אויף זיינע עבירות. גאַט וועט אים מוחל זיין.

גייט שמערל צו און עפנט די טירלאַך. שמעקט אַריין דעם קאַפּ צווישן די תּורות, שפאַרט זיך אָן מיט די הענט אָן ברעג פון אַרונ, און פאַרגייט זיך אין אַ געבעט... איז אים גרינגער געוואָרן אויפן האַרצן, האָט ער פאַרמאַכט די טירלאַך, פאַרצוויגען דעם פּרוכּת און איז געוואָרן רואיקער.

אַ גרויסע שרעק איז אים אַבער באַפאַלן, ווען ער האָט פּלוצים אַ קוק געטאַן אויף זיינע הענט: זיי זיינען געווען רויט און אויסגע־שמירט מיט בלוט, איצט איז ער שוין געווען זיכער, אז גאַט האָט אים באַשיינפּערלאַך געוויזן, אז ער האָט פאַרגאַסן בלוט, אז ער איז אַ זינדיקער, אַ רוצח, אַ מערדער!

שמערל נאַר פירט אויס אַ שליחות.

פנט זיך די טיר פון בית־המדרש, און עס קומט אַריין דער אַלמער פערמער רב. ער איז געקומען, ווי זיין שטייגער איז, זיך זעצן לערנען. איז שמערל צו אים צוגעלאָפן, איז אים געפאַלן צו די פיס, און האָט אויסגערעוועט מיט אַ שטים פון אַ פאַרוואנדעטער חיה:

— רבי, ראַטעוועט!

— ווער ביסטו? — פּרעגט דער רב.

שמערל נאר ראטעוועט א שטאָט מיט אידן

- איך בין שמערל נאר.
- טאָ שטיי אויף, שמערל, דו ברענגסט דאָך שמענדיק גומס. עמיצן העלפסטו דאָך אלעמאָל.
- איך העלף קיינעם ניט, רבי. איך בין אַ זינדיקער, און גאָט האָט עס מיר איצט נאָרוואָס באַוווּן.
- וויין ניט, און פּרוּוואוּ דערציילן אַלץ, מיט אַ סדר, מיט אַ מאַלק. האָט שמערל נאר דערציילט וואָס עס איז פאַרגעקומען און דער רב האָט געזאָגט:
- אַזוי, דו האָסט געעפּנט דעם אַרון-קודש, צוגעלייגט דעם קאָפּ צו די תּוּרוֹת, אָנגעשפּאַרט זיך מיט די הענט, און צומאָכנדיק די טיר-לאַך האָסטו דערזען, אַז דייע הענט זיינען איינגעשמירט געוואָרן אין בלוט?
- רבי, איך האָב געוואָלט גאָט בעטן.
- גומ, שמערל, וויין ניט. האָסט געהאַט אַ שליחות און האָסט עס דורכגעפירט.
- איך פאַרשטיי ניט, רבי.
- איך ווייס, אַז דו פאַרשטייסט ניט. אָבער דו דאַרפסט ניט פאַרשטיין. גיי אַוועק פון פערמע, גיי אין האַמעל און האַלט דאָרט פּסח.
- האָט מיר גאָט פאַרגעבן, רבי?
- דו האָסט ניט געזינדיקט, שמערל, דו האָסט אַ גרויסע זאָך אויפגעטאָן. האָסט געראַטעוועט אַ גאַנצע שטאָט אידן.
- איך פאַרשטיי נאָך אַלץ ניט, רבי.
- איך האָב דאָך דיר געזאָגט, אַז דו דאַרפסט ניט פאַרשטיין. זיי רואיק, גיי.
- שמערל נאר האָט גענומען זיין טאַרבע און איז אַוועק.
- און דער רב האָט אָנגעקלאַפּט צום שמש: „כּערע, שטיי אויף, שנעל, מיר דאַרפן אויסראַמען דאָס חמץ פון גאָטס הויז“.

שמעל נאר

דער קרעמער גרעבאניק.

אין דער שטאט פערמע האט געוואוינט אמאן מיטן נאמען גרעבא-
ניק. אט דער גרעבאניק האט פיינט געהאט אידן. גאנץ אפט
פלעגט ער זיך אנשיכורן, און שיכורעהייט פלעגט ער ארומגיין
איבער די גאסן און שרייען: „מען דארף אויסקוילען אלע אידן!“ „מע
דארף אויסראטן די אומגלויביקע. זיי זיינען פון גאט פארשאלטן.
מיר טארן זיי ניט דולדן. טויט צו די אידן“.

גרעבאניק האט געוואלט די אידן אויסראטן, ווייל זיי זיינען געווען
זייער שטארקע געשעפטס-קאנקורענטן. די אידן האבן ניט געשיכורט.
האבן זיי געקאנט בעסער אכטונג געבן אויף זייערע קראמען. האבן
געהאלטן ווארט, האבן זיי געהאט גומן קרעדיט. אבער גרעבאניק
האט ניט דערציילט דעם אמת פארוואס ער האט פיינט די אידן. ער
האט אומישנע געליארעמט, אז די אידן זיינען אומגלויביקע און מען
דארף זיי פון שטאט פאריאגן, כדי דער המון זאל האלטן פון אים און
קומען צו אים אין געשעפט.

און בא גרעבאניקן אין הויז האט זיך געהאדעוועט א אינגל, א
יתום, מיטן נאמען סטעפאן. סטעפאן איז געווען א קיילאכדיקער
יתום, אן א טאטן און אן א מאמען. פאר אלעמען האט גרעבאניק גע-
מאכט א פרום פנים, אז ער האדעוועט סטעפאנען פון רחמנות וועגן.
אין דער אמת'ן האט דאס אינגל זיין ברויט כשר פארדינט. ער האט
אכטונג געגעבן אויף דער קראם, געוואשן דעם דיל, געמאכט דעם
אויזן, אפגעקערט דעם טראטואר לעבן הויז און לעבן דער קראם, האט
אפגעטראגן אלע פעקלאך צו די קונים, און האט אפילו געקאכט פאר
גרעבאניקן.

דעם ביזן קרעמער איז דאס אבער נאך אלץ געווען צו ווייניק.
ער האט אויף דעם אינגל געשריען. אים גערופן „אומזיסטער פרע-
סער“, „פוילער הונט“, „איזלשער קאפ“, און האט אפילו ניט געזשא-
לעוועט קיין קלעפ. איבערהויפט פלעגט סטעפאן אפומען, ווען גרע-
באניק פלעגט קומען אהיים א שיכורער.

שמעל נאר ראטעוועט א שטאט מיט אידן

גרעכאניק שיכורט זיך אן.

ענעם יאר איז דער גויאישער פסח אויסגעפאלן כמעט אין דער-
זעלבער צייט ווי דער אידישער, און גרעכאניק האט געארבעט
שווער. אלע אונט פלעגט ער פארטרינקען זיין מידקייט אין שענק,
און צוויי מעג פאר פסח איז ער אהיים געקומען מויט-שיכור, מער ווי
אלע מאל.

ווען ער איז אריין אין הויז, האט ער זיך אויסגעצויגן אויף דער
סאפע און האט א קאמאנדעווע געמאן: „סטעפאן, צי מיר אראפ די
שטיוול...“

דאס אינגל האט געפאלגט, אבער דעם שיכור איז ניט געפעלן
געווארן ווי אזוי דאס אינגל שלעפט אים אראפ די שטיוול, האט ער
אים געגעבן א קנאק מיט א פוס אין בויך.
סטעפאן איז געבליבן ליגן אויפן דיל און האט זיך געקארטשעט
פון ווייטיק.

— דו פוילער הונט, דו אומזיסטער כרויט-פרעסער, די שטיוול מן
מיר אויס, — האט גרעכאניק געקאמאנדעוועט.

— איך קאן זיך ניט אויפהויבן, — האט סטעפאן געקרעכצט.

— דו הינטיש מויל, — האט דער שיכור זיך געקאכט — דו
רעדסט מיר גאר אקעגן? אן עלטערן פון דיר רעדסטו אקעגן? איך
וועל דיך אויסלערנען מאניערן. איך וועל דיר ווייזן ווער עלטער איז,
— און ער האט א כאפ געמאן א שטול און א ווארף געמאן דעם אינגל
אין קאפ.

סטעפאן איז געבליבן ליגן אויסגעצויגן שטיל. און גרעכאניק,
מויט-שיכור, איז אוועקגעפאלן אויף דער סאפע און איז איינגעשלאפן.
א שייער אויף טאג איז גרעכאניק אויפגעשטאנען, אויסגעגלייכט
די גלידער, ברייט גענעניצט און גענומען שרייען: „סטעפאן, וואו
ביסטו? גיב מיר א קאלטן טרונק וואסער. אין מויל איז פאסקודנע.
פוי.“ אבער קיינער האט אים ניט געענטפערט. ער האט ווידער גע-
וואלט אנהויבן שרייען, האט ער דערזען ווי סטעפאן ליגט אויסגעצויגן
אויפן דיל.

ש מ ע ר ל נ א ר

— אוי, דו פוילער הונט, פעפער דו איינער, אויפן דיל נאָר אייני-געשלאַפן, — האָט גרעכאַניק גערעדט שטיל, גיפטיק. — דו הינמישער מוח, אייזלשער קאַפּ. ווי עס פאַפט גאָר. איך וועל דיר ווייזן. — און גרעכאַניק האָט אָנגעשעפּט אַ קאַלטן עמער וואַסער און אַ פּלינד געטאָן אויפן אינגל.

סמעפאַן האָט זיך אַבער ניט אויפגעכאַפּט. גרעכאַניק איז צוגע-גאַנגען צום קינד, אים גענומען טרייסלען, אַבער דער קערפער איז געווען קאַלט. סמעפאַן איז געווען טויט.

אין אָנהויב האָט גרעכאַניק זיך פאַרלוירן, ניט געוואוסט וואָס צו טאָן: דערהרגעט אַ מענטשן. כאַלד איז ער אַבער געפאַלן אויף אַ פּלאַץ. ס'איז ערב-פּסח, וועט ער אונטערוואַרפן דאָס אינגל צו די אידן. און דערווייל וועט ער שוין אויך פטור ווערן פון די פאַרשאַל-טענע קאָנקורענטן.

די ערשטע נאַכט פון פּסח אין שול.

ד י ערשטע נאַכט פּסח. אַלע אידן האָבן זיך פאַרזאַמלט אין שול. דער חזן האָט געזאָגט „הלל“ מיט דעם שיינעם ניגון. דער עולם האָט נאַכגעזאָגט יום-טובדיק.

מיטאַמאַל האָט זיך געעפּנט די טיר פון דער שול, און עס איז אַריינגעקומען אַן אפטיילונג פּאַליציי. מיט דער פּאַליציי איז געווען דער פּאַליצייסטער, דער בירגערמייסטער און אויך גרעכאַניק. האָט דער בירגערמייסטער אָפּגעשטעלט דאָס דאווענען און האָט געזאָגט:

— איר זאַלט וויסן אידן, מען האָט געפונען אַ דערהרגעט קריסט-לאך קינד, און מיר האָבן עדות, אז איר האָט דאָס קינד דערהרגעט, כדי צו באַנוצן זיין בלוט אויף מצות. אַ טייל פון דעם בלוט האָט איר אפילו באַהאַלטן אין אַרון-קודש. עפנט דעם אַרון, און זאַל מען אַרויס-נעמען דאָס באַהאַלטענע בלוט.

דער המון אין דרויסן האָט געשמורעמט און געליאַרעמט: „טויט די אידן!“

שמערל נאר ראטעוועט א שטאט מיט אידן

אלע פארזאמלע אידן האבן זיך שטארק דערשראקן: א בלומ-בלבול! נאר צוויי זיינען געבליבן רואיק.
— עפן דעם ארון, — האט דער רב געזאגט צום שמש, — און נעם ארויס וואס דארטן שטייט.

דער שמש האט געפאלגט און האט ארויסגענומען א פלעשל און עס געגעבן דעם רב. דער רב האט גענומען דאס פלעשל און עס געגעבן דעם בירגערמייסטער: „נאט עס אייך, — האט דער רב געזאגט, — איז דאס חלילה בלומ, אדער ראזשענקע-וויין?

— וויין? — זאגט דער בירגערמייסטער, — מירן באלד זען, — און ער האט געעפנט דאס פלעשל, א שמעק געמאך, — טאקע אנאמת, ס'שמעקט ראזשענקע-וויין. — ער האט אויסגעגאסן אביסל אויף דער פלאך פון האנט, א לעק געמאך, — אוי, ס'האט דעם טעם פון וויין. — ער האט דאן אנגעגאסן א ביסל אין א גלעזל, א זופ געמאך, — יא, עס איז אמת'ער וויין.

— ווי אזוי איז עס מעגליך, אז דאס איז וויין? — האט גרעבאניק א צעטומלמער אויסגעשריען. — עס קאן ניט זיין, איך האב אליין אהין אריינגעשמעלט א פלעשל בלומ.

— וואס, וואס זאגסטו? דו האסט אליין אריינגעשמעלט אהין א פלאש בלומ? — האט דער בירגערמייסטער געפרעגט פארוואונדערט. — וואס מיינסטו דערמיט?

גרעבאניק האט זיך געכאפט אן זיין טעות: „איך מיינ, איך זאג, איך האב אליין געזען ווי זיי האבן עס אהין אריינגעשמעלט, — האט גרעבאניק געפלאגמערט מיט דער צונג.
— ווי האסטו עס געזען?

— איך האב זיך באהאלטן אין שול.
— ווי קומסטו אין שול אריין? וואס האסטו דארט געמאך?
— וואס האסטו דארטן צו מאך?

און דער רב, וואס איז געשטאנען דערביי, האט רואיק באמערקט: „פרעגט אים, פרעגט אים, ער ווייסט אלץ.“
און טאקע וואס מער מען האט גרעבאניקן אויסגעפרעגט, אלץ

שמעאל נאר

מער האט ער זיך פארפלאַנטערט. צום סוף האט ער זיך מודה געווען.
אלע אידן אין שטאָט האָבן געמיינט אז עס איז געשען אַ נס.
אַבער דער רב און דער שמש האָבן געוואוסט דעם אמת. זיי האָבן
געוואוסט דורך וועמען די גאַנצע שטאָט אידן איז געראַטעוועט
געוואָרן. יאַרן, יאַרן שפעטער האָבן זיי דערציילט די מעשה, זוי אזוי
שמערל נאר האט געראַטעוועט אַ שטאָט מיט אידן.

אין יענע יארן.

שמערל נאר באגענט א מאן מיט א רויטער באָרד.

מערל נאר איז שוין געווען זיכער אז ער האָט ניט געזינדיקט.
ער האָט געגלויבט דעם רב. אים איז אויך געבליבן אין זכרון
דעם רבס רייד, אז סע מאַכט ניט אויס וואָס ער, שמערל נאר,
פאַרשטייט ניט. האָט ער מער קיינעם גאַרניט געפרעגט. געגריבלט
זיך אין ספרים, געחלומט חלומות, נאַכגעטראַכט זיינע חלומות,
געפרופט פאַנאַנדערקלייבן זיך אין אַלץ וואָס ער פאַרשטייט ניט,
און מאַמער האָט ער ניט געפונען וואָס ער זוכט, האָט ער אַלץ געשוויגן.
און ער איז געגאַנגען איבער דער וועלט, אַרומגעוואַנדערט אַ יאַר,
צוויי, דריי. קיינער משעפט אים ניט און ער משעפט קיינעם ניט.
אַליין.

אַפט פלעגט שמערל נאר אַפילו ניט וועלן נעכטיקן אין שטאַט.
גענעכטיקט אין וואַלד. ער האָט ליב געהאַט שלאָפן אונטער אַ בוים,
קוקן אויף די שטערן דורך די צווייגן און זיך שפילן מיט די דורכ-
געזיימטע לבנה-שטראַלן. ער פלעגט זען אַ שטערן ווי ער פינקלט אין
דער פינצטער און טראַכטן: דאַרטן אויפן שטערן איז ליכטיק.
אַ וועלט וואו קיין נאַכט איז ניטאָ איז אַ שיינע וועלט. פלעגט ער
חלומען פון שטערן און פון ביימער, וואָס בליען אַ קיילאַכדיקן יאַר
און פון בלומען וואָס פאַרוועלקן קיינמאַל ניט.

שמערל נאר פלעגט זיך אויפכאַפן אין מיטן נאַכט, הערן דאָס
געזאַנג פון אַ פויגל, דאָס געשריי פון אַ ווילדער חיה. איינדריםלען,
חלומען, חלום און וואָר פלעגן זיך צוזאַמענמישן, און ער האָט ניט
געוואוסט וואָס איז וואָר און וואָס איז חלום.
לעצטנס האָט ער אין דער שטילקייט פון דער נאַכט געהערט

שמעל נאר

אפט א פיפן, א קלאפן, טריט פון מחנות מענטשן; אפשיין פון ברענענדיקע הויפן, קלעפ פון די קאפיטעס פון פערד. ער האט עס אנגענומען פאר חלומות.

גייט אזוי שמערל נאר און קומט אן אין די קארפאטן בערג, ס'איז אונט-צייט. קוקט זיך שמערל נאר ארום — זוכט א פלאץ וואס איז א ביסל באשיצט — אן ארט צו שלאפן. קומט אים אנטקעגן א מאן מיט א רויטער שיינער בארד. אנגעטאן אין א שאפן פעלצל און אויפן קאפ א פויערשע טוכענע היטל. שמעלט דער מאן אפ שמערלען און זאגט:

— שלום עליכם, שמערל.

בלייבט שמערל נאר שטיין פארוואונדערט, פון וואנען קאן אים דער מאן, אבער ער ענטפערט:

— עליכם שלום.

— זוכסטו וואו צו שלאפן? — פרעגט אים דער מאן.

— איך זוך וואו צו שלאפן, — ענטפערט שמערל נאר.

— קום, שמערל, דו וועסט שלאפן אין מיין שטיבל.

גייט שמערל.

גייען זיי.

זיי זיינען צוגעקומען צום שטיבל. דריי ווענט צוזאמענגעקלאפט פון דינע ברעטלאך. די פערטע וואנט איז די זייט פון בארג. אינער זייניק איז אבער ווארעם, ציכטיק. דאס גאנצע שטיבל פארווארפן מיט ספרים.

קוקט שמערל נאר, אליין אין די בערג. אזויפיל ספרים. מאדנע.

אבער ער שווייגט. שווייגן קאן ער.

דער מאן פארבעט שמערלען צום מיש. עסן זיי. אפגעגעסן.

זיצן זיי. דער מאן רעדט ניט צו שמערלען, און שמערל צום מאן

אודאי און אודאי ניט.

ס'איז געווארן שפעט האבן זיי זיך געלייגט שלאפן.

אינמיטן דער נאכט האט שמערלען אויפגעוועקט א זיסע שטיט.

ער עפנט די אויגן זעט ער ווי דער איד זיצט לעבן פענצמער, די

א י ן י ע נ ע י א ר ן

לכנה שיינט אריין אין שטיבל, קעגן שיינ פון דער לבנה זיצט דער מאן און לערנט.

קוקט שמערל נאר אויפן אידן ווי ער האלט א גרויסע גמרא און לערנט אזוי געשמאק, שמערלען טוט באנג וואס ער קאן ניט לערנען. אפשר וועט דער איד אים אויסלערנען.

גייט ער אראפ פון בעט, גייט צו צום אידן. דער מאן איז אבער אזוי פארטאן אין לערנען. אז ער האט ניט געהערט ווי שמערל נאר איז צו אים צוגעגאנגען.

א געשפרעך.

שמערל נאר האט דעם מאן א לייכטן ריר געטאן מיט דער האנט: — רבי, קאנט איר מיך אויסלערנען גמרא?

כאפט זיך אויף דער מאן ווי פון שלאף, טוט א קוק אויף

שמערלס פנים און ענטפערט קורץ:

— ניין.

— פארוואס ניט? — פרעגט שמערל נאר.

— ווייל דאס איז ניט דיין ארבעט. יעדע זאך אויף גאטס וועלטל

האט איר שליחות. די קו גיט מילך. ביימער גיבן פרוכט. אויף

די פעלדער וואקסן קארן און וויין. איינער גייט שטיוול, א צווייטער

— קליידער, דער דריטער — זייעט, א פערטער — בויט הייזער.

פאראן אבער פלאנצן וואס האבן ניט זייערע ווארצלען אין דער

ערד. זיי זייגן זיך איין אין אנדערע פלאנצן. לעבן אויף פרעמדע

זאפטן. מענטשן אויך אזוי. פאראן ליידיקגייער, וואס לעבן אויף

יענעם ארבעט, און דערפון נעמען זיך אלע צרות.

— איך טו דאך גאר ניט, — שלאגט אים שמערל נאר איבער.

— דו דארפט ניט טאן. דיין ארבעט איז ברענגען גוטס אויף

דער וועלט. העלפן מענטשן.

— און דיין ארבעט?

— איצט האק איך האלץ און פארדין מיין חיונה. יארן שפעטער

שמעל נאר

וועל איך זיין א פירער בא אידן. איך וועל זיין א בעל-שם. איך וועל לערנען די אידן זיי זאלן לעבן אין פרייד. איך וועל זיי לערנען אז גאט האט ליב אלעמען גלייך: דעם האלצהעקער, דעם שוסטער, דעם שניידער, דעם סטאליאר, זיי האט ער ליב פונקט אזוי ווי דעם למדן, דעם געלערנטן. איך וועל זיי לערנען אז מען קאן גיין אין גאטס וועגן ניט נאר מיט פייניקן זיך און האלטן טאג און נאכט אין איין לערנען, נאר פראסט — יעדער זאל טאן זיין ארבעט גוט און ערלאך, זיין שטענדיק פריילאך, פול מיט שמחה.

— און דערווייל לערנט איר אפילו אין מיטן נאכט. — זאגט שמעל.

— ווייל דאס איז מיין ארבעט, איך וויל זיין א בעל-שם.

— און איך?

— דו גיי אויף דער וועלט, אבער ניט אויף דעם איצטיקן וועג. קער

זיך אום, גיי צוריק, דו זאלסט גיין צום טייך דניעפר. מען פארגיסט דארטן א סך אידיש בלוט. דו וועסט עס אפשטעלן.

— ווער פארגיסט בלוט?

— איינער א גאנצע און זיינער אן ארויסהעלפער רעשעס.

— פארוואס טוען זיי דאס?

— די פריצים האבן געדריקט די קאזאקן פונקט ווי פרעה

אמאל די אידן.

— און וואס זיינען די אידן שולדיק?

— די אידן זיינען שולדיק אין די קאזאקנס אויגן, ווייל די אידן

זיינען געווען די שטעקנס אין די הענט פון די פריצים.

— איך פארשטיי ניט.

— עס מאכט ניט. מו דיין שליחות, גיי צוריק. קער זיך אום

צוריק, און גיי צום טייך דניעפר.

— און וואס זאל איך טאן?

— מו גארניט. גיי אין דיין וועג און בלייב וואס דו ביסט, שמעל

נאר. אין דעם ליגט דיין קראפט.

א שיינער אויף טאג האט שמעל נאר זיך געלאזט אין וועג.

א י ן י ע נ ע י א ר ן

א כאפטע בלינדע בעטלער.

ז שמערל נאר איז אָנגעקומען צום דניעפּר האָט ער געזען אַ סך צעשמערטע הויפּן, פּאַרברענטע פּאַלאַצן, חרובּע שטעט. גייט שמערל נאַר ווייטער.

אין וועג טרעפט אָן שמערל אַ כאַפּטע בלינדע בעטלער. די בעטלער האָבן לירעס און באַנדורעס. גייען זיי און שפּילן און בעטלען. רופּט זיך אָן אַ קרומער בעטלער מיט אַ רויטער באַרד צו שמערלען:

— ברודער בעטלער, וואוהין גייסטו?

— ערגיין ניט, — ענטפערט שמערל נאַר.

— קום מיט אונדז אין נעמיראַוו. מיר גייען אין נעמיראַוו. —

זאָגט דער קרומער בעטלער.

— און וואָס וועלן מיר טאָן אין נעמיראַוו? — זינגט אויס

אַ בעטלער.

די ברידערלאַך קאָזאַקן זיינען דאַרטן, — ענטפערט אַ צווייטער.

— וואָס טוען זיי? טוט אַ בורטשע אַ דריטער.

זיי שיסן פּאַליאַקן און אידן, פּאַנעס און זשידעס. איי— זינגט

דער בעטלער, — וועט דאַרטן זיין פּריילאַך!

— קום מיט אונדז זאָגט דער קרומער בעטלער.

— איך גיי ניט קיין נעמיראַוו, — ענטפערט שמערל.

— דו רעדסט פון וועג, קום מיט אונדז, — טענה'ט אַלץ דער

קרומער בעטלער.

ענטפערט ניט שמערל און וויל גיין אין זיין וועג. הויבט דער

קרומער בעטלער אָן שפּילן אויף אַ באַנדורע און זינגען:

„שמערל נאַר דאַרף גיין,

„גיין, זען און שווייגן.

„מוז האָבן אויגן פון גלאַז

„און אַ האַרץ פון אייזן.

„אַלמע ווייבער וויינען אין אַ צרה,

„יונגע מענער זיינען פול מיט קאַמף

„גרויסע מענטשן שווייגן און ווארמן,
 „ווארמן ביז מען דארף.
 „שמעל נאר דארף פאלגן,
 „גיון זען און שווייגן,
 „מוז האבן אויגן פון גלאזן.
 „און א הארץ פון אייזן.

בלייבט שמעל נאר שמיין. א באקאנטע שטים. א באקאנט
 פנים א באקאנטע בארד. קערט ער זיך אום און גייט מיט די בעמלער
 קיין נעמיראָוו.

אין נעמיראָוו

די שטאָט נעמיראָוו איז פארפלייצט מיט קאָזאַקן. שטייען הייזער
 האלב אָפגעברענט. אין די גאסן וואַלגערן זיך שטיקער מעבל.
 צעריסענע קליידער. דאָ און דאָרט פאָרגליווערט בלוט און
 שטיקער פלייש — קוקן אויס ווי מענטשלעכע גלידער.
 שטייט אַ הויז מיט אויסגעבראַכענע פענצער און אויפגע-
 פראַלטע טירן. אָפן און פוסט. דורך די אָפגענע טירן זעט מען אַן
 איבערגעקערט בענקל. אין הויף וואַלגערט זיך אַ טיש מיט צוויי פיס.
 אַ הויז אינגאַנצן אָפגעברענט. אפילו פון בוים לעבן הויז איז
 געבליבן נאָר אַ פאַרברענט שטיקל שטאַם. אַ שטיקל פלוים איז
 געבליבן. אויפן פלוים אַ שניי ווייס העמד. ערשט מיט אַ טאַג צוריק
 אויסגעוואָשן און אויפגעהאנגען טרוקענען.
 עס הערט זיך געזאַנג פון שיכורים און שפילעריי פון האַרמאָ-
 ניקעס. פון ערגיץ-וואו דערמאָנט זיך אַ קרעכץ און אַ געשריי
 אָבער איבער אַלץ קנאַלט אָפ אַ שאַם.
 גייט שמעל נאר מיט די בלינדע בעמלער. און די בעמלער
 זינגען אַ לויב צו די בראַווע קאָזאַקן. אַ פריילאך געזאַנג לכבוד די
 קריגערישע העלדן. אַ זיגליד צום פאַמעל און באַשיצער —
 גאַנטע קאָזאַק.

און גאַנטע קאָזאַק זיצט אין אַ אידיש הויז. זויפט שנאָפס און

קאמאנדעוועט: „צעשניידן, צעשיסן אַט-די אַלע אומגלויביקע. דער טייוול איז אין זיי. אויסקוילן זאל מען אַלע אידן. די קינדער און פרויען אויך. לאָזט ניש קיין לעבעדיקע נשמה. איך מעג עס מאַן. איך האָב די גאַלדענע גראַמאַטא“ — אַ דערלויבעניש פון דער קעניגען.

די קאַזאַקן צינדן די שטאַט. ברעכן וואָס עס קומט אונטערן האַנט. רויבן און טרינקען בראַנפן.

און שמערל נאַר גייט איבער דער שטאַט מיט די בעטלער און זעט ווי אידישע מוטערס זיינען אויסגעלייגט, זויג-קינדער ליגן לעבן די מאַמעס, ווילן זויגן און קיין מילך איז נישט.

וויינט שמערלס האַרץ, קרעכצט ער.

רופט זיך אָן אַ בעטלער: „אוי דו איינער און אַזוינער, וואָס קרעכצסטו ווי אן אַלטע באַכע?“

ענטפערט שמערל נאַר און זאָגט: „קינדער וויינען נאָך זייערע מאַמעס“.

— די קאַזאַקלאַך וועלן אויך די קינדער אויסהרגענען, — ענטפערט אַ בעטלער.

— פאַרוואָס? — פרעגט שמערל נאַר.

— וואָס פרענסטו אַזעלכע זאַכן? וואָס, דו ביסט נישט קיין גלויביקער?

— ער איז אַ גלויביקער פונקט ווי איך, — רופט זיך אָן דער קרומער בעטלער מיט דער רוימער באַרד.

— דו ביסט אַ גלויביקיר, דו, איז וואָס קרעכצסטו? — זאָגט אָן אַנדער בעטלער צו שמערלען.

— אייך איז גוט, ווייל איר זענט בלינד, — זאָגט שמערל נאַר.

— מיר וואַלטן געוואַלט זיין זעענדיקע, דו איינער, מיר וואַלטן געוואַלט זעען די נקמה אָן די זשידעס, דו רעדסט מיט רחמנות גאָר, גאָר נישט ווי קיין קאַזאַק, דו ביסט נישט קיין גלויביגער.

— אַז איך האָב אייך געזאָגט אַז ער איז אַ גלויביקער, — מישט זיך ווידער אַריין דער קרומער בעטלער, — און דו, דו אַלטע באַכע

שמעל נאר

פארמאך דאס מויל, האסט זיך שוין צערעדט. אז עס איז דיר קאלע-
מוזנע אויפן הארצן, נעם זשע א טרונק בראַנפן, און ווער פארשמומט.

דאס געזאנג פון די בלינדע בעמלער

ער קרומער בעמלער און שמערל נאר האבן גענעכטיקט אין
וואַלד. שמערל נאר האָט איינגענורעט זיין פנים אין מאַרבע
און געכליפעט. דער קרומער בעמלער האָט גערעדט:
— דיין האַרץ איז פול מיט ווייטיק, שמערל, אַבער דו מוזט
זיין שטאַרק. ביסט אַ שליה, דיר איז פאַרט בעסער ווי זיי.
— ניט בעסער.

— נו, זאַל זיין ניט בעסער. זאַל זיין דאָסזעלביקע. זאַל זיין
ערגער. דו דאַרפסט אַבער דיינס אַפּטאַן.
— ווי קאַנען זיי עס אַבער טאָן, רבי?
— איך ווייס ניט, שמערל, שאַ, דו הערסט?
עס האָט זיך געהערט דאָס געזאנג פון די בלינדע בעמלער:

„די אידן, די אידן
האַבן אונדזער גאט געהאנגען.
געקריצט אים,
געמוטשעט אים.
די אייגעלאך אויסגעשמאַכן,
האַבן זיי.
די הענטלאך אויסגעבראַכן,
האַבן זיי.
די הערעלאך אויסגעצופט,
האַבן זיי.
די נעגעלאך אויסגעריסן,
האַבן זיי.
די טרערעלאך ניט געזעען,
האַבן זיי.“

א י ן י ע נ ע י א ר ן

די אידן, די אידן
האבן אונדזער גאט געהאנגען,
געקרייצט אים,
די אידן, די אידן,
זיי, די אידן, די אידן.“

— דו הערסט, שמערל?

— איך האב עס ניט געמאָן.

— איך אויך ניט. קיינער האָט עס ניט געמאָן. זייער האַרץ
איז אַבער פול מיט רציחה. מראַכן זיי אויס ליידן וועגן זייער גאט,
כדי עס אונדז אָנטאָן.

— איך פאַרשטיי ניט וואָס דו זאָגסט. אַבער ווי קאָנען זיי
עס מאָן?

— איך פאַרשטיי אויך ניט. נאָר פאַרפאַלן, דו בלייב דאָ.
רעשעס איז אין נעמיראָוו. מאַרגן זאָלסטו גיין גלייך מיטן שליאַך.
איך פאַרלאָז דיך. כ'מוז גיין ווייטער מיט די בעטלער.
דער קרומער בעטלער מיט דער רויטער באָרד איז פאַרשוואַונדן,
און שמערל נאָר איז געכליבן נעכטיקן אין וואַלד.

איין איד צופיל

א שפראַץ אויף מאָג איז שמערל נאָר אַוועק מיטן שליאַך. גייט ער
פאַרמראַכט, פאַרזאָרגט, הערט ניט און זעט ניט וואָס עס טוט
זיך אַרום אים. ער הערט ניט ווי הינטער אים קומען אָן רייטער.
זעקס רייטער, דריי פון יעדער זייט וועגן. צווישן זיי אויפן שליאַך
— זעקס אידן. די רייטער מרייבן די אידן. זיי שמייסן די אידן
מיט בייטשן, און די אידן מוזן אָנהאַלטן מיט די פערד.
שמערל נאָר קוקט זיך ניט אום. אָט איז ער צווישן די געטריר-
בענע אידן. פילט אויף זיך די בייטש און די זידל-ווערטער פון די
רייטער. „דו זינדיקע נשמה, גיי, וואָס בייַגסטו, ס'איז אַ אידישע
חתונה?“

צו מיטאָקצו זיינען די פּערד מיד געוואָרן. האָבן זיך די רייטער אָפּגעשטעלט. די ערשטע זאך האָבן זיי געגעבן די פּערד עסן. דערנאָך האָבן זיי אַ טרונק געטאָן אַ גוט ביסל שנאָפּס. דערנאָך גענומען זיך רייצן מיט די אידן.

רייצן זיי זיך און איינער אַ קאָזאָקל טוט אַ זאָג: „טו נאָר אַ קוק, מיר האָבן דאָך זיבן אידן. וויפיל אידן האָט אונדז דער אַטאָמאָן געהייסן אָפּפירן אין טולמשיין, ניט זעקס?“

— זעקס אידן.

— אַבער מיר האָבן דאָך דאָ זיבן אידן?

— דו ביסט פון זינען אַראָפּ.

— גלויבסט ניט? — טאָ צייל.

ציילט איבער דער צווייטער רייטער — אנ'אמת, זיבן אידן, ווי קומט עס? הייסט ער ציילן דעם דריטן רייטער. ציילט ער — פאַרט זיבן אידן. האָבן אַלע זעקס רייטער געציילט און ס'איז אויס-געקומען זיבן אידן. האָבן זיך די אבערגלויבערישע רייטער דערשראָקן און געזאָגט איינער צום אַנדערן:

— מיר טאָרן ווייטער ניט גיין. מיר זיינען פאַרכישופּט. לאָמיר צוריקפאַרן צום אַטאָמאָן.

קומען זיי צוריק צום אטאָמאָן און דערציילן אים די מעשה, צעשרייט זיך דער באַטאָקאָ.

— אוי איר הינט, פּערדישע קעפּ, צעפוילטע מאַרצעס וואָס איר זענט. איר האָט זיך שוין ווידער אָנגעשיכורט. איך וועל פון אייך פאַסן רייסן.

— אמת, געטרונקען אַביסל, פאַטערל. אַבער מיר זיינען ניט שיכור, האָבן געענטפּערט די רייטער.

— איז ווי אַזוי קאַנט איר האָבן זיבן אידן, ווען איך האָב אייך געגעבן זעקס?

— פאַרכישופּט, פאַטערל.

— איך וועל אייך באַלד געבן „פאַרכישופּט“, איר זינדיקע נשמות. איר קאַנט ניט ציילן. אַט וואָס דאָס איז. יעדער קאָזאָק פון אייך

א י ן י ע נ ע י א ר ן

נעמט א אידן. איר זענט זעקס קאזאקן, וועלן מיר זעען צי איר האָט
ניט מער ווי זעקס אידן.

האָבן זיי אזוי געטאָן. איין איד איז אויסגעבליבן. אָן אמת,
זיבן אידן.

— וועלכער איד איז צוגעקומען, האָט זיך דער אַטאַמאַן געוואונד-
דערט, לאַמיר זען?

מאַטוויי שרייבער, קום אַהער, האָט אַ קאַמאַנדעווּע געטאָן דער
אַטאַמאַן, רוף די נעמען פון די געפאַנגענע וואָס מיר האָבן געשיקט
קיין טולטשין.

מאַטוויי האָט אויסגערופן די נעמען, איז אויסגעבליבן שמערל
נאַר.

— און ווער ביסטו, דו זיבעטער, אַ כישופמאַכער? איך וועל
באַלד זעען. מירן זעען צי דיין כישוף וועט דיר העלפן קעגן מירן
שווערד. — און דער אַטאַמאַן נעמט אַרצפ זיין שווערד פון וואַנט און
גייט צו נאַענט צו שמערלען. גייט צו, טוט אַ קוק, דערקענט אים, און
שרייט אַויס: „פירט זיי אַלעמען אַרויס, אַלעמען. לאַזט מיך מיט
דעם זיבעטן“.

רעשעס גיסט אַויס זיין ביטער האַרץ

עבליבן אַליין. גייט צו דער אַטאַמאַן צו שמערלען און זאָגט:

— דאָס ביסטו הייליקער מאַן?

— דאָס בין איך, רעשעס.

— ווי קומסטו אַהער?

— איך ווייס ניט.

— וואָס מיינסטו דו ווייסט ניט?

— מען האָט מיר געהייסן.

— ווער?

— ער.

— גאָט? דיין גאָט האָט דיר געהייסן? מיר האָבן ניט מורא

באַר דיין אידישן גאָט. אַ, אייער אידישער גאָט האָט מורא פאַר

שמעל נאר

אונדו. מיר האָבן זיינע שולן פאַרברענט, די תּורות צעריסן, פאַר-
שמוצט. וואָס האָט אייער גאַט געטאָן? מיר האָבן אייערע פּרויען
געפייניקט, די קינדערלאַך דערהרגעט, די אלמעלייט צעקוועטשט.
נו, וואָס?

קוקט אים אָן שמערל נאַר מיט פאַרטראַכטע אויגן און זאָגט:
— ווי קאַנסטו עס טאָן?

בלייבט רעשעס אפהענטיק. ווייסט ניט וואָס צו ענטפערן. ער
האַט זיך געריכט אז דער הייליקער מאַן וועט אים שטראַפן און סטראַ-
שען. און דער הייליקער פרעגט אים גאַר שטיל: „ווי קאַנסטו עס
טאָן?“ און ס'איז דאָך טאַקע אַ רחמנות. צעוויינט זיך דער אַטאַמאַן
רעשעס:

— אַ, דו הייליקער. די פּריצים האָבן אונדזער הויט געשוונדן.
די אידן האָבן די פּריצים געהאַלפן. און די ברידער קאַזאַקן האָבן
היים בלוט און זיי נעמען נקמה. און ס'איז אייער שולד. אייער גאַט
איז אַ שטאַרקער. זאָל ער ניט לאָזן.
— איך פאַרשטיי ניט.

— דו פאַרשטייסט, הייליקער. אייער גאַט איז אַ קלוגער אויך.
ער מאַכט זיך נאַר אזוי. פונקט ווי דו האַסט זיך געמאַכט, אז דו
ווייסט גאַרניט אין האַרוואַטס הויף. דיין גאַט מאַכט זיך נאַר אזוי,
אז ער שווייגט. ער וויל די קאַזאַקן זאָלן שטאַרק זינדיקן, וועט ער זיי
אַלעמען אויסהרגענען. און דאָס קאַזאַקן-פּאַלק איז ניט שולדיק. ס'איז
גאַנטעס שולד. ער ווייזט זיי די „גאַלדענע גראַמאַטאַ“ — דעם באַפעל
פון דער קייסערין צו פאַרטיליקן אַלע אידן. און די „גאַלדענע גראַ-
מאַטאַ“ איז אַ געפעלשטע. און אַט גיב איך דיר אַ פאַפיר, וואָס ווייזט
ווי גאַנטע האָט געפעלשט די „גאַלדענע גראַמאַטאַ“. אויך ווייזט
דאָס פאַפיר, אז גאַנטע קלייבט אַ גרויסע אַרמיי צו גיין אויף פּוילן
אויסראַפן אַלע אידן, ווי די געפעלשטע „גראַמאַטאַ“ הייסט. אויך וויל
ער אויסהרגענען אַלע פּאַליאַקן, פאַר אויפהאַלפן די אידן. גיב עס
איבער די רבנים.

— איך זאָל איבערגעבן די רבנים?

אין יענע יארן

— יא, די זעקס אידן האבן מיר געלאזט לעבן, כדי זיי אוועק-
שיקן אין טולטשין מיט דער נייעס וועגן דער „גאלדענער גראמאטא“,
אזוי אז די קאזאקן-איינוואוינער פון טולטשין זאלן אונדז העלפן. דו
וועסט איבערגעבן אט-די פאפירן דינע רבנים. זיי וועלן שוין וויסן
וואס צו טאן מיט די פאפירן. דו וועסט ראטעווען דינע אידן און איך
מיין קאזאקן-פאלק. ווייל זיי זיינען זינדיק מיינע קאזאקן, פארגיסן
אומשולדיק בלוט.
רעשעס האט געהאלטן ווארט און אוועקגעשיקט שמערלעך צוזא-
מען מיט די זעקס אידן.

* * *

אז די אידן זיינען געווארן געווארן פון גאנצעס פלענער, האבן
זיי עס געלאזט וויסן דעם פוילישן גענעראל בראנעצקי אין שאריגאראד.
ווען גענעראל בראנעצקי האט דערהערט אז גאנצע ריכט זיך אנטפאלן
אויף פוילן, האט ער ארויסגעשיקט א גרויסע ארמיי קעגן גאנצען און
אים באזיגט. רעשעס איז געפאלן אין שלאכט. גאנצען האט מען
געכאפט און אים געמשפט ווי אן איינפאכן פארברעכער.
שמערל נאר איז דאן געווען העט ווייט. ווייט אין די קארפאטן
בערג.

שמערל נארם טויט

ח ל ו מ ו ת

מערל נאר האט זיך געלאזן איבער דער וועלט. ער איז געגאנגן גען פון שטאט צו שטאט, פון לאנד צו לאנד. קיינער האט אים נישט דערקענט, קיינער האט אים נישט באמערקט: צוריק

דער אלטער, איינגעהויקערטער בעטלער ווי געווען.

און שמערל נאר האט געקלאפט אין טירן, גענומען נדבות, צע-טוילט די נדבות צווישן די קרומע, לאמע, קראנקע, קרעציקע, און אליין פלעגט ער אפקומען מיט א דאר שטיקל ברויט און קאלט ברוינעם-וואסער.

ער איז געגאנגען פון לאנד צו לאנד. געזען מענטשן. געהערט ווי זיי רעדן. האט נאכגעקוקט זייער האנדלען און וואנדלען. געקוקט, געזען, געהערט און געשוויגן.

ער האט געשוויגן און גע'חלומט.

פון קינדווייז אן פלעגט שמערל נאר האבן א סך חלומות. אין חלום פלעגט בא אים אלץ זיין קלאר און גלאט. אבער ווען ער פלעגט אויפשטיין, האט ער, אדער פארגעסן די חלומות, אדער זיי נישט געקאנט פארשטיין. באטאג איז ער געווען שמערל נאר, דער יאלאפ, די כהמה, דער לאקשנברעט-פנים, דער פערדישער קאפ. אבער באנאכט איז ער געווען דער חכם, דער טוער, דער פירער, — קלוג, שארף און שיין.

דער חלום מיט דער שיף

אינגליווייז פלעגן זיך אים כמעט שמענדיק חלומען צוויי חלומות, וואס האבן אים נישט געגעבן קיין רו.

איין חלום:

א גרויסע שיף. אויפן דעק פון שיף ריין, ציכטיק. די דילן באדעקט מיט מעפיכער. די ווענט באהאנגען מיט וואונדערבארע

ש מ ע ר ל נ א ר ס ט ו י ט

מאפעטן. שטולן געשניצט פון צעדערן, טישן געמאכט פון מאהאגענע האלץ. מעלער אויסגעהאמערט פון ריין גאלד. בעכער אויסגעגאסן פון לויטערן זילבער. לעפל אויפגעשניצט פון עלפאנטביין. אונטן, אין בויד פון דער שיף — פיר רייען בענקלאך, איינס איבער ס'אנדערע. צו יעדן בענקל צוגעשמידט א שקלאף. דעם שקלאפס רעכטע האנט צוגעשמידט צו א וועסלע. דאס טרייבן זיי די שיף.

איינס צוויי,

איינס צוויי.

קלאפט דער אויפזעער מיט א האמער.

איינס — א דריי די וועסלע.

צוויי — אפגעלאזן.

טאג איין, טאג אויס, אן אן אויפהער.

די היץ שטיקט אומ'רחמנותדיק.

די צונג איז צוגעקלעפט צום גומען.

און עס קלאפט :

איינס צוויי.

איינס צוויי.

איינס — א דריי די וועסלע.

צוויי — אפגעלאזן.

אויפזעער גייען ארום צווישן די רייען. אט האט אן אויפזעער באמערקט ווי א שקלאף שלעפט ניט די וועסלע, ווי עס באדארף צו זיין. א שמיץ מיט א גראבער, רימענער בייטש, אז א סימן איז גע- בליבן אויף דער פלייצע. דער שקלאף בעט וואסער, ווידער א סוויסמש מיט דער בייטש. בלומ באווייזט זיך, און דער שקלאף דרייט ווידער די וועסלע.

איינס צוויי.

איינס צוויי.

איינס — א דריי מיט דער וועסלע.

צוויי — אפגעלאזן.

שמערל נאר

אנאנדער שקלאף חלש'ט. צוויי וועכטער לויפן צו. שליסן אים אָפּ.
און וואָרפן אַרײַן דעם אַרײַמען מענטשן אין ים אַרײַן.
אויבן שפילן שקלאָפן אויף האַרפּן, און די פּרײַנצן, גראָפּן און
פּרײַנצעסינס טאַנצן. און אונטן:

איינס צוויי.

איינס צוויי.

איינס — אַ דריי מיט דער וועסלע.

צוויי — אָפּגעלאָזן.

שמערל נאר איז איינער פון די שקלאָפּן. עס ברענט אים אין

האַרצן אַ פּײַער:

— פאַרוואָס?

מיטאַמאַל טוט ער זיך אַ רײַס. אָפּגעריסן די קײַטן. אויפּגע-

שפּרונגען מיט אַ געשרײַ:

— שקלאָפּן, דערוואַכט!

און יעדער שקלאָף פּאַלגט אים. צערייסט די קײַטן און וואַרפט

זיך אויף די פּײַניקער...

עס שווימט אַ שײַף. ניט מיט שקלאָפּן נאָר מיט פּרײַע מענטשן.

און די מענטשן זינגען, זינגען אַ לײַב צו זײַער דערלײַזער און באַ-

פּרײַער.

שמערל נאר שטייט לעבן רודער. ער רודערט די שײַף, און קוקט

ווייט-ווייט. דאַרטן איז אַ ברעג. ער וועט ברענגען זײַנע דערלײַזמע

שקלאָפּן צו אַ זיכערן ברעג. — — — — —

די זינגענדיקע פּיראַמידע

ון נאָך אַ חלום פלעגט זיך אים חלומען:

ער איז אין אַ ווייטן לאַנד. ווי ווייט דאַס אויג קאָן כאַפּן איז

זאַמד. זאַמד און הימל. ווייט, העמט-ווייט, זעט זיך אַ פּאַס

וואַסער, לעבן וואַסער אַ שטאַט. נאָך דער שטאַט ווייטער מדבר.

דאַרטן אין מדבר גרויסע הויכע דריי-קאַנטיקע געביידעס — פּיראַמידן.

אויף איינער פון די פיראמידן איז אויגעמאלן א געזיכט פון א מענטשן. דאס פנים איז געמאלן צו מזרח-צו. אלע פרימארגן, ווען די זון גייט אויף, צעזינגט זיך דאס געמאלענע פנים. עס צעזינגט זיך אן ווערטער. נאר א ניגון, א געזאנג און א לויב צו דער זון, וואס שיינט, ווארעמט און גיט לעבן צום גרעזעלע אויפן בארג. צום בוים אין טאל און צום מענטשן אין שמאט. — — —

אזעלכע חלומות פלעגט שמערל נאר האבן. אפט פלעגט ער געדענקען א ברעקל חלום. איינמאל האט ער זיך דערמאנט כמעט דעם גאנצן חלום, און פון גרויס באגייסטערונג האט ער אים גענומען דערציילן זיינע חברים. אבער ריידן גוט האט שמערל נאר ניט געקאנט, און די חברים האבן אים געהאלטן פאר א יאלאפ, א בחמה. האבן זיי זיך דערנאך מיט אים גערייצט און געמאכט א לידל אים נאכצוזינגען און נאכצוקרימען:

„שמערל נאר האט ניט קיין קאפ,

„נאר א גרויסן ערדענעם טאפ,

„אלע אינדערפרי,

„ווען מען טרייבט די קי,

„זינגט א מאלפע בא שמערל באק

„אין זיין גרויסן געמאלענעם קאפ.

שמערל נאר פלעגט זיך ווארפן שלאגן און שיר ניט צעמאזיקן די אפשפעטער. אבער צוביסלאך האט זיך שמערל אויסגעלערנט שווייגן. האט ער געשוויגן וועגן אליץ וואס ער האט געזען באנאכט אין חלום, אדער באטאג אויפן וואר. גאנץ אפט האט זיך בא אים צוזאמען-געפלאנטערט דאס וואס ער האט געחלומט מיט דעם וואס ער האט געזען באטאג.

ער האט ווייניק געגעסן, שמערל נאר, נאך ווייניקער גערעדט, און א סך געחלומט. ער האט זיינע האר ניט געשוירן, זיין בארד ניט געקעמט, זיינע קליידער ניט געביטן. ער האט אויסגעזען זייער ווילד. — אן אפגעלאזענער, פארוואקסענער בעטלער מיט א פלאמשיק פנים און א צעמישטן קוק.

און שמערל האָט פאַרגעסן אָן זיין פרוי און קינדער, פאַרגעסן וועגן אַלץ וואָס איז אַרום אים. ער איז געווען אַרײַנגעמאַן אין זײַנע חלומות און אין זײַן שװײַגן. ער האָט זעלמן-ווען גערעדט אַ וואָרט, און ווען יאָ — בלױז צו זיך אַליין. מענטשן פלעגן זיך אָפקערן פון אים, אַנטלױפן, מורא האָבן. מע האָט געוויזן מיטן פּינגער אױפן שמערן: נײַט גלאַט דאָרט.

איז געגאַנגען שמערל נאַר, געגאַנגען, ביז ער איז אָנגעקומען אין אַ ווייטער מדינה.

א רוח פון ערנעץ ווייט

ד'איז דאָן געווען ווייטער. אַ פּראָסט האָט געברענט, און דער הימל איז געווען בלאָ, טױף-בלאָ, ים-בלאָ, קאַלמע בלאַקײַט. שמערל נאַר איז געגאַנגען איבערן שניי און האָט געהלומט. געהלומט, און נײַט געוואוסט וואָס. לעצטע נאַכט האָט ער אױך געזען אַ לאַנדשאַפט, אײַנגאַנצן באַדעקט מיט שניי, און איבער אַלץ אַ בלאַער הימל, און אַ שמים האָט גערופּן: קום צו מיר, שמערל. און שמערל איז געגאַנגען ווייט-ווייט, און פאַרשוואַנדן געוואָרן אין מעריב. און ווי ער איז אַזוי געגאַנגען, האָט ער ווידער דערהערט אַ שמים:

„פון דער טיפעניש, רוח איך צו דיר, גאט.“ האָט ער געהערט די שמים, און זיך נײַט געוואונדערט, אַזעלכע שטימעס האָט ער שוין אַ סך מאל געהערט אין חלום.

און דאָס קול האָט זיך געהערט ווידער און ווידער: — „גאט, דו אַלמעכטיקער, העלף מיר פון מײַנע קלײַנע קינדערס וועגן.

קוקט זיך אַרום שמערל נאַר, זעט ער אַ פּאַלאַץ. גײַט ער צום פּאַלאַץ. ער קומט נענטער, ווערט די שמים דײַטלאַכער: „אַפּילו ווען איך בין אין פּינצטערן טאָל פון טױט, פאַרכט איך נײַט, ווײַל איך גלױב אין דיר, מײַן גאט“!

שמערל נארם טויט

קומט שמערל נאר צו צום פאלאץ. זעט ער א גארטן מיט ביימער, פארשטאמן מיט שניי. אין גארטן א קליין רויט שטיבעלע, און ארום שטיבעלע צוויי וועכטער מיט בלויזע שווערדן. הערט ער אז די שמים קומט פון שטיבל, און דער קלאנג איז ווי פון אונטער דער ערד ארויס.

וויל שמערל צוגיין נענטער צום שטיבל, שמעלן-אן די וועכטער די שווערדן: מען מאַר ניט.

הערט זיי ניט שמערל נאר: שוין אזוי פיל מאַל געזען אזעלכע זאכן אין חלום.

גיט ער צו האַרט צו די וועכטער: „ווער וויינט עם דאָ?“ דערשרעקן זיך די וועכטער: א מענטש האָט ניט קיין מורא פאַרן טויט, ווערט ניט בלייך, שמאַמלט ניט, גיי שמעך אים.

ענטפערט איין וועכטער: „בעסער גיי אַוועק פון דאַנען. ווען דער פריץ וועט דיך דערזען רעדנדיק מיט מיר, וועט ער אונדז ביידן אויפהענגען.

פרעגט שמערל באַם צווייטן וועכטער: „ווער קלאַנגט עם דאָ? ענטפערט דער צווייטער וועכטער:

— אַ איד מיט זיין ווייב און דריי קינדער זיינען אַריינגעוואָרפן געוואָרן אין גרוב, אין געפּענקעניש.

— פאַרוואָס? — פרעגט שמערל נאר.

— וואָס ווייסן מיר, — ענטפערן די וועכטער, פראַסמע ערלאַכע פּויערים. — אפשר פאַר ניט באַצאַלן קיין געלט, וואָס דער איד איז אים שולדיק געווען? אפשר פאַר ניט וועלן מאַנצן דעם בערן-מאַנגן? דער מיינוול ווייסט זיי דאָרט.

— ס'איז דאָך אַכער אַ רחמנות, — מענה'ט שמערל, — לעבעדיקע מענטשן, זיי וועלן נאָך פאַרפראַרן ווערן.

לאַכן די וועכטער מיט טרערן: „דו ביסט אַ נאַר, אַ גולם.

האַט אַ בליץ געמאַן שמערלען אין מוח: שמערל נאר איז ער. שמערל נאר, דער הייליקער, וואָס קאָן באַווייזן וואונדער.

שמערל נאר

„גיי זאג דעם פריץ אז איך וויל אים זען. — האָט ער שמרענג אַ זאָג געמאַן צום וועכטער.

דערשרעקט זיך אַ ביסל דער וועכטער פאר שמערל נארס שמרענגן טאָן. אָבער פארן פריץ האָט ער נאָך מער מורא. ענטפערט דער וועכטער:

— וואָס ווילסטו פון מיר? איך בין אַ פאַטער פון פינף קינדער. ער וועט אונדז ביידן אויפהענגען.

טוט שמערל נאר אַ זאָג נאָך שמרענגער:

— גיי צום פריץ און זאָג אז שמערל נאר דער הייליקער וויל אים זען. שמערל נאר וואָס האָט געוויזן וואונדער אין גראַף האַרוואַטס הויף, שמערל נאר וואָס איז געווען פארן סענאַט... גיי.

שמערל נארס ענטפער

פארשווינדט דער צעשראַקענער וועכטער. באַלד קומט ער צוריק: דער פריץ וויל זען שמערלען.

גייט שמערל נאר, קלאַפט מיטן שמעקן אויף די פאַלירמע דילן, און פאַרשמירט די טעפּיכער מיט זיינע נאַסע שטיוול. ער שטעלט זיך פארן פריץ און פרעגט שמרענג:

— פאַרוואָס ווילסטו אומברענגען פינף נפשות?

— ווער ביסטו? — פרעגט דער פריץ.

— איך בין שמערל נאר, דער הייליקער.

— פון וואַנען ווייס איך עס? גלויבן דיר? — פרעגט דער פריץ.

ווערט שמערלען ליכטיק אין מוח, פונקט ווי אין הלום, ער קאָן ריידן, באַפעלן. ער איז דער הערשער.

— וואָס, דו גלויבסט מיר ניט? מיר גלויבסטו ניט? האַסטו

וועגן מיר קיינמאַל ניט געהערט? איך האָב געראַטעוועט גראַף

האַרוואַרטס פערד פון וועלף. איך האָב געפונען דעם קייסערלאַכן

רינג. איך בין געשמאַנען פארן סענאַט. איך קאָן וואונדער ווייזן.

— וואונדער קאַנסטו ווייזן? — לאַכט דער פריץ. — אזוי.

וואונדער? — גוט. גיי ארויס אין הויף. איך וועל אויף דיר אַנרײַצן מײַנע יאָגד-הינט, און ווייז מיר וואונדער. ווייז מיר אז דו קאַנסט בלייבן לעבן.

— ענטפערט שמערל קורץ און שאַרף: „גוט“.

גייען אלע אַרויס אין הויף.

און דער פּריץ האָט געהאַט וואונדערבאַרע יאָגד-הינט. איינע אין לאַנד. די הינט זיינען געווען גרויס ווי בערן, און ווילד ווי הונ-געריקע וועלף. זיי זיינען אַבער געווען געלערנטע, קלוגע הינט. זיי פלעגן פאַרשטיין כמעט ווי מענטשן.

אין אָנהייב האָט דעם פּריץ'ס הויפט באַדינער, דער עקאַנאָם, געהאַט גרויסע צרות פון דיִדאַזיקע הינט. ווען זיי פלעגן אַרויס אין גאַרטן, פלעגן זיי זיך וואַרפן אויף די סטראַשידלעס, וואָס זיינען דאַרמ געשטאַנען, כדי צו שרעקן די פייגל. די סטראַשידלעס האָבן אויס-געזען ווי אַלטע אידן, און די הינט פלעגן מיינען אז דאָס זיינען לעבעדיקע מענטשן, און זיי צערייסן אויף שטיקער. האָט דער עקאַ-נאָם אויסגעלערנט די הינט, אז דאָס זיינען ניט מער ווי פּיגורן, און ווען ער פלעגט זיי אַנרײַצן אויף זיי, פלעגן די הינט בלויז אַרומטאַנצן אַרום די סטראַשידלעס, אַבער זיי ניט אַנרירן.

שמערל נאָר איז אַרויס אין הויף, אַוועקגעשטעלט זיך און זיך אָנגע-שפאַרט אויף זיין שמעקן, און איז ווי פאַרגליווערט געוואָרן. דער עקאַנאָם האָט אַרויסגעלאָזט די הינט פון שטאַל, און אַ קאַמאַדעווע געמאַן:

— צערייסט אים.

די הינט האָבן זיך אַ לאַז געמאַן צו שמערלעך, און האָבן אָנגע-הויבן אַרומטאַנצן אַרום אים: זיי האָבן אים אָנגענומען פאַר אַ סטראַשידלעך.

דער פּריץ איז געבליבן פאַרגאַפּט: אַ הייליקער, אַ ווייזער פון וואונדער. האָט ער באלד געגעבן אַ באַפעל: אַרויסלאָזן דעם אידן פון געפּענקעניש.

די באַדינער האָבן אויסגעפּאָלגט.

שמעל נאר

שמערל נאר האָט זיך אַ טרייסל געמאַן:
„איך האָב אויסגעפירט מיין שליחות, איצט דאַרף איך גיין.“
ער האָט זיך אַ ריר געמאַן. די הינט זיינען נאָך געווען אין הויף.
אַז זיי האָבן דערזען ווי שמערל רירט זיך, האָבן זיי זיך צו אים אַ לאַז
געמאַן און האָבן אים צעריסן אויף שטיקער, — זיי האָבן דער-
זען אַ מענטשן.

אַ מ צ ב ה

דער פריץ האָט מורא געהאַט ברענגען שמערלען אין שמעטל.
ער האָט מורא געהאַט מען זאָל זיך ניט דערוויסן וועמען ער
האַט דערהרגעט. האָט ער גענומען שמערל נאַרס קערפער
און אים באַגראַבן אין פעלד.
יאָרן שפעטער איז אַ גרויסער בוים אויסגעוואַקסן אויף שמערל
נאַרס קבר. אַ סך פייגל האָבן געמאַכט נעסטן אויפן בוים. פאַרטאַג, ווען
די זון גייט אויף, צעווינגען זיך אַלע פייגל, — אַ געזאַנג און אַ לויב
צו דער זון וואָס שיינט און וואַרעמט און גיט לעבן צום גרעזעלע
אויפן באַרג, צום בוים אין טאַל און צום מענטשן אין שמאַט.

